

Ekonomická
fakulta
Faculty
of Economics

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Ekonomická fakulta

Katedra regionálního managementu

Diplomová práce

Analýza a hodnocení environmentální politiky ve vybraném podniku

Vypracovala: Bc. Iva Jurgová

Vedoucí práce: RNDr. Zuzana Dvořáková Líšková, Ph.D.

České Budějovice 2018

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Fakulta ekonomická
Akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Iva JURGOVÁ**
Osobní číslo: **E16742**
Studijní program: **N6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Strukturální politika EU a rozvoj venkova**
Název tématu: **Analýza a hodnocení environmentální politiky ve vybraném podniku**
Zadávací katedra: **Katedra regionálního managementu**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce:

Cílem diplomové práce je provedení analýzy a hodnocení environmentální politiky ve vybraném podniku. Teoretická část práce bude zaměřena na představení environmentální politiky a její fungování v Evropské unii a České republice a na její silné a slabé stránky. Praktická část přinese analýzu a hodnocení zavedení a realizování environmentální politiky ve vybraném podniku.

Metodika práce:

1. Studium odborné literatury vybrané problematiky. Úvod do problematiky. Literární rešerše.
2. Představení vybraného podniku.
3. Zavedení environmentální politiky v podniku.
4. Evaluace současného stavu environmentální politiky ve vybraném podniku.
5. Doporučení a návrhy na zlepšení situace v podniku (předcházení negativních vlivů a dopadů na životní prostředí; vzdělávání zaměstnanců v oblasti environmentální problematiky).
6. Výsledky a zhodnocení získaných údajů a informací.
7. Vyhodnocení a závěry.

Rámcová osnova:

1. Úvod
2. Literární rešerše
3. Cíl, hypotézy a metodika
4. Praktická část (zaměřená na zavedení a evaluaci environmentální politiky ve vybraném podniku)
5. Vyhodnocení
6. Závěr
7. Diskuse
8. Seznam použité literatury a zdrojů
9. Přílohy.

Rozsah grafických prací: dle potřeby

Rozsah pracovní zprávy: 50-60 stran

Forma zpracování diplomové práce: tištěná

Seznam odborné literatury:

1. Anton, D. K. & Shelton, D. L. (2011). Environmental Protection and Human Rights. New York: Cambridge University Press.
2. Čamrová, L. (2007). Ekonomie a životní prostředí: nepřátelé, či spojenci? Praha: Alfa Publishing.
3. ČSN EN ISO 14001 (2005). Systémy environmentálního managementu - Požadavky s návodem pro použití. Praha: Český normalizační institut.
4. Dlouhý, J. (1998). Evropská unie a ochrana životního prostředí očima nevládních organizací. Praha: Společnost pro trvale udržitelný život.
5. Jordan, A. (2002). Environmental Policy in the European Union. Sterling: Earthscan.
6. Mezřický, V. (2005). Environmentální politika a udržitelný rozvoj. Praha: Portál.
7. Moldán, B. (2009). Podmaněná planeta. Praha: Karolinum.
8. Veber, J. (2010). Management kvality, environmentu a bezpečnosti práce: legislativa, systémy, metody, praxe. Praha: Management Press.
9. Vymětal, J. (2012). Informační zdroje v životním prostředí. Praha: Wolters Kluwer.

Vedoucí diplomové práce: RNDr. Zuzana Dvořáková Líšková, Ph.D.
Katedra regionálního managementu

Datum zadání diplomové práce: 7. ledna 2017

Termín odevzdání diplomové práce: 13. dubna 2018

doc. Ing. Ladislav Rolínek, Ph.D.
děkan

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Stud. Sk. 13 (26)
370 05, České Budějovice

doc. Ing. Eva Cudlínová, CSc.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 14. března 2017

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47 zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské/diplomové práce, a to - v nezkrácené podobě/v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Ekonomickou fakultou - elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 7. 9. 2018

.....

podpis

Poděkování

Ráda bych touto cestou upřímně poděkovala vedoucí diplomové práce RNDr. Zuzaně Dvořákové Líškové, Ph.D. za cenné rady, názory a veškerou pomoc při zpracování diplomové práce.

Obsah

1.	Úvod.....	3
2.	Metodika práce.....	4
3.	Environmentální politika.....	6
3.1	Předmět environmentální politiky.....	7
3.2	Subjekty environmentální politiky.....	9
3.2.1	Stát a jeho instituce.....	10
3.2.2	Soudní systém.....	10
3.2.3	Zájmové organizace.....	10
3.2.4	Firmy.....	11
3.2.5	Veřejnost a spotřebitelé.....	11
3.2.6	Mezinárodní organizace.....	11
3.3	Cíle environmentální politiky.....	12
3.4	Nástroje environmentální politiky.....	12
4.	Ekonomické nástroje.....	15
4.1	Daně a poplatky.....	16
4.2	Dotace a subvence.....	18
4.3	Obchodovatelná emisní povolení.....	19
4.4	Zálohové systémy.....	20
5.	Dobrovolné nástroje.....	21
5.1	Dobrovolné regulační nástroje.....	23
5.1.1	Environmentální manažerské systémy (EMS/EMAS).....	23
5.1.2	Ekodesign.....	24
5.1.3	Ekolabeling.....	24
5.1.4	Monitoring a targeting.....	25
5.1.5	Dobrovolné environmentální dohody.....	25
5.2	Dobrovolné informační nástroje.....	26
5.2.1	Posuzování životního cyklu produktů (LCA).....	26
5.2.2	Čistší produkce.....	27
5.2.3	Environmentální manažerské účetnictví (EMA).....	27
5.2.4	Environmentální reporting.....	29
5.2.5	Environmentální značení II. typu.....	29
5.2.6	Environmentální značení III. typu (EPD).....	30
6.	Environmentální politika v Evropské unii.....	31
6.1	Vznik, vývoj a cíle environmentální politiky EU.....	31
6.2	Principy environmentální politiky EU.....	32
6.3	Akční programy pro životní prostředí.....	33
6.3.1	Aktuální akční program pro životní prostředí.....	35
7.	Environmentální politika v České republice.....	39
7.1	Zakladatelské období (1989 – 1992).....	39

7.2	Implementační období (1993 – 1998)	39
7.3	Předvstupní období (1999 – 2003)	40
7.4	Období po vstupu do EU (2004 – 2010).....	41
7.5	Současná situace (2012 – 2020)	42
7.5.1	Vize Státní politiky životního prostředí ČR.....	42
7.5.2	Východiska Státní politiky životního prostředí ČR	44
7.5.3	Cíle a nástroje Státní politiky životního prostředí ČR	45
8.	Představení firmy EGEM s. r. o.	49
8.1	Historie firmy EGEM s. r. o.	50
8.2	Organizační struktura firmy EGEM s. r. o.	52
9.	Analýza firmy EGEM s. r. o. z hlediska environmentální politiky	54
9.1	Politika integrovaného systému managementu kvality, ochrany životního prostředí, hospodaření s energií a BOZP	55
9.2	Stanovení environmentálních aspektů a dopadů	58
9.2.1	Postup identifikace environmentálních aspektů.....	59
9.2.2	Postup vyhodnocení významu environmentálních aspektů a vlivů	59
9.2.3	Aktualizace environmentálních aspektů	61
9.3	Oblasti ochrany životního prostředí	61
9.3.1	Ochrana vod.....	61
9.3.2	Ochrana ovzduší	62
9.3.3	Odpadové hospodářství	63
9.3.4	Energie.....	64
9.3.5	Chemické látky a přípravky.....	64
9.3.6	Ochrana přírody a krajiny	65
9.4	Výrobní proces z environmentálního hlediska	65
9.4.1	Výroba a servisní činnost – svařování, pálení autogenem	67
9.4.2	Výroba a servisní činnost – výroba rozváděčů	68
9.4.3	Výroba a servisní činnost – nátěry volných konců zemnicích pásků.....	68
10.	Zhodnocení získaných údajů a informací	70
11.	Doporučení a návrhy na zlepšení environmentální situace v EGEM s. r. o.	72
12.	Diskuze a závěr.....	74
I.	Summary	
II.	Seznam použitých zdrojů	
III.	Seznam zkratk	
IV.	Seznam obrázků	
V.	Seznam tabulek	
VI.	Seznam příloh	
VII.	Přílohy	

1. Úvod

Je všeobecně známo, že životní prostředí a jeho zdroje jsou velmi důležité nejen pro ekonomický prospěch, ale především pro funkci přírody jako prostoru pro udržení života lidí a všech živých organismů. V souvislosti s přibývajícimi negativními vlivy na životní prostředí tak bylo nutné vytvořit specifickou aktivitu nazývanou ochrana životního prostředí. Tato činnost je realizována pomocí moderní environmentální politiky, která představuje nedílnou složku veřejné politiky většiny vyspělých ekonomik.

Environmentální politika je poměrně mladou vědou, která vznikla koncem 60. a na počátku 70. let minulého století. Představuje široce koordinovanou činnost vládních a soukromých organizací, veřejné správy, institucí, občanů a výrobních organizací, která se zaměřuje na koncept udržitelného rozvoje. Politiku ochrany životního prostředí formuluje celá řada subjektů, zejména politické strany, subjekty z podnikatelské sféry nebo veřejného sektoru (Soukopová, 2011; Šimíčková, 2006).

K hlavním důvodům existence environmentální politiky patří výše zmiňovaný stav životního prostředí (nutná ochrana přírodních zdrojů; globální vlivy působící na prostředí), celkové náklady spojené s ochranou životního prostředí přesahující možnosti firem i ekonomik státu jako celku. Dalším argumentem je časový horizont projevů a následného řešení ekologických problémů. Integrace politiky ochrany životního prostředí představuje účinný a na úrovni státu optimální postoj k ochraně životního prostředí a omezení nepříznivých vlivů lidské činnosti na složky životního prostředí (Lisa, 2012).

Diplomová práce se tak zabývá analýzou, hodnocením zavedení a realizováním environmentální politiky ve vybraném podniku. Předmětem práce je představení environmentální politiky a jejího fungování napříč Evropskou unií a Českou republikou.

Hlavním cílem této práce je provedení analýzy a vyhodnocení environmentální politiky ve firmě EGEM s. r. o. Dílčím cílem práce je analýza fungování environmentální politiky v Evropské unii a České republice.

2. Metodika práce

Diplomová práce bude rozložena do dvou základních rovin, z nichž první představuje teoretický popis environmentální politiky včetně jejího předmětu a subjektů. Podrobněji se také zabývá cíli a nástroji politiky ochrany životního prostředí. Následně v ní bude provedena analýza environmentální politiky v České republice a Evropské unii. Druhou část tvoří kvalitativní výzkum společnosti EGEM s. r. o., která se zabývá poskytováním služeb v oblasti výroby a distribuce elektrické energie, teplárenství a průmyslu, z hlediska její environmentální situace a postojů k ochraně životního prostředí.

Hlavní aplikovanou metodou pro stanovení cílů bude metoda kvalitativního výzkumu, kdy tento výzkum je obecně definován jako výzkum zaměřující se na získání detailního obrazu vyhodnocované situace. Metodologie kvalitativního výzkumu není založena na sběru dat a jejich statistickém vyhodnocení, ale na detailním a hlubším přístupu k analyzovanému objektu (Ragin, Amoroso, 2010).

V praktické části diplomové práce bude kvalitativní výzkum uskutečněn na základě získaných informací ohledně zavedené firemní environmentální politiky, stanovených oblastech ochrany životního prostředí a výrobního procesu z hlediska významnosti vytyčených environmentálních aspektů. Hodnocení environmentálních aspektů a vlivů bude provedeno pomocí míry riziky, která se vypočte vynásobením pravděpodobnosti výskytu daného vlivu, významu vlivu na ŽP a pravděpodobnosti odhalení daného vlivu. Konkrétní parametry výpočtu budou ohodnoceny bodovou škálou od 1 do 10, přičemž míra rizika ve výši 1 – 64 bodů představuje nevýznamný environmentální aspekt, 65 – 99 bodů významný aspekt a 100 – 1000 bodů velmi významný aspekt. Na základě jednotlivých zjištění bude vypracována SWOT analýza zaměřující se na silné a slabé stránky, příležitosti a ohrožení zkoumané společnosti. Za přidanou hodnotu diplomové práce lze považovat doporučení a návrhy na zlepšení environmentální situace ve firmě EGEM s. r. o.

Pro detailnější a důkladnější zpracování výzkumu bude využito primárních a sekundárních zdrojů. Primární zdroje v diplomové práci tvoří zejména interní materiály společnosti (vnitřní směrnice, příručky, metodiky, řady) například Příručka integrovaného systému managementu, Směrnice environmentálně správných postupů ve výrobě. Data budou také čerpána z webových stránek Ministerstva životního prostředí,

České informační agentury životního prostředí a Evropské agentury pro životní prostředí a dále z odborných publikací zabývajících se danou problematikou. Sekundárními zdroji budou především práce odborníků – profesora B. Moldana, profesora J. Vymětala a docenta V. Mezřického.

Diplomová práce bude strukturována do devíti hlavních tematických okruhů. První okruh, kapitola 3, se zabývá obecnou definicí environmentální politiky, jejím předmětem, subjekty, cíli a všemi nástroji k jejímu naplnění. Následují kapitoly 4 a 5, ve kterých se práce pokouší nastínit možnosti využití ekonomických a dobrovolných nástrojů environmentální politiky. Čtvrtý okruh, Environmentální politika v Evropské unii, přináší deskripci vzniku a vývoje environmentální politiky EU. Pátý okruh, Environmentální politika v České republice, se zabývá diskurzem environmentální politiky ČR v jednotlivých obdobích. Poté následuje šestý okruh, kapitola Představení firmy EGEM s. r. o., který se věnuje historii a organizační struktuře firmy. Poslední okruh, Analýza firmy z hlediska environmentální politiky, komplexně analyzuje vybranou firmu v dané problematice.

Kapitola 10 a 11 poskytuje zhodnocení získaných údajů a případné návrhy na zlepšení environmentální situace ve firmě. Závěr diplomové práce přináší celkový obraz na analyzovanou problematiku environmentální politiky ve vybraném podniku na základě získaných poznatků s doplněním o diskuzi.

3. Environmentální politika

Environmentální politika jiným slovem politika ochrany životního prostředí je v podstatě institucionalizovanou formou environmentální regulace. To znamená, že se jedná o jistý způsob ovlivňování výrobních a spotřebních rozhodování ekonomických subjektů (Slavík, 2012).

Politika má již svou teorii, která zobecňuje zkušenosti a metody praxe. Zahrnuje jak analýzy politického cyklu v ekopolitice a jednání různých subjektů v tomto cyklu, tak především deskripci a posuzování různých prostředků ekologické politiky. Jako každá jiná politika je i tato politika souvislým procesem probíhajícím na základě specifických pravidel v určitých fázích. Představuje programy zaměřené na předcházení i případné řešení problémů životního prostředí (Mezřický, 2005).

Primárním účelem environmentální politiky je poskytnout rámec, návod pro rozhodování a činnosti, které spějí k dosažení lepší kvality životního prostředí jak celku, tak i jeho složek. Dále se zaměřuje na využití principů udržitelného rozvoje, na zvyšování ekonomické efektivity a obzvláště na sociální přijatelnost environmentálních programů a aktivit. Mimo jiné pokračuje v integraci životního prostředí do sektorových politik a to na světové, národní, krajské i lokální úrovni (Environmentální politika a nástroje, 2017).

Podle České informační agentury životního prostředí může environmentální politika z užšího hlediska znamenat řešení problémů životního prostředí prostřednictvím státních intervencí a nástrojů ochrany, které jsou státu k dispozici. V širším slova smyslu ji lze chápat jako soubor způsobů, pomocí kterých subjekty prosazují své zájmy v oblasti ochrany životního prostředí. Subjekty tímto způsobem například působí na změnu právních norem, jestliže jim současné normy nevyhovují. Stát poté v rámci environmentální politiky vystupuje jako veřejná autorita zasahující do situace na trhu a vytvářející právní normy. Stává se tedy tvůrcem, držitelem a zároveň garantem politiky životního prostředí, která je vymezena jako soubor institucí a organizací, jejichž hlavní prioritou je řešení rozporů při čerpání přírodních zdrojů (Politika životního prostředí, 2012; Slavík, 2012).

Podle serveru Envi Web je to politika, která se zabývá ochranou životního prostředí, po případě i péčí o něj. Obecně ji definuje jako: „*soubor nejrůznějších opatření a prostředků, jimiž se při řízení určitého celku (státu, regionu, podniku)*

vědomě působí na chování lidí tak, aby svou činností nejen nepoškozovali životní prostředí, ale přispívali k jeho ozdravení“ (Environmentální politika, 2017).

Expertka v oblasti environmentální ekonomiky a politiky, členka vědecko-výzkumného ústavu ACCENDO, Ing. Marcella Šimíčková, CSc. (2006) definuje politiku jako soubor činností se zaměřením na ovlivňování rozhodování subjektů na základě určených cílů v dané oblasti. Podle této obecné definice je možné politiku životního prostředí formulovat následovně: *„Environmentální politika je politika zaměřená na usměrňování chování společnosti (v nejširším slova smyslu) v souladu s cílem zachování podmínek života na Zemi“* (Šimíčková, 2006).

3.1 Předmět environmentální politiky

Hlavním předmětem environmentální politiky je především životní prostředí, jeho funkce a dále podstata koncepce udržitelného rozvoje.

Objasnění pojmu „životní prostředí“ je možné najít v mnoha vědních disciplínách. Vymezení podle teoreticko-akademického přístupu vychází z pojetí životního prostředí jako metodologického uchopení vztahu mezi člověkem a přírodou. Identifikace specifického prvku prostředí a zároveň zkoumání vlivů prostředí na něj je základem této obecné metodologie. Jednotlivé prvky pak lze seskupit podle fyzikálně-chemických znaků do složek tvořících životní prostředí. Mezi tyto složky patří například voda, půda, vzduch, krajina, předměty vyrobené člověkem, sám člověk a další. Právě na tyto jednotlivé složky pak může být environmentální politika orientovaná. Dále je možné na vymezení termínu životního prostředí nahlížet z politického a administrativního hlediska. Například v Operačním programu Životní prostředí, zákoně o životním prostředí, Státní politice životního prostředí ČR a dalších dokumentech (Šauer, 2009).

Za nejstarší definici životního prostředí, přijatou na pařížské konferenci UNESCO v roce 1967, můžeme tak považovat definici norského profesora Wika (Vymětal, 2012), která říká: *„Životní prostředí je ta část světa, se kterou je živý organismus ve stálé interakci, to znamená, kterou používá, mění a které se musí přizpůsobovat.“* Docent Jan Vymětal (2012) charakterizuje životní prostředí jako aplikovanou část ekologie zahrnující souhrn vnějších činitelů prostředí, ve kterém žije člověk v interakci se životním prostředím.

Mezinárodní veřejný právník, profesor práva na Australské národní univerzitě, Donald K. Anton (2011) vidí životní prostředí jako komplex vzájemně propojených přírodních a antropogenních faktorů a prvků, které ovlivňují ekologickou rovnováhu, krajinu, kvalitu života, lidské zdraví, kulturní a historické dědictví.

Podle docenta Petra Šauera (2007) je životní prostředí formulováno jako koncept, který umožňuje zkoumání a pochopení kontinuity mezi člověkem a přírodou.

V české legislativě je předmět politiky péče o životní prostředí vymezen takto: „*Životním prostředím je vše, co vytváří přirozené podmínky existence organismů včetně člověka a je předpokladem jejich dalšího vývoje. Jeho složkami jsou zejména ovzduší, voda, horniny, půda, organismy, ekosystémy a energie.*“ (Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí).

V současnosti však snaha o mezinárodní řešení globálních a regionálních problémů a postupující globalizace vede k tomu, že se stále častěji místo termínu „životní prostředí“ používá preciznější pojmenování „environment“ (Vymětal, 2012).

Za jeho hlavní funkce jsou považovány:

- **surovinová základna** (to znamená obnovitelné a neobnovitelné přírodní zdroje společnosti)
- **asimilační kapacita** (jedná se o schopnost prostředí rozkládat a částečně využívat látky zanešené do prostředí)
- **systemy podpory života na Zemi** (jsou tvořeny procesy a mechanismy působící na stabilitu podmínek existence na Zemi)
- **přírodní prostředí** (prostor a předpoklady pro bydlení, rekreaci,...) (Šimíčková, 2006).

Dalším předmětem environmentální politiky, který je nutné zmínit, je koncept udržitelného rozvoje. Pokud chceme jednoznačně definovat pojem udržitelný rozvoj, bude to velmi složité, neboť prakticky neexistuje. Vědci ani odborná veřejnost se na konkrétní definici neshodují. Nicméně nejznámější a nejspíše nejčastěji používanou definicí je definice Světové komise pro životní prostředí a rozvoj, která byla publikována v roce 1987 ve zprávě pro OSN. Tato definice zní: „*Trvale udržitelný rozvoj je takovým rozvojem, který naplňuje potřeby přítomných generací, aniž by ohrozil schopnost budoucích generací naplňovat potřeby své*“ (Brundtland, 1987).

V rámci české legislativy je koncept udržitelného rozvoje pak formulován takto: „*Trvale udržitelný rozvoj společnosti je takový rozvoj, který současným i budoucím generacím zachovává možnost uspokojovat jejich základní životní potřeby a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů*“ (Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí).

Vymezení udržitelného rozvoje a především jeho prosazování v praktické politice lze považovat za eminentní milník v historii environmentální politiky. Dříve se používal pojem trvale udržitelný rozvoj. Tímto označením se zpravidla rozumí takový ekonomický, sociální a technologický rozvoj, při němž každá současná generace by při uspokojování svých potřeb měla myslet na generace budoucí a na jejich potřeby. Jedná se tedy o pochopitelný normativní požadavek pro generace současné zachovat podmínky pro rozvoj generací budoucích (Slavík, 2012; Šauer, 1997; Šauer, 2007).

Vznik tohoto silně normativního konceptu s cílem určit, jaké tempo a způsob rozvoje společnosti jsou pro lidstvo a planetu Zemi dlouhodobě přijatelné, je možné brát jako důsledek uvědomění si silných negativních vlivů člověka na životní prostředí a přírodu. Tím pádem z toho vyplývajících silných negativních vlivů zpět na člověka a společnost. Udržitelný rozvoj tak značí především rovnováhu mezi třemi zásadními oblastmi našeho života – ekonomikou, sociální sférou a životním prostředím. Dále také rovnováhu mezi zeměmi, společenskými skupinami, současností a budoucností (Slavík, 2012; Šauer, 2007; Udržitelný rozvoj, 2017).

Podle sociálního ekologa Ivana Ryndy (2000) lze na udržitelný rozvoj nahlížet jako na „*komplexní soubor strategií, které umožňují pomocí ekonomických nástrojů a technologií uspokojovat sociální potřeby lidí, materiální i duchovní, při plném respektování environmentálních limitů*“. Aby to v dnešním globalizovaném světě bylo reálné, je nutné nově přehodnotit jejich instituce a procesy, a to jak na úrovni lokální, regionální, tak i globální.

3.2 Subjekty environmentální politiky

Bez ohledu na konkrétní interpretaci konceptu udržitelného rozvoje se předpokládá účast různých sociálních subjektů na tvorbě a realizaci environmentální politiky. Politika životního prostředí má jednak přímé aktéry (politické subjekty), tak i různé zainteresované strany dotčené jejím uskutečněním (např. firmy, nevládní

organizace). Mezi subjekty lze tedy zahrnout stát a jeho instituce (parlament, vládu, ministerstva); soudy; politické strany; zájmové organizace; mezinárodní organizace; firmy; finanční instituce; média; veřejnost; různá hnutí a spoustu dalších (Lisa, 2012).

3.2.1 Stát a jeho instituce

Na tvorbě základního rámce environmentální politiky se svou zákonodárnou iniciativou a legislativní aktivitou podílí parlament. V některých zemích vstupuje do procesu uskutečnění environmentální politiky prostřednictvím projednávání vládního programu politiky životního prostředí a zpráv o jejím plnění. Vláda jako vrchol exekutivy v rámci schváleného vládního programu předkládá předlohy zákonů důležitých pro realizaci jimi navrženého a schváleného konceptu politiky životního prostředí. Na úrovni ministrů vláda rovněž koordinuje realizaci přijatého programu. Konečná podoba environmentální politiky je pak dána výsledkem střetu různorodých zájmů vládních politických stran v rovině politické a ministerstvy v rovině organizační. Význam jednotlivých ministerstev na vytváření a realizaci této politiky je dán jejich pravomocemi. Jejich vliv se může do jisté míry měnit s leaderem a jeho politickou příslušností ve vztahu k dalším stranám. Specifickou roli při uskutečnění environmentální politiky hrají i specializované kontrolní orgány (v ČR např. Česká inspekce životního prostředí), které především zjišťují, jak jsou dodržovány ekologické požadavky.

3.2.2 Soudní systém

Mimo jiné i soudy patří k významným subjektům realizace environmentální politiky. Důležitá je jejich role při posuzování a případném sankcionování při porušení legislativních předpisů ohledně životního prostředí. Specifickou roli mají správní soudy, které řeší žaloby na nezákonný postup veřejných institucí (např. neposkytnutí informací, nerespektování zákonných lhůt, nerespektování zákonů veřejnou správou).

3.2.3 Zájmové organizace

Do této skupiny lze zahrnout široké spektrum subjektů, které se určitým způsobem zajímá o životní prostředí a jeho kvalitu. Může se jednat o podnikatelské svazy, finanční skupiny, politiky spojené se samosprávnými institucemi až o různé ortodoxní či pouze poradenské environmentální organizace. Jednotlivé subjekty se na tvorbě environmentální politiky podílejí mnoha způsoby. Ke klíčovým činnostem patří například rozpoznávání environmentálních problémů, zesílení obecného povědomí o

těchto problémech, environmentální výchova veřejnosti, monitoring kvality životního prostředí, lobbistické aktivity vůči politickým stranám, státním institucím či firmám (Lisa, 2012).

3.2.4 Firmy

Veškeré aktivity firem vždy nějakým způsobem ovlivňují životní prostředí. Zdrojem vysokého tlaku na životní prostředí mohou být aktivity spojené s průmyslem, obchodem, dopravou, zemědělstvím. Ohleduplné a zodpovědné chování vzhledem k životnímu prostředí lze u firem předpokládat z důvodu legislativních předpisů vyžadujících takové chování anebo je toto chování v souladu s cílem dosažení zisku.

3.2.5 Veřejnost a spotřebitelé

Účast veřejnosti na tvorbě environmentální politiky je spíše zprostředkovaná než přímá. A to prostřednictvím politických stran, politického systému, environmentálních nevládních organizací nebo veřejným míněním. Veřejné mínění má důležitou roli na programovou orientaci a politiku politických stran, na rozsah vlivu environmentálních organizací a na samotné chování firem. Výjimkou je zapojení veřejnosti do projednávání plánovaných zásahů do životního prostředí na lokální úrovni, kde se občané mohou aktivně podílet na realizaci environmentální politiky.

3.2.6 Mezinárodní organizace

Od 70. let se vliv mezinárodních organizací na environmentální politiku postupně zvyšuje, a to jak na globální, tak i regionální, národní a lokální úrovni. Mezinárodní organizace určují, jakou oblastí politiky životního prostředí se mezinárodní společenství bude zabývat. Podstatnými organizacemi jsou OSN, respektive Program OSN pro životní prostředí (UNEP) a Komise OSN pro trvale udržitelný rozvoj (UNCSD). Dále ovlivňují průběh jednání o mezinárodních systémech tvorby a realizace environmentální politiky. Zároveň se podílí na tvorbě nezávazných norem jednání a přijímání nezávazných dohod. Mají vliv i na politiku států na národní úrovni v oblastech politiky životního prostředí, které nejsou tématem mezinárodních jednání. Mezi další mezinárodní organizace, které globálně upravují podmínky pro tvorbu a realizaci environmentální politiky, patří Světová banka, Mezinárodní měnový fond a regionální banky (Lisa, 2012).

3.3 Cíle environmentální politiky

Stanovení cílů environmentální politiky vychází z pojetí udržitelného rozvoje a zároveň se jedná o formulaci cílů státní politiky životního prostředí. Za primární cíl můžeme považovat dosažení stanovené kvality životního prostředí a současně pochopení odlišných interpretací této kvality a vazeb na ostatní dílčí systémy společnosti. Činnosti, které se přímo zaměřují na kvalitu životního prostředí, jsou například aktivity v oblasti zvyšování účinnosti přírodních zdrojů, investic do obnovování přírodních zásob, do schopnosti přírody pohlcovat odpady a do veřejných statků a služeb. V neposlední řadě také v oblasti rozvíjení se právní soustavy orientované zejména na cíle již zmíněného udržitelného rozvoje. Jedná se o cíle v oblastech rozvoje ekonomického, sociálního a v oblasti životního prostředí. V rámci environmentální politiky se zaměříme právě na životní prostředí. Hlavním cílem je tedy zachovat funkce životního prostředí (výše uvedené) pro generaci současnou i budoucí. Čili je nutné respektovat tyto podmínky:

- využívat obnovitelné přírodní zdroje v míře, která nepřekročí schopnost jejich obnovení;
- vypouštět odpady do prostředí pouze v takové míře, jež nepřesáhne samotnou asimilační schopnost prostředí;
- kompenzovat úbytek neobnovitelných přírodních zdrojů rozšířením kapacity zdrojů obnovitelných.

Dále je důležité vymezit klíčové cíle environmentální politiky a nástroje k jejich dosahování. Ke klíčovým cílům patří především cíl předcházet, snižovat, nebo nejlépe vyloučit znečišťování životního prostředí, po případě usměrňovat spotřebu přírodních zdrojů. Hlavními prostředky využívanými k dosažení těchto cílů jsou nástroje administrativní, ekonomické i nástroje dobrovolné (Lisa, 2012; Šimíčková, 2006).

3.4 Nástroje environmentální politiky

Kategorizace nástrojů environmentální politiky se v jednotlivých publikacích liší nejenom z hlediska rozdílných aspektů těchto nástrojů, ale i jejich historického vývoje.

Podle profesora Bedřicha Moldana (2009) politika ochrany životního prostředí, respektive prostředky k docílení klíčových cílů environmentální politiky, se realizuje

prostřednictvím tří velkých skupin nástrojů. V první řadě můžeme jmenovat nástroje, které spoléhají na svobodnou vůli jednotlivých obyvatel, eventuálně firem či obcí přizpůsobujících své jednání ekologickým kritériím. Jedná se tedy o nástroje dobrovolné, které jsou založené na získávání informací, osvětě a vzdělávání. Druhou skupinu nástrojů tvoří nástroje typu „nařízení a kontrola“. Jsou to takové nástroje, které se opírají o různá nařízení nebo zákazy, přičemž používají různé normy, limity, příkazy a kritéria. Tyto nástroje se nazývají nástroje regulační. Třetí skupinou jsou ekonomické nástroje, které jsou založeny na předpokladu, že jednotlivec či firma změní své chování, jestliže jim to přinese nějaký užitek (Moldan, 2009).

K řešení environmentálních problémů je tak důležité vybrat vhodné prostředky, což bývá velmi obtížné. Stát má na výběr mezi různými druhy nástrojů, které se mohou vzájemně podporovat anebo naopak mohou mít opačný účinek. I přesto je v praxi upřednostňován nástrojový mix. To znamená, že dochází ke kombinaci různých nástrojů environmentální politiky. Každému cíli lze tedy přiřadit několik různých nástrojů, které se odlišují formou stimulace nebo mírou direktivnosti. Na základě těchto klasifikačních rysů členíme nástroje tímto způsobem:

- **nástroje pozitivní stimulace** – jedná se o finanční motivaci ekonomickým subjektům, které jsou ochotni chránit životní prostředí nad rámec svých povinností;
- **nástroje negativní stimulace** – jedná se o finanční „trest“ za chování subjektů s negativním dopadem na životní prostředí (např. pokuty, sankce, náhrada škody);
- **administrativní (direktivní)** – přesně stanovují požadované chování subjektu (např. zákazy, příkazy, kvóty);
- **ekonomické (tržně konformní)** – umožňují subjektům rozhodovat se podle nákladů a užitek z jednotlivých variant (např. daně, poplatky, zálohy);
- **dobrovolné** – subjekt je používá zcela bez přímého donucení (např. ekodesign, ekologické značení výrobků, environmentální manažerský systém, environmentální účetnictví) (Slavík, 2012).

Česká informační agentura životního prostředí (Cenia) mezi nástroje environmentální politiky, kromě výše zmíněných, zahrnuje také informační, organizační a institucionální nástroje. Do kategorie informačních nástrojů můžeme zařadit nástroje informativního charakteru (např. registry) anebo nástroje výchovně-vzdělávacího charakteru (např.

EVVO – Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta). Mezi organizační a institucionální nástroje lze zahrnout v podstatě všechny nástroje zde vyjmenované. Jedná se o souhrn právních norem, koncepčních dokumentů, strategií a dalších dokumentů, které se uplatňují v ochraně životního prostředí (Politika životního prostředí, 2012).

Ovšem je nutné uvědomit si, že ani jednu z těchto klasifikací nelze chápat dogmaticky, jelikož řadu nástrojů nelze jasně zařadit. Například jsou sankce a pokuty ekonomickým, či administrativním nástrojem? Sice se jedná o platbu (z toho můžeme dedukovat ekonomický nástroj), ale současně jsou výsledkem rozdílného postavení státu a znečišťovatelů, kteří nemají čas k hledání vlastních řešení (což by mohlo evokovat zařazení do administrativních nástrojů). I přes tento fakt je důležité, aby všechny nástroje sledovaly stejné cíle:

- **účinnost** (dosažení zlepšení stavu životního prostředí – např. zvýšení recyklace odpadu, zvýšení jakosti povrchových a podzemních vod, snížení emisí CO₂);
- **efektivnost** (minimalizace nákladů ekonomickým subjektům);
- **prevenci** (vyvarovat se negativním vlivům, podporovat pozitivní dopady na ostatní oblasti společnosti).

Je samozřejmostí, že každý z výše uvedených nástrojů klade důraz na jiný z těchto cílů. Zlepšením stavu životního prostředí se primárně zabývají příkazy, limity či environmentální standardy. Daně a poplatky zase zdůrazňují důležitost dopadů environmentální regulace na minimální náklady ekonomických subjektů (Slavík, 2012).

Z důvodu zaměření diplomové práce se budeme podrobněji zabývat ekonomickými a dobrovolnými nástroji.

4. Ekonomické nástroje

Ekonomické nástroje ovlivňují znečišťovatele nepřímo prostřednictvím trhu. Podle jejich systému fungování můžeme rozlišovat dva typy ekonomických nástrojů – tzv. internalizaci negativních externalit a internalizaci pozitivních externalit.

V prvním případě se jedná o nástroje, které fungují na principu převedení externích nákladů do nákladů znečišťovatele (např. poplatky, ekologické daně, pokuty, platby za nakoupená obchodovatelná práva na znečištění). Původce znečištění je tak přinucen brát v úvahu všechny jím způsobené náklady, které nese on sám, ale i ty náklady, které v implikaci jeho činnosti nesou jiné subjekty. Poté musí znečišťovatel omezit svou aktivitu a tím snížit množství jím způsobeného znečištění na celospolečensky přijatelnou úroveň. Druhou skupinu tvoří nástroje, které představují příspěvky k nákladům na zamezení znečištění životního prostředí (např. dotace, daňové úlevy, zvýhodněné úvěry, záruky za úvěry). Původce znečištění může pak tyto příspěvky obdržet od různých subjektů – neziskové organizace, veřejné instituce, soukromá sféra (Politika životního prostředí, 2012).

Podstatou ekonomických nástrojů je především motivace původců znečištění ke snižování a omezování znečištění životního prostředí. Znečišťovatele motivují k zavádění moderních technologií, využívání substitutů s lepšími ekologickými parametry a optimalizaci výroby. Mezi funkce ekonomických nástrojů lze zařadit funkci fiskální, stimulační a funkci optimalizace nákladů. Fiskální funkce vychází z toho, že zpoplatněním původců znečištění jsou vytvářeny finanční zdroje. Tyto zdroje jsou zpravidla používány na podporu a realizaci opatření péče o životní prostředí. Funkce stimulační, jak už napovídá název, tedy motivuje producenty znečištění k omezování negativních účinků jejich činnosti na životní prostředí. Znečišťovatel platí za každou jednotku vyprodukované znečišťující látky. Celková výše zpoplatnění je tak dána objemem vyprodukovaného znečištění, které se násobí sazbou pro danou znečišťující látku. Původce znečištění si pak jednoduše dopočítá, kolik má platit a kolik ušetří na poplatcích, pokud omezí vypouštěné látky. Proto můžeme říci, že producent má trvalou motivaci ke snižování produkovaného znečištění. Co se týká optimalizace nákladů, je na každém z producentů, aby se na základě ekonomických kalkulací rozhodl o rozsahu omezení znečištění. Jestliže budou jeho náklady na omezování znečištění nadměrně

vysoké, bude pro něj výhodnější platit za znečišťování. Zatímco producent s nízkými náklady raději omezí znečištění životního prostředí (Šimíčková, 2006).

Jelikož vše má své pro a proti, tak i ekonomické nástroje mají svoje výhody a nevýhody. Mezi hlavní pozitiva ekonomických nástrojů se řadí jejich schopnost:

- minimalizovat náklady veřejné správy za účelem dosažení shody s ekologickými požadavky;
- ovlivnit jednání subjektů cenovými signály, uspořádáním vlastnických práv;
- podpořit subjekty při hledání nejefektivnějších a inovativních řešení;
- stimulovat subjekty k samostatnému hledání lepších řešení;
- decentralizovat rozhodování subjektů.

Naopak mezi podstatné nedostatky ekonomických nástrojů patří nespolehlivost části vlastnických práv a fiskálních nástrojů, která může být podstatná při ochraně ekosystémů či biodiverzity. Jako další nedostatek lze brát riziko, že trhy budou zahrnovat nesprávné informace a že subjekty budou reagovat na cenové signály iracionálně. Reálně to tedy znamená, že majorita ekonomických nástrojů se musí opřít o standardy určené veřejnou správou a že i při využívání těchto prostředků musí veřejná správa kontrolovat jejich dodržování (Mezřický, 2005).

Podstatné podmínky optimálního fungování ekonomických nástrojů jsou hlavně dokonale konkurenční prostředí, motivace a stimulace, přesně vymezená vlastnická práva a vhodná kombinace těchto nástrojů s administrativními nástroji (Šimíčková, 2006).

V následujících podkapitolách si detailněji rozebereme několik ekonomických nástrojů.

4.1 Daně a poplatky

Daně a poplatky patří mezi nejrozšířenější a nejvyužívanější ekonomické nástroje environmentální politiky. Hlavní rozdíl mezi nimi spočívá v jejich funkci. Zatímco hlavní funkcí poplatků je funkce regulační, u daní je to funkce fiskální – tzn., slouží jako zdroj příjmů státního rozpočtu. Nicméně v oblasti ochrany životního prostředí můžeme hovořit i o funkci motivační (tzn. funkci alokační).

Příkladem daní v ochraně environmentu jsou **daně ekologické** (např.: daň z pevných paliv, zemního plynu, elektřiny) nebo ostatní daně ovlivňující rozhodování

subjektů ve prospěch ochrany životního prostředí. Uvalením ekologických daní tak stát usiluje o určitou změnu v chování, ať už u výrobců či spotřebitelů. Z tohoto hlediska se ekologické daně výrazně liší od daní „tradičních“. Ekologické daně jsou moderní variantou daně pigouovské a mají pozitivní vliv na internalizaci negativních externalit v oblasti environmentu. Jejich podstatou je jednak získání finančních prostředků ex post (fiskální funkce), a zároveň pozitivní působení na změnu vystupování jednotlivých subjektů (stimulační funkce).

Z pohledu firmy hraje velkou roli předmět daně – emise, procesy, vstupy a výstupy. Zdanění emisí může být velmi náročné z hlediska jejich zjišťování. Jedná se o jejich průběžné sledování, popřípadě výpočet emisí z druhu procesu a využitého paliva, kontrolu vykázaných emisí apod. Další alternativou je zdanění procesů, při kterých emise vznikají. Nevýhodou je však obtížné stanovení předmětu zdanění a výše daně. Zdanění vstupů se týká především fosilních paliv, elektřiny a dalších přírodních zdrojů. O zdanění produktů se uvažuje tehdy, když se jedná o produkty s výrazně negativním vlivem na životní prostředí (např.: produkty obsahující nebezpečné látky; automobily). Prostřednictvím ekologických daní dojde k růstu ceny produktu či služby s negativním vlivem na životní prostředí, následně k poklesu poptávky po tomto produktu/službě, k poklesu jejich produkce, a nakonec i k environmentálnímu efektu (např.: snížení emisí apod.) (Kaplanová, 2011; Kreuz, Vojáček, 2007; Slavík, 2012).

Poplatky jsou nástrojem regulace znečišťování a jejich sazba by se měla rovnat externím nákladům, které se tvoří v důsledku znečištění. Lze je pochopit jako „cenu“, kterou znečišťovatelé zaplatí za používání některé z funkcí životního prostředí. S tímto nástrojem je tak spojena potřeba přesného měření a srovnání míry znečištění. Většinou se jedná o poplatky za využití životního prostředí ke vstřebávání odpadů spojených s činnostmi znečišťovatele.

Výše poplatků se pak odvíjí od množství a kvality vypouštěné znečišťující látky. Patří sem poplatky za vypouštěné znečištění – tzn. poplatky za vypouštění odpadních vod (např. v USA, Polsku, Mexiku); poplatky za znečišťování ovzduší (např. v Kanadě, Polsku); poplatky za hluk (např. v Austrálii, Švýcarsku, Belgii, Francii). Další skupinu tvoří poplatky za používání přírodních zdrojů, které by měly vést k minimalizaci nároků na využívání neobnovitelných zdrojů a k opatrnému čerpání obnovitelných zdrojů. Dále sem patří poplatky zahrnuté do ceny produktů, jejichž spotřeba příliš zatěžuje životní prostředí. Takové poplatky bývají zahrnuty do ceny pesticidů (např. v Norsku,

Švédsku), baterií (např. v Kanadě, Dánsku), hnojiv (např. v Rakousku, Finsku), ale také do ceny elektrických spotřebičů z důvodu jejich následné likvidace. Ještě můžeme zmínit správní a uživatelské poplatky (např.: poplatky za komunální odpad, za ukládání odpadu na skládky, za odběr povrchové vody apod.), které plátcí poskytují určitou protislužbu. Výše poplatku se pak rovná podílu plátce na spotřebě dané služby s tím, že poplatek může částečně nebo zcela pokrýt náklady na její poskytování. Stejně jako správní a uživatelské poplatky, tak i příspěvky či odvody přispívají k úhradě nákladů na chod veřejných zařízení, ze kterých plátce může mít užitek. Nezáleží však na tom, zda plátce zařízení opravdu využívá. Důležité je pouze to, že plátce tuto možnost má (Kaplanová, 2011; Mezřícký, 2005; Polášková, 2011; Slavík, 2012).

4.2 Dotace a subvence

Dotace a subvence stojí na druhé straně ve vztahu k daním a poplatkům. Mají za cíl internalizovat pozitivní externality. To znamená, že se snaží o podporu aktivit, které jsou prospěšné životnímu prostředí. Jedná se o aktivity v oblasti vědy a výzkumu v rámci environmentálních technologií nebo o podporu „zelených“ odvětví (např.: solární energetika, pasivní domy atd.) (Slavík, 2012).

Dotace lze chápat jako finanční prostředky, které jsou poskytovány z veřejných rozpočtů nižším úrovním veřejné správy (místní rozpočty, účelové fondy atd.). Dotace je možné využívat buď volně, nebo dle stálých pravidel (účelové dotace). Obecně lze dotace pochopit jako každé zvýhodnění ze strany státu oproti všeobecným pravidlům. Zejména se jedná o daňové úlevy a zvýhodněné půjčky (Kaplanová, 2011).

Dotace i subvence vykazují pozitivní environmentální dopady a patří mezi nákladově efektivní ekonomické nástroje. Zároveň zvyšují konkurenceschopnost podporovaných oblastí a také zaměstnanost v těchto oblastech. Na druhou stranu i tyto nástroje mají svoje nevýhody. Jelikož dotace jsou často používaným nástrojem ve většině oblastí hospodářské politiky, tak kvůli nízké spolupráci mezi sektory může dojít ke střetnutí cílů jednotlivých dotačních schémat. Důsledkem je pak plýtvání veřejnými prostředky a dotace, které směřují proti cílům environmentální politiky. Takovéto dotace se pak označují jako environmentálně škodlivé. Další nevýhodu lze vidět v jejich selektivním chování. Prostřednictvím dotace získávají příjemci konkurenční výhodu oproti těm, kteří dotaci nezískali. S tím pak souvisí problém zakládání zájmových

skupin, které se místo soutěže na trhu zaměřují pouze na získávání dotací. Dotace tak na jednu stranu podporují subjekty, které investují do nových technologií s pozitivním vlivem na životní prostředí, ale na straně druhé to znamená znevýhodnění těch, kteří by tyto technologie využívali stejně, ale nemají přístup k dotacím (Slavík, 2012).

4.3 Obchodovatelná emisní povolení

Obchodovatelná emisní povolení jsou poměrně novým ekonomickým nástrojem environmentální politiky, jehož základním principem je vznik simulovaného práva na znečištění v podobě obchodovatelných povolení. Předpokladem pro zavedení těchto povolení je tak určení celkového limitu přípustného množství emisí za určité časové období na určitém území. Celkové emise se potom mezi znečišťovatele rozdělí formou emisních povolenek. Přidělení emisních práv (povolenky, certifikáty aj.) se řídí podle určitých pravidel. Buď se jedná o jejich aukci, anebo jsou jednotlivým znečišťovatelům přiděleny přímo státem (např. podle historických emisí) (Kreuz, Vojáček, 2011; Mezřický, 2005).

Firma, která sníží vypouštění emisí ve větší míře, než je vyžadováno příslušným emisním povolením, může zažádat kontrolní orgán o vydání certifikátu na tento přebytek ve formě emisního redukčního kreditu (praxe v USA). Tento kredit pak může být využit k pokrytí emisního limitu dané firmy v jiném provozu anebo ho může prodat jinému znečišťovateli. Pokud ovšem firmě nebude stačit množství přidělených emisních práv, má možnost nakoupit emisní povolenky od ostatních znečišťovatelů, kteří jsou ohledně emisí úspornější a obdržené povolenky nevyužijí. Emisní práva lze tedy prodávat a nakupovat na trhu, kde se střetáváním nabídky a poptávky utváří jejich cena. Každý znečišťovatel má určité množství emisních práv, se kterými může obchodovat. Je proto důležité, aby emitoval pouze takové množství, které odpovídá množství emisních práv, se kterými disponuje. Emituje-li nad úroveň přidělených práv, musí zaplatit pokutu, která je většinou výrazně vyšší než cena emisních povolenek.

Pro správné fungování systému obchodování s emisemi je důležité jednoznačně určit původce znečištění a definovat kvantitativní cíle kvality životního prostředí. Zároveň je nutné, aby systém pracoval s transparentním a důvěryhodným systémem monitorování emisí. Každý znečišťovatel, který se účastní tohoto systému, porovnává cenu emisního práva s výší mezních nákladů na redukci znečištění a snaží se v určitém

časovém horizontu o minimalizaci svých nákladů za vypouštění emisí. Znečišťovatelé jsou tak motivováni k technologickým úpravám vedoucím ke snížení znečištění. Výsledkem je potom efektivní alokace prostředků k omezení znečištění. Lze tedy říci, že hlavním přínosem tohoto nástroje ve srovnání s ostatními nástroji environmentální politiky je úspora nákladů (Kaplanová, 2011; Kreuz, Vojáček, 2007; Mezřický, 2005; Polášková, 2011).

4.4 Zálohové systémy

Zálohové neboli depozitně refundační systémy jsou dalším ekonomickým nástrojem, který spotřebitele motivuje k vrácení použitých produktů, případně obalů. Prostřednictvím záloh se vytváří finanční prostředky pro nezávadnou likvidaci těchto produktů. Účelem zálohových systémů je tak snaha snížit produkci odpadů a omezit znečištění veřejných prostranství (tzv. littering). Zálohy se používají na produkty, které se mohou stát nebezpečným odpadem (např. motorové oleje, akumulátory, pneumatiky) anebo je žádané jejich opakované použití. V ceně takovýchto produktů je záloha již zahrnuta. Pokud spotřebitel vrátí zálohovaný produkt na předem stanovené místo, je mu záloha vrácena.

Zda budou zálohy účinné, závisí na tom, zda užitek plynoucí spotřebiteli při odevzdání zálohy bude vyšší než náklady spojené se samotným vrácením produktu (čas, práce apod.). Dalším předpokladem pro fungování zálohových systémů je zajištění odbytu recyklovatelných materiálů, energetická nenáročnost recyklace, dostatečně husté sítě sběrných míst, optimální rozmístění zpracovatelských závodů apod. Hlavní výhodou těchto systémů je vysoká míra návratnosti zálohovaných produktů k opětovnému použití či recyklaci. Ovšem nevýhodou je jejich selektivnost. Vztahují se totiž pouze na omezené množství produktů, u kterých se zpětný odběr dá provést. Tím tak dochází ke snižování environmentálního účinku tohoto nástroje. Systém zálohování je navíc velmi nákladově náročný na zavedení i na samotné provozování. Navíc hrozí i nebezpečí přesunu znečištění z jedné složky životního prostředí do druhé (Kaplanová, 2011; Slavík, 2012).

5. Dobrovolné nástroje

Pod tímto pojmem si můžeme představit veškeré aktivity podnikatelských a jiných subjektů, které vedou k poklesu negativních dopadů jejich působení na životní prostředí. Tyto aktivity jsou propracovávány a slučovány na mezinárodní úrovni, přičemž podnikatelské subjekty je zavádí a realizují na základě jejich svobodného rozhodnutí. To znamená, že je provádí dobrovolně nad rámec legislativních předpisů. V praxi je vhodné rozlišovat dobrovolné nástroje od doporučených přístupů. Jelikož dobrovolné nástroje se vyznačují svým metodickým zázemím na mezinárodní úrovni a mohou tak být pro podnik návodem, jak postupovat, zatímco u doporučení se jedná pouze o obecnější principy, k jejichž naplnění lze hledat nejrůznější cesty.

Podstatou těchto nástrojů je prevence, systematický přístup a především dobrovolnost. Prevence ve smyslu odstraňování příčin environmentálních problémů, nikoliv jejich důsledků. Systematický přístup pak lze chápat jako záměrné působení na oblasti a činnosti podniku s negativním vlivem na životní prostředí. A proč dobrovolnost? S neustále rostoucí konkurencí podniky hledají nové způsoby, jak se ve svém oboru odlišit a stát se konkurenceschopným subjektem. Dobrovolně se tak rozhodnou pro strategii udržitelného rozvoje a tím získají konkurenční výhodu. Využívání dobrovolných nástrojů přispívá k ozdravení životního prostředí a k uskutečnění udržitelné výroby a spotřeby. Podniky pak získají již zmíněnou konkurenční výhodu (např. zvýšení konkurenceschopnosti, lepší image, úspory provozních nákladů). Pokud by se pouze přizpůsobily legislativním požadavkům, žádné výhody by nedosáhly (Dobrovolné nástroje, 2017; Kulhavý, 2011).

Mezi další důvody, proč se podniky přiklánějí k dobrovolným nástrojům, můžeme zařadit např.:

- změnu preferencí zákazníků směrem k produktům a službám, které méně zatěžují životní prostředí;
- ovlivnění kvality produktů a služeb použitím menšího množství neobnovitelných zdrojů;
- rostoucí ceny neobnovitelných zdrojů;
- zpřísnující se legislativa;
- zdravotní a bezpečnostní rizika pro zaměstnance spojené s nevyhovujícím pracovním prostředím;

- vyšší pojišťovací náklady pro podniky bez environmentálních manažerských systémů (Kulhavý, 2011).

Při využívání dobrovolných nástrojů je nutné vědět, jaký výsledek to přinese a zda využití daného nástroje vyžaduje či nevyžaduje tvorbu určitých vnějších podmínek. Nástroje tedy můžeme klasifikovat podle jejich účelu a nezávislosti jejich používání.

Dle účelu nástroje, respektive podle výsledku, který jeho aplikace přináší, lze nástroje ještě rozdělit do tří skupin – na regulační, informační a edukační nástroje.

Dobrovolné regulační nástroje slouží k redukci nepříznivých vlivů podniku na životní prostředí a zároveň k redukci celkového negativního dopadu podniku. Mezi tyto nástroje patří především environmentální manažerské systémy v podniku; ekodesign; ecolabeling; monitoring a targeting; dobrovolné dohody a jednostranné dohody.

K získání anebo poskytnutí informací o svých vlivech na životní prostředí podnik využívá dobrovolné informační nástroje – metodu LCA; posuzování možností čistší produkce; environmentální manažerské účetnictví; environmentální benchmarking; environmentální reporting; vlastní environmentální tvrzení a environmentální prohlášení III. typu.

Dobrovolné edukační nástroje mají za cíl vychovat podniky, které budou chápat problematiku životního prostředí a zároveň v nich vytvoří vědomí odpovědnosti za stávající stav životního prostředí. Nejde tedy pouze o předání nebo poskytování informací, nýbrž o dosažení změny v chování daných podniků. Mezi tyto nástroje patří zejména podniková školení zaměřená na ochranu životního prostředí.

Z hlediska nezávislosti využívání dobrovolných nástrojů lze také všechny nástroje ještě rozdělit na nástroje vyžadující vnější spolupráci a na nástroje nevyžadující vnější spolupráci. Nástroje, které vyžadují vnější kooperaci, nemůže podnik používat bez určitých podmínek (např. bez vytvoření určitých institucí, pravidel apod.). Jedná se o podmínky, které přímo souvisí s realizací nástroje. Mezi takovéto nástroje můžeme zahrnout environmentální systémy řízení, ecolabeling, dobrovolné dohody, jednostranné dohody a environmentální prohlášení typu III (Remtová, 2006).

5.1 Dobrovolné regulační nástroje

Tato podkapitola se důkladněji zabývá deskripcí jednotlivých dobrovolných regulačních nástrojů.

5.1.1 Environmentální manažerské systémy (EMS/EMAS)

V současné době environmentální manažerské systémy představují nejrozšířenější způsob, jak firma může dokázat, že v rámci svých aktivit dbá na ochranu životního prostředí. Jejich zavedením firma dává najevo, že při výrobě produktů nebo poskytování služeb bere v úvahu i jejich dopady na životní prostředí. Nejedná se tak pouze o dosažení daného stavu, ale o zlepšení celé organizační struktury, způsobů rozdělení odpovědnosti, technologických procesů, postupů apod.

Ve vyspělých zemích představuje aplikace systémů environmentálního řízení prestižní záležitost. Zapracováním požadavků na ochranu životního prostředí management firmy získává ekonomickou výhodu – např.: sníží provozní náklady,lepší své postavení na trhu, získá nové obchodní partnery apod.

Systémy environmentálního řízení lze zařadit mezi tzv. integrované řídicí systémy, které se odkazují na mezinárodní normy popisující optimální systém řízení. Jedná se např. o normu *ISO 9001 – Systémy managementu jakosti*; *ISO 14001 Systémy environmentálního managementu – specifikace s návodem pro její využití* a o *Nařízení Evropského parlamentu a Rady č.761/2001 o dobrovolné účasti organizací v systému řízení podniků a auditu z hlediska ochrany životního prostředí* (EMAS, 2017; Kulhavý, 2011; Úřední věstník EU, 2013).

Systém environmentálního řízení a auditu (dále jen EMAS) je popsán v nařízení Rady EU č. 761/2001 jako část managementu firmy, která zahrnuje organizační strukturu, plánování, odpovědnost, techniky, procesy a zdroje pro rozvoj, realizaci, posouzení a podporu environmentální politiky. Účelem EMAS je začlenění všech zaměstnanců do vzniklého systému řídicího vlivu firmy na životní prostředí. Tento systém mohou do svého řízení zahrnout veškeré organizace, které jsou ochotné nést environmentální a ekonomickou odpovědnost, informovat o svých environmentálních výsledcích společnost a chtějí zlepšit vliv svých aktivit na životní prostředí. Přínos pro firmu lze vidět ve snížení spotřeby materiálů a energie a tím i snížení celkových nákladů. Registrované firmy mohou využívat logo EMAS a tím zvýšit povědomí o dané firmě. Ovšem pravidelné zveřejňování tzv. environmentálního hlášení konkrétních

údajů o vlivech firmy na životní prostředí lze brát jako jistou nevýhodu (Kulhavý, 2011; Remtová, 2006; Úřední věstník EU, 2013).

Environmentální systém managementu podle ISO 14001 (dále jen EMS) lze chápat jako součást managementu firmy, která také vede k vytvoření a zavedení environmentální politiky ve firmě. Podstatou EMS je zajištění neustálého snižování negativních dopadů firmy na životní prostředí a současně vzdělávání jejich zaměstnanců, kteří jsou do systému zapojeni. Díky této kooperaci je ve firmě podpořena efektivní vnitřní komunikace, informovanost a zájem zaměstnanců o životní prostředí. Od EMAS se liší v tom, že firma nemá povinnost vypracovávat environmentální prohlášení, avšak nemá k dispozici žádná loga, která by prokazovala zavedení systému environmentálního řízení. Firma získá pouze certifikát (Kulhavý, 2011; Remtová, 2006; Růžička, 2002).

5.1.2 Ekodesign

Ekodesign můžeme definovat jako zahrnování požadavků na ochranu životního prostředí do námětu a konstrukce produktů za účelem vytvořit produkt, jehož celý životní cyklus bude mít co nejnižší negativní vliv na životní prostředí. V tom smyslu, že bude vykazovat co nejnižší produkci odpadů, co nejnižší spotřebu energie a surovin apod. Účelem je tedy navrhování a vývoj produktu, kde se vedle klasických vlastností jako je funkčnost, bezpečnost, ekonomičnost, estetičnost a proveditelnost, klade velký důraz i na dosažení minimálního negativního dopadu na životní prostředí.

Firma může používat ekodesign podle vlastního uvážení, jelikož tento nástroj nepotřebuje vnější spolupráci. Jedná se o nástroj univerzální, jelikož se dá využít pro navrhování a konstrukci jakéhokoliv produktu. Vzhledem k této situaci a sortimentu uživatelů má aplikace ekodesignu význam zejména pro výrobní organizace. Může podniku vynést spoustu ekonomických výhod. Výrobou nového produktu dojde ke zvýšení konkurenceschopnosti podniku a zároveň dojde k minimalizaci nákladů díky optimálnímu využívání energie a surovin. Avšak nevýhodou tohoto nástroje je finanční a časová náročnost (Remtová, 2006; Remtová, 2009).

5.1.3 Ekolabeling

Pojem ekolabeling se používá pro tzv. program environmentálního značení typu I, který se řídí normou ISO 14024 Environmentální značky a prohlášení – Environmentální značení typu I – Zásady a postupy. Jelikož tento program musí řídit a

spravovat tzv. ekolabelingový orgán, lze hovořit o dobrovolném regulačním nástroji, který vyžaduje vnější součinnost.

Podstatou programu je vytváření trhu s ekologicky šetrnějšími produkty, jejichž negativní dopady na životní prostředí jsou mnohem nižší než u srovnatelných produktů. Takové produkty či služby je možné poznat podle tzv. ekoznačky, která má charakter ochranné známky a patří provozovateli programu. Certifikace se udělují podle normy ISO 14024 a jsou zabezpečeny Agenturou pro ekologicky šetrné výrobky. V současnosti využívá ekoznačku „*Ekologicky šetrný výrobek/služba*“ nebo „*Ekoznačku EU*“ přes 100 českých i zahraničních firem a jejich počet stále roste. Produkty s ekoznačkou působí důvěryhodně, zvyšují obrat firmy, zlepšují její konkurenceschopnost a celkovou pověst. Ovšem náklady na pořízení environmentální značky, které zcela hradí firma, nemusí ihned odpovídat předpokládanému zesílení obratu (Ekologicky šetrné výrobky, 2012; Kulhavý, 2011; Remtová, 2006; Remtová, 2009).

5.1.4 Monitoring a targeting

Monitoring a targeting lze definovat jako systém řízení, který vede ke stálému zdokonalování materiálové a energetické účinnosti firmy. Systém je důležité nastavit tak, aby energetické hospodářství firmy bylo bezpečné, spolehlivé, ekonomicky efektivní a minimalizovalo negativní dopady na životní prostředí.

Systém řízení je složený z informační složky (monitoringu) a regulační složky (targetingu). Sběrem dat, která se týkají spotřeby materiálů a energií, se zabývá monitoring. Smyslem targetingu je pak zpracovávání těchto dat za účelem neustálého zlepšování účinnosti výrobních procesů. Optimalizací těchto procesů dochází k minimalizaci nákladů na spotřebu energie a zvyšování konkurenceschopnosti firmy. Přínosem využívání monitoringu a targetingu může být také včasné odhalení poruchových stavů a úniků. Zároveň ho lze chápat jako nástroj pro emisní obchodování. Nicméně nevýhodou zůstává náročnost na kvalitu a rozsah systémů podružného měření a sběru dat (Kulhavý, 2011; Remtová, 2006).

5.1.5 Dobrovolné environmentální dohody

Dobrovolné environmentální dohody je možné charakterizovat jako smluvní dohody či závazky uzavřené mezi orgány veřejné správy a soukromými subjekty (např. firmami, sdruženími nebo svazy). Jedná se o dobrovolný regulační nástroj vyžadující

vnější součinnost, jelikož jde o spolupráci s veřejnou správou. Tyto dohody se zpravidla uzavírají za účelem snížit spotřebu zdrojů, energie, snížit obsah vybraných látek v určitých produktech, snížit tvorbu jakéhokoliv odpadu, snížit hluk apod.

Podstatou dohod je skutečnost, že existují nad rámec povinností vyplývajících z legislativních předpisů a často je i nahrazují. Základním podnětem k uzavírání dohod je celkové zjednodušení procesu ochrany životního prostředí, neboť dohody jsou uzavírány na principu vyjednávání. Takový princip je finančně i časově méně náročný než zdlouhavý legislativní proces (Dobrovolné dohody, 2017; Šauer, 2002; Remtová, 2006).

5.2 Dobrovolné informační nástroje

Podkapitola je zaměřená na podrobnější popis dobrovolných informačních nástrojů.

5.2.1 Posuzování životního cyklu produktů (LCA)

Metoda LCA čili posuzování životního cyklu produktu (Life – Cycle Assessment) patří mezi informační analytické nástroje environmentální politiky, s jehož pomocí lze vyhodnotit dopady produktu či služby na životní prostředí v rámci celého životního cyklu.

Mezinárodní norma ISO 14040, kterou Česká republika přejala jako ČSN EN ISO 14040 Environmentální management - Posuzování životního cyklu - Zásady a osnova, definuje LCA jako „*shromažďování a vyhodnocování vstupů, výstupů a možných dopadů na životní prostředí výrobního systému během jeho celého životního cyklu*“ (ČSN EN ISO 14040, 2006). Pod pojmem životní cyklus produktu si můžeme představit všechny fáze jeho „života“ přes těžbu a získávání surovin, materiálu potřebných k jeho výrobě, vlastní výrobu, distribuci, využití až po jeho úpravu při ukončení životnosti, recyklaci a odstraňování (tzn. „od kolébky po hrob“). Norma ISO 14040 zahrnuje 4 etapy posuzování životního cyklu – stanovení cíle a rozsahu, inventarizační analýzu, stanovení dopadu a návrh na zlepšení.

Podstatou metody LCA je skutečnost, že u každého produktu lze zjistit jeho subvenci na globálních problémech tím, že zacílíme na vstupy, které ze životního prostředí odebírá a naopak i na negativní výstupy, které do něj zpětně vnáší. Tuto

univerzální metodu může využít každý podnik, který potřebuje objektivně posoudit a vzájemně porovnat vlivy jeho produktů či služeb na životní prostředí. Lze ji využívat na základě vlastního rozhodnutí podniku, tudíž není vyžadována vnější součinnost. Avšak důležité je dodat, že metoda LCA je velmi náročná z hlediska kvality i kvantity vstupních dat, které může být nejen těžké získat, ale jejich nesprávnou interpretací může také dojít ke zkreslení výsledků (ČSN EN ISO 14040, 2006; Kulhavý, 2011; Remtová, 2006; Remtová, 2009).

5.2.2 Čistší produkce

Čistší produkce, stejně jako ekodesign, patří mezi preventivní strategie, jejichž hlavním cílem je najít ekonomicky výhodný způsob snižování negativních vlivů výroby či poskytování služeb na životní prostředí. Čistší produkce nejen chrání životní prostředí, spotřebitele a zaměstnance, ale současně zlepšuje rentabilitu, efektivitu i konkurenceschopnost podniku. Nejde tedy pouze o environmentální strategii (snížení energetické a materiálové náročnosti výroby a provozu, pozitivní vliv na pověst podniku), ale také o ekonomickou stránku výroby (snížení nákladů podniku, zvýšení efektivity výroby). Tato strategie je proto označována jako win - win strategy – strategie, kterou se dosáhne dvojího vítězství.

Hlavním aplikačním nástrojem této strategie je tzv. hodnocení možností čistší produkce, které lze považovat za systematický postup, při kterém se analyzují energetické a materiálové toky určitého výrobního systému za účelem zjištění příčin vedoucích k nepříznivým dopadům na životní prostředí a navrhuje se případná řešení tohoto problému. Zkoumaným systémem může být nejen výrobní jednotka, ale i celý závod.

Projekty čistší produkce se využívají k optimalizaci vstupních materiálů, výrobních postupů a k zdokonalení používaných technologií. Metodiku čistší produkce lze realizovat v různých odvětvích průmyslu i služeb bez ohledu na velikost podniku, který se může dobrovolně rozhodnout, zda získané informace a ekonomické efekty navržených opatření využije či nikoliv (Kozielová, 2008; Kulhavý, 2011; O čistší produkci, 2012; Remtová, 2006; Remtová, 2009).

5.2.3 Environmentální manažerské účetnictví (EMA)

Environmentální účetnictví vzniklo postupnou obměnou klasického účetnictví jako reakce na aktuální potřeby podniků a ostatních zájmových skupin. EMA respektuje

principy tradičního účetnictví, ale zároveň se zaměřuje na dva pilíře udržitelného rozvoje (environmentální a ekonomické aspekty podnikání) a na jejich vzájemné působení. Patří tak k důležitým nástrojům při zavádění požadované eko-účinnosti, jež je jedním z předpokladů udržitelného rozvoje. EMA je založeno na vytváření základny pro posuzování ekologické a ekonomické účinnosti realizovaného opatření, například při používání regulačních nástrojů. Environmentální manažerské účetnictví lze definovat jako nedílnou součást managementu, jehož hlavním úkolem je identifikace, shromažďování, odhady, analýzy, vykazování a předávání informací o materiálních a energetických tocích, environmentálních nákladech (případně výnosech) a ostatních hodnotově vyjádřených informací důležitých pro management podniku. Účelem environmentálního účetnictví je tedy sledovat, jak se činnosti spojené s problematikou životního prostředí projevují ve finančních tocích účetní jednotky.

Za environmentální náklady považujeme všechny náklady, které mají bezprostřední vazbu na stav životního prostředí, zdraví a spokojenost lidí (např. náklady na prevenci znečišťování, daně a poplatky související se ŽP, emisní povolenky), a zároveň náklady na „produkcii“ záporných externalit (např. vypouštění emisí, znečištění odpadních vod atd.). Souhrn nabídky environmentálních nákladů je velice široký a jejich jednotlivý výběr závisí především na konkrétním cíli EMA a na zaměření podniku. Informace, které poskytuje environmentální manažerské účetnictví ohledně určení environmentálních nákladů a jejich správného přiřazení k jejich nositelům či příčinám, jsou významné nejen pro strategii podniku a plánování, ale zejména pro hospodárné využití hmotných a energetických zdrojů a pro snížení nepříznivých dopadů na životní prostředí.

EMA patří mezi univerzální nástroje nevyžadující vnější součinnost, nepůsobící preventivně, zabývající se nejen vlivem podniku na životní prostředí, ale také vlivem životního prostředí na podnik. Využití tohoto nástroje vždy záleží na zájmech, cílech, potřebách a možnostech podniku. Z hlediska EMS je velmi důležité pro prezentaci environmentálního profilu podniku a pro environmentální reporting např. prostřednictvím výročních zpráv, médií, workshopů (Burritt, 2005; Hyršlová, 2002; Hyršlová, 2009; Obršálová, 2006; Remtová, 2001; Remtová, 2006, Šoljaková, 2009).

5.2.4 Environmentální reporting

Pomocí environmentálního reportingu podniky dobrovolně poskytují informace o svém environmentálním profilu (tzn. o vlivu produktů či služeb na ŽP) jednotlivým zájmovým skupinám (např. zákazníkům, veřejnosti, dodavatelům, akcionářům, správním orgánům apod.), které tento čin vnímají velmi pozitivně. Tento fakt vede ke zviditelnění podniku jako subjektu, který otevřeně hovoří o svých problémech a snaží se minimalizovat své negativní vlivy na ŽP.

Úkolem environmentálního reportingu je tedy předat zprávu zájmovým skupinám o činnostech podniku v rámci životního prostředí. Většinou se jedná pouze o pozitivní úspěšné aktivity dokumentující kladné výsledky při snižování negativních vlivů na ŽP. Pro posouzení kompletního a uceleného environmentálního profilu by však zprávy měly obsahovat všechny vlivy a nejen ty, které podnik dobře reprezentují. Zprávy o odpovědném přístupu podniku k životnímu prostředí jsou nejčastěji vydávány s výroční zprávou, buď jako její součást nebo samostatná publikace.

Reporting je univerzální informační nástroj, který nepůsobí preventivně a nevyžaduje vnější součinnost (Kulhavý, 2011; Remtová, 2006; Remtová, 2009).

5.2.5 Environmentální značení II. typu

Environmentální značení II. typu neboli vlastní environmentální tvrzení (self - declared environmental claims) je určitým prohlášením, kterým podnik dává najevo, že jeho produkty či služby mají různé příznivé vlastnosti a jsou v daném ohledu nejlepší. K potvrzení tohoto faktu využívá informace o dopadu svém nebo svých produktů či služeb na životní prostředí, které se snaží marketingově prodat. Důvodem je přesvědčit zájmové skupiny, především odběratele a spotřebitele, o pozitivních stránkách jeho produktů a služeb. Forma těchto vlastních tvrzení může být velmi různá – přes obvyklé výroky po speciální znaky nebo obrazce, které se objevují na samotných produktech, jejich obalech a dokonce i v elektronických nebo tištěných materiálech podniku. Důležité ovšem je, aby prohlášení bylo založeno na ověřitelných, přesných a pravdivých informacích, které by měly být doloženy měřením a dokumentací (Kulhavý, 2011; Remtová, 2006; Vlastní environmentální tvrzení, 2012).

Tento dobrovolný informační nástroj je také normalizován normou ČSN EN ISO 14021 Environmentální značky a prohlášení – Vlastní environmentální tvrzení (environmentální značení typu II), která jej definuje jako „*environmentální tvrzení*

výrobců, dovozců, distributorů, maloobchodníků nebo jakékoli další osoby, která by pravděpodobně mohla mít z takového tvrzení prospěch, které je vydáno bez certifikace třetí nezávislou stranou“ (ČSN EN ISO 14021, 2016).

5.2.6 Environmentální značení III. typu (EPD)

Environmentální prohlášení typu III (Environmental Product Declaration) je posledním typem environmentálního značení, jehož podstatou je zveřejnění měřitelných přesných dat o vlivu produktu či poskytované služby na životní prostředí v průběhu celého životního cyklu (např. spotřeba vody a energií, tvorba nebezpečných odpadů, vliv na změnu klimatu, eutrofizaci apod.). EPD je tedy souhrnem kvantifikovaných informací o životním cyklu produktu, který slouží ke srovnání podstatných znaků funkčně stejně zaměřených produktů. Ke zjištění těchto informací se využívá již dříve zmíněná metoda LCA respektující normy ČSN ISO 14040 – 14049. Existují však informace, které nemohou být zveřejněny. Jedná se o údaje a instrukce o bezpečnosti výrobku, které nemají žádný vztah k environmentálnímu projevu účinku produktu (např. poučení o správném používání či nebezpečném odstranění produktu).

Podobně jako u ekolabelingu i zde existuje tzv. program environmentálních prohlášení typu III, který se řídí normou ČSN ISO 14025 Environmentální značky a prohlášení – Environmentální prohlášení typu III – Zásady a postupy. Jde o dobrovolný proces, který napomáhá průmyslovému odvětví nebo nezávislému orgánu vypracovat environmentální prohlášení III. typu. Pokud je prohlášení určeno konečnému spotřebiteli, musí být ověřeno nezávislým orgánem podle zásad programu (tzn. dobrovolnost, porovnatelnost, ověřování, transparentnost,....). Na základě tohoto faktu můžeme hovořit o informačním nástroji vyžadujícím vnější součinnost. Pro konečného spotřebitele pak EPD představuje důvěryhodný dokument, který mu umožňuje vybrat si z nabízených produktů ten ekologicky nejvhodnější. Ověření se nevyžaduje, v případě, že prohlášení je využíváno jen v komunikaci mezi podniky. Potom hovoříme o nástroji, který nevyžaduje vnější součinnost. Přínosem pro podnik je možnost představit svůj produkt důvěryhodnou formou a porovnat ho s ostatními produkty stejného druhu.

Environmentální značení III. typu tak lze považovat za podrobný průkaz produktu včetně jeho dopadu na životní prostředí. Jeho použití je zcela univerzální a lze ho aplikovat na jakýkoliv produkt či službu (Environmentální prohlášení typu III, 2012; Kulhavý, 2011; Remtová, 2006; Remtová, 2009).

6. Environmentální politika v Evropské unii

Kapitola se zabývá historickým exkurzem v rámci environmentální politiky Evropské unie a zároveň deskripcí jejího současného stavu.

6.1 Vznik, vývoj a cíle environmentální politiky EU

Evropské hospodářské společenství (EHS) při svém vzniku v roce 1957 nemělo žádnou environmentální politiku, byrokracii ani legislativu. EHS bylo především mezivládní dohodou mezi šesti podobně smýšlejícími státy, které podporovaly ekonomickou prosperitu a zaměřovaly se na zlepšení politických vztahů ve válkou poničené Evropě. Po přistoupení Velké Británie EHS přijalo omezený počet environmentálních opatření zejména v oblasti ochrany lidského zdraví a odstranění vnitřních překážek obchodu.

Problematika ochrany životního prostředí se do povědomí členských států tak dostala až v 70. letech 20. století, když začal narůstat zájem a angažovanost veřejnosti o daný okruh problémů. Postupně byla přijímána opatření na ochranu ovzduší a na ochranu před hlukem. Úsilí najít řešení na ochranu ŽP vyvrcholilo svoláním konference OSN o životním prostředí a rozvoji ve Stockholmu v roce 1972, po níž se členské státy začaly intenzivněji věnovat myšlence začlenění problematiky ŽP do integračního procesu. V návaznosti na tuto konferenci evropské hlavy států a předsedové vlád pronesli, že je žádoucí vytvořit politiku životního prostředí Evropského společenství na podporu hospodářského rozvoje a vyzvali k sestavení akčního programu. Jednotný evropský akt z roku 1987 připojil do tehdejší smlouvy další hlavu nazvanou „Životní prostředí“, která představovala první legislativní základ společné politiky ochrany ŽP.

Přijetím Maastrichtské smlouvy v roce 1993 byla z životního prostředí vytvořena oficiální oblast politiky Evropské unie. Environmentální politika tak náleží k nejmladším politikám EU. Za hlavní důvody vzniku politiky ochrany životního prostředí lze uvést postupné ničení ŽP a neschopnost řešit ekologické problémy v jednotlivých členských státech. Amsterodamská smlouva z roku 1999 nastolila povinnost začlenit ochranu ŽP do všech sektorových politik EU a to se záměrem podpory udržitelného rozvoje. Podle této smlouvy se základní cíle politiky ŽP zaměřují na jeho udržování, ochranu a zlepšování kvality, ochranu lidského zdraví, opatrné a racionální využívání přírodních zdrojů a na podporu opatření čelících regionálním i

celosvětovým problémům v oblasti ŽP na mezinárodní úrovni (Jordan, 2005; Ohliger, 2018; Šimíčková, 2008; Tomšík, 2013).

6.2 Principy environmentální politiky EU

Environmentální politika Evropské unie je postavena na určitých zásadách, které se během let mění. Kromě podstatného principu jako je zásada vysoké úrovně ochrany životního prostředí, zásady „Znečišťovatel platí“, zásady prevence či předběžné opatrnosti, se politika EU v oblasti ŽP dále zabývá principem integrace, subsidiarity a udržitelného rozvoje, které se musí ve svém působení vzájemně doplňovat.

- **Princip prevence**

Nepříznivým dopadům na ŽP je nutné zamezovat přímo u zdroje a zabránit tak poškození ŽP dříve než vznikne. Uplatňování tohoto principu vylučuje vznik nevratných změn v životním prostředí.

- **Princip obezřetnosti** (princip předběžné opatrnosti)

Tento princip říká, že pokud existuje riziko možného ohrožení, je důležité jednat, tak jako by ohrožení bylo reálné. I v případě, že riziko není stoprocentně ověřené. Jedná se tedy o nástroj pro řízení rizik ohrožující lidské zdraví nebo ŽP, které vychází z určité aktivity nebo politiky.

- **Princip „Znečišťovatel platí“**

Smyslem principu, je, že škody na ŽP musí hradit ten, kdo je zavinil. Například provozovatelé přepravy nebezpečných látek nebo činností zahrnujících vypouštění do vod, musí v případě bezprostředního ohrožení ŽP přijmout preventivní opatření. Ovšem pokud újma již nastala, jsou povinni vykonat náležitá opatření k zajištění nápravy a uhradit náklady s tím spojené. Tento princip nalezneme i v dříve zmíněných ekonomických nástrojích EP.

- **Princip integrace politik**

Jedná se o zahrnutí environmentálních aspektů do všech resortních politik. Významný pokrok v začleňování environmentální politiky nastal například v oblasti energetické politiky, což se odrazilo v souběžném vývoji klimaticko-energetického balíčku EU nebo v Plánu přechodu na konkurenceschopné nízkouhlíkové hospodářství

do roku 2050. Zde je uvedeno, jak odvětví odpovědná za emise (např. výroba el. energie, průmysl, doprava, stavebnictví, zemědělství) mohou v následujících desetiletích přejít na nízkouhlíkové hospodářství.

- **Princip subsidiarity**

I v případě otázek životního prostředí platí, že rozhodování musí probíhat na úrovni, která je v dané situaci subjektu co nejbližší.

- **Princip udržitelného rozvoje**

To znamená takového rozvoje, který uspokojí potřeby obyvatelstva s ohledem na potřeby budoucích generací (Drhová, 1999; Ohliger, 2018; Tomšík, 2013).

6.3 Akční programy pro životní prostředí

Evropská komise vydává víceleté akční programy pro životní prostředí, které obsahují nadcházející legislativní návrhy a cíle environmentální politiky Evropské unie. Specifická opatření se akceptují samostatně. Od roku 1973 bylo vyhlášeno již sedm akčních plánů pro životní prostředí (Ohliger, 2018).

První environmentální akční program byl schválen na počátku roku 1974 a jeho smyslem bylo zakotvit potřebu vytvořit právní a administrativní nástroje zaměřené na ochranu ŽP. Zároveň se snažil o posílení základny pro další rozmach politik a pro vyhodnocení nástrojů na základě jejich vědeckého vysvětlení a zhodnocení možných ekonomických důsledků. Současně se zabýval rozvinutím vědeckých kritérií, metodologií a výzkumem v oblasti životního prostředí. Již v prvním akčním programu byly principy a zásady environmentální politiky z velké části podobné jako principy a zásady uvedené výše.

Druhý environmentální akční program byl vytvořen v roce 1977 a potvrdil principy a cíle stanovené prvním programem. Nicméně ekonomická souvislost byla velmi odlišná kvůli stagnaci ekonomického růstu v návaznosti na ropnou krizi v roce 1973. Na rozdíl od předchozího programu se rozšířil poznatek, že opatření přijatá jako reakce na environmentální škody, by mohla být finančně nákladná a neefektivní a to jak z hlediska environmentálního, tak i ekonomického. Zvýšil se tedy zájem o alternativní přístupy a orientaci na hospodárné využívání zdrojů. Program byl rozšířen o problematiku jaderné energie, nakládání s odpady a ochrany před hlukem.

Třetí environmentální akční program byl v platnosti v letech 1983 – 1986 a jeho hlavním cílem byla integrace principů environmentálního rozměru do ostatních politik. V tomto období Evropská společenství ještě stále neměla ve svém primárním právu ukotvenou problematiku ochrany ŽP. Neustále chyběl nutný legislativní rámec pro společnou environmentální politiku.

Vydání **čtvrtého akčního programu** bylo ovlivněno přijetím Jednotného evropského aktu, který už zapojil ŽP do primární legislativy. Tento program byl stanoven pro období 1987 až 1991 se zaměřením na oblast implementace politik a nástrojů k dosažení environmentálních cílů. Během tohoto období byla již uplatněna spousta nástrojů EP (např. standardy, ekolabeling, ekologické daně, subvence). Mezi klíčové cíle čtvrtého environmentálního akčního programu lze zahrnout potřebu zachovat, ochránit a zlepšit kvalitu ŽP, přispět k ochraně lidského zdraví a zajistit šetrné a racionální hospodaření s přírodními zdroji (Šimíčková, 2008; Tomšík, 2013).

Pátý environmentální akční program „Směrem k udržitelnému rozvoji“ byl přijat v roce 1992 v reakci na Summit Země v Riu de Janeiro. Jeho přijetí vyžadovalo zaměřit environmentální politiku a strategii na ekonomický i sociální rozvoj tak, aby se zmírnily nežádoucí dopady na životní prostředí a přírodní zdroje, které mají zásadní význam pro lidské činnosti. Záměrem pátého akčního programu bylo do roku 2000 vytvořit předpoklady pro přechod Evropské unie směrem k udržitelnému rozvoji. Pro období 1992 – 2000 stanovil strategie pro prioritní oblasti environmentálních programů (např. biodiverzita, ŽP ve městech, okyselování půdy, klimatické změny, voda, odpady) a také vytýčil oblasti (např. průmysl, energetika, zemědělství, doprava), do kterých měly být aplikovány principy ochrany ŽP. Během realizace tohoto programu byla přijata Smlouva o EU, která zahrnula princip předběžné opatrnosti mezi principy environmentální politiky a navíc posílala princip subsidiarity. Princip integrace byl uplatněn pro pět hospodářských odvětví – zemědělství, energetiku, dopravu, průmysl a cestovní ruch. Integrace v rámci environmentální politiky mělo být dosaženo v duchu sdílené odpovědnosti mezi všemi klíčovými subjekty za využití řady ekonomických a informačních nástrojů včetně dobrovolných dohod a zavádění EMAS v průmyslových podnicích. V závěrečném hodnocení průběhu realizace pátého environmentálního akčního programu bylo konstatováno, že výsledky dosažené v uplynulém období jsou nedostatečné. Pátý program tak znamenal zdokonalení a rozvinutí předcházejících programů (Lenschow, 2002; Šimíčková, 2008; Tomšík, 2013).

Šestý akční program pro životní prostředí nazvaný „Prostředí 2010: Naše budoucnost, naše volba“ vstoupil v platnost v roce 2002 a byla jím určena environmentální politika na desetileté období 2002 – 2012, ve kterém se EU připravovala na rozšíření svých hranic. Šestý akční program byl zpracován s vědomím, že ochrana ŽP představuje nejenom výzvy, ale také příležitosti. Argumentem bylo, že nejen lidé chtějí žít ve zdravém prostředí, ale i znečištění a změny klimatu znamenají význačné náklady a škody. Vysoké environmentální standardy tak reprezentují hnací sílu inovací, vytvářejí nové trhy a podnikatelské aktivity zaměřené současně na uspokojení poptávky po službách, zboží i čistém a zdravém prostředí. Tento program se proto zaměřil na čtyři prioritní oblasti – biologickou rozmanitost, změnu klimatu, životní prostředí a zdraví a trvale udržitelné využívání přírodních zdrojů a hospodaření s odpady. Jednotlivá opatření a cíle pro tyto prioritní oblasti byly upřesněny v sedmi tematických strategiích, které byly zaměřeny více na průřezové tematické oblasti související s ŽP než na konkrétní hospodářské aktivity a znečišťující látky. Zásadní podmínkou pro úspěšnou implementaci šestého environmentálního akčního programu byla široká účast subjektů od schvalování cílů až po realizaci jednotlivých opatření. Samotná implementace a hodnocení EP se opírá o vědecké poznatky, ekonomické hodnocení, aktuální údaje a informace o ŽP (Ohliger, 2018; Šimíčková, 2008; Tomšík, 2013).

V roce 2013 byl přijat **sedmý akční program pro životní prostředí**, jehož podrobnější popis poskytuje následující podkapitola.

6.3.1 Aktuální akční program pro životní prostředí

Sedmý environmentální akční program nazvaný „Spokojený život v mezích naší planety“ je platný do roku 2020 a vychází ze spousty strategických podnětů (např. Plánu přechodu na konkurenceschopné nízkouhlíkové hospodářství do roku 2050, plánu účinného využívání zdrojů, strategie v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2020). Prostřednictvím nového programu Evropská unie odsouhlasila zintenzivnění svého snažení při ochraně biologické rozmanitosti, zabezpečování zdraví a dobrých životních podmínek pro občany EU a při podpoře růstu a inovací v rámci nízkouhlíkového hospodářství. Úspěch lidí a zdravé ŽP by tak měly vycházet z inovativního cyklického hospodářství, kde se ničím zbytečně neplýtvá a v plné míře se chrání a uznává přírodní bohatství. Růst by měl být založený na spotřebě energie minimalizující emise skleníkových plynů a využívání přírodních zdrojů udržitelným způsobem. Celý koncept

tak ztělesňuje model pro globální zelený rozvoj. Zelenou ekonomiku považuje Evropská unie, OSN i OECD za strategický přístup k systémovým problémům celosvětového znehodnocení ŽP, zabezpečení přírodních zdrojů, konkurenceschopnosti a zaměstnanosti. Politické podněty na podporu záměrů zelené ekonomiky je možné najít nejen v 7. akčním programu, ale i ve všech hlavních strategiích Evropské unie, včetně strategie Evropa 2020, rámcového programu pro výzkum a inovace (Horizont 2020) a politik pro jednotlivá odvětví (např. doprava a energetika) (EEA, 2015; Ode dneška do roku 2020: nový akční program EU pro životní prostředí, 2014; Ohliger, 2018).

Sedmý akční program pro životní prostředí tedy představuje zastřešující rámec pro všechny politiky Evropské unie v oblasti ŽP, který vychází ze Strategie 2020 zdůrazňující udržitelný růst jako jednu ze tří klíčových priorit a účinné využívání zdrojů jako jednu z iniciativ. Napříč všemi třemi tematickými prioritami se objevuje potřeba zvýšit snahu s cílem chránit přírodu, posílit ekologickou odolnost, podněcovat zelený růst v rámci nízkouhlíkového hospodářství, snižovat nebezpečí pro lidské zdraví a zajistit dobré životní podmínky spojené se znečištěním, dopady změn klimatu a chemickými látkami (European Commission, 2014; Ode dneška do roku 2020: nový akční program EU pro životní prostředí, 2014).

Tematické priority

První priorita programu se zabývá biologickou rozmanitostí a přírodním bohatstvím, tzn. základními zdroji, které čerpáme, na nichž závisí naše bytí, včetně čisté vody, zdravé půdy a čistého ovzduší. K přírodnímu bohatství patří také všechny vzájemně propojené elementy zdravých ekosystémů (např. hmyz opylující rostliny, lesy pohlcující uhlík a zmírňující dopad změn klimatu, moře, mokřady, vodní cesty, atd.). Evropská unie si dala za úkol, že zastaví úbytek biologické rozmanitosti a docílí dobrého stavu evropských vod a mořského prostředí. Kvůli této skutečnosti zavedla různá opatření v podobě legislativních nástrojů – rámcovou směrnici o vodě, směrnici o kvalitě ovzduší, o stanovištích a směrnici o ptácích. Zároveň poskytla i technickou a finanční podporu. Tyto kroky je důležité respektovat nejen na úrovni EU, ale také na úrovni jednotlivých členských států (např. udržitelné využívání a ochrana půdy, ochrana lesních zdrojů, oceánů a moří, snižování odpadu v mořích, atd.).

Priorita číslo dvě vyzdvihuje potřebu menší spotřeby a větší efektivity. Především se týká podmínek jak přeměnit Evropskou unii na nízkouhlíkové hospodářství účinně využívající zdroje. Jestliže chce EU dosáhnout udržitelného růstu a zůstat konkurenceschopná v celosvětovém měřítku, musí přejít na zelenější nízkouhlíkové hospodářství a nakládat se surovinami a zdroji udržitelným způsobem. To vyžaduje úplné provedení klimatického a energetického balíčku k získání cílů 20-20-20 (tzn. do roku 2020 snížit emise skleníkových plynů o 20% oproti roku 1990, zvýšit podíl obnovitelných zdrojů na 20% a zvýšit energetickou účinnost o 20%). Dále je nutné zajistit zdokonalení environmentální výkonnosti produktů během jejich celého životního cyklu a snížit důsledky spotřeby na ŽP včetně otázek, jako je snížení odpadu z potravin a používání biomasy udržitelným způsobem.

Poslední tematická priorita se zaměřuje na to, jaký smysl má životní prostředí pro náš blahobyt. Zaobírá se tak výzvami souvisejícími se zdravím a dobrými životními podmínkami člověka, jako je znečištění ovzduší a vody, nadměrný hluk a toxické, chemické látky. Sedmý akční program určuje závazky se záměrem zlepšit provádění stávajících legislativních předpisů a zabezpečit další snižování znečištění ovzduší a hladiny hluku. Současně požaduje progres v otázkách kvality pitné a užitkové vody. Navíc stanovuje dlouhodobou vizi netoxického životního prostředí a ukazuje koncept, jak řešit rizika spojená s využíváním chemických látek v produktech a chemických směsích (především látek zasahující endokrinní systém) (European Commission, 2014; Ode dneška do roku 2020: nový akční program EU pro životní prostředí, 2014).

Prioritní cíle

V rámci tematických priorit určuje sedmý akční program ještě devět prioritních cílů, které mají být naplněny opět do roku 2020. První tři se týkají hlavních oblastí činnosti – ochrany přírody, lidského zdraví a efektivnějšího využívání zdrojů. Přesné znění cílů vypadá takto:

- 1. Chránit, zachovávat a rozvíjet přírodní bohatství Unie;*
- 2. Změnit Unii v zelené a konkurenceschopné nízkouhlíkové hospodářství účinně využívající zdroje;*
- 3. Chránit občany Unie před environmentálními tlaky a riziky ovlivňujícími jejich zdraví a dobré životní podmínky (Úřední věstník EU, 2013).*

Uvedené cíle spolu navzájem souvisejí a musí být dosahovány společně. Opatření provedené v rámci jednoho z nich často přispěje k dosažení dalších cílů.

Následující čtyři cíle se koncentrují na to, jak Evropská unie a členské státy spolupracují při jejich dosahování:

4. *Maximalizovat přínos právních předpisů Unie v oblasti životního prostředí zlepšením jejich provádění;*
5. *Zlepšit znalostní a faktickou základnu pro politiku Unie v oblasti životního prostředí;*
6. *Zajistit investice pro politiku v oblasti životního prostředí a klimatu a řešit environmentální externalitu;*
7. *Zlepšit začlenění problematiky životního prostředí a soudržnost politik (Úřední věstník EU, 2013).*

Poslední dva cíle se zabývají lepším prostředím ve městě a spoluprací na globální úrovni, tzn., reagují na místní, regionální a globální výzvy. Jedná se o tyto cíle:

8. *Posílit udržitelnost měst v Unii;*
9. *Zvýšit efektivnost Unie při řešení mezinárodních problémů v oblasti životního prostředí a klimatu (Úřední věstník EU, 2013).*

Nástroje environmentální politiky

Při dosahování prioritních cílů sedmý akční program pro životní prostředí podtrhuje naléhavost lepšího vykonávání legislativních předpisů Evropské unie v oblasti ŽP. Jedná se o využití standardních (politických) nástrojů, které poskytuje primární právo EU (zejména nařízení, směrnice, rozhodnutí, případně i doporučení a stanoviska). K dosažení výše zmíněných cílů je také dobré využít nejmodernějších vědeckých poznatků, požadavků na informace, dobrovolných nástrojů, širších investic zahrnujících tzv. zelené pobídky a promítajících environmentální náklady do cen a silnější integraci environmentálních hledisek do ostatních politik. Vhodná kombinace nástrojů dovolí podnikům a spotřebitelům lépe pochopit dopad jejich aktivit na ŽP a zároveň tento dopad řídit (Kuchyňková, 2018; Ohliger, 2018; Úřední věstník EU, 2013).

7. Environmentální politika v České republice

Vývoj environmentální politiky v České republice prošel různými etapami. Tato kapitola se tak zabývá diskurzem environmentální politiky v jednotlivých obdobích a dále se zaměřuje na současnou Státní politiku životního prostředí ČR.

7.1 Zakladatelské období (1989 – 1992)

Po obratu v environmentální politice státu v roce 1989 došlo k významnému kroku a to v podobě zřízení Ministerstva životního prostředí a posléze i přijetí Státní politiky životního prostředí. Důležitým dokumentem byl první environmentální program – Program ozdravení životního prostředí České republiky (tzv. Duhový program.), který byl přijat usnesením vlády ČR ze dne 12. 12. 1990. Díky tomuto programu, který formuluje normativní, ekonomické, institucionální, informační a dobrovolné nástroje, můžeme hovořit o zakladatelském období ochrany životního prostředí. Do roku 1992 bylo stanoveno sedm základních cílů, z nichž první byl do dvou let zarazit neblahý vývoj znečišťování životního prostředí. Ostatní cíle se zaměřovaly na vodu, odpady, ovzduší, ochranu půdy, přírody, krajiny a lesů. Duhový program také cílil na ochranu lidského zdraví a utváření nového životního stylu.

Podstatným mezníkem byl samotný rok 1992, kdy parlament České republiky přijal několik zásadních právních aktů týkajících se životního prostředí a ochrany přírody. Právní aktivity v oblasti ochrany ŽP dále pokračovaly a krok za krokem byly schvalovány další zákony, nařízení vlády nebo vyhlášky. Jednotlivé právní akty byly do určité míry ovlivněny legislativou tehdejšího Evropského společenství a mnohdy obsahovaly časově omezené transformační prvky (např. omezený chod nezajištěných skládek odpadů, nekompromisní režim přeshraničního pohybu odpadů, dočasně platné emisní limity). Do konce roku 1992 právní řád ČR zahrnoval komplexní úpravu ochrany složek životního prostředí, státní správy, inspekce i financování ŽP (Bízková, 2005; Soukopová, 2011).

7.2 Implementační období (1993 – 1998)

Po vzniku samostatné České republiky došlo k určitým změnám na politické scéně a prioritou nové vlády byla zejména ekonomická oblast jako předpoklad sociálního rozvoje. Problematika ŽP byla odložena do pozadí a i legislativní proces

nových zákonů se zpomalil. První ucelená Státní politika životního prostředí (SPŽP) ČR byla přijata po řadě diskusí až v roce 1995 a bohužel neodpovídala naléhavým potřebám v poznání životního prostředí a jeho problémů. Jen velmi ostýchavě a nepřímě se hlásila k základní myšlence udržitelného rozvoje. Doporučeného spojení s ostatními státními politikami také nedosáhla. Nicméně byla zaměřená alespoň na omezený počet priorit. Například snižováním emisí chtěla dosáhnout zlepšení kvality ovzduší, omezením vypouštění znečištění zvýšit kvalitu vod, dále snížit produkci nebezpečného odpadu a navíc odstranit nežádoucí účinky nebezpečných fyzikálních a chemických činitelů.

Po podání žádosti o připojení ČR k Evropské unii v lednu 1996 následovaly přípravy na přejímání legislativy Evropského společenství. Z právních předpisů postupně docházelo k odstraňování dočasných transformačních prvků. V plánu bylo učinit taková rozhodnutí, která by nejdéle do roku 2005 přiblížila hodnoty základních indikátorů stavu ŽP průměru členských států EU (Bízková, 2005; Šimíčková, 2008).

7.3 Předvstupní období (1999 – 2003)

Po volbách v roce 1998 vláda nově stanovila své environmentální priority a v dubnu 1999 přijala novou koncepci SPŽP odrážející změnu pohledu na životní prostředí, která se vyvinula v průběhu 90. let. SPŽP byla považována za ucelený dokument, který měl být začátkem systematické práce na řešení strategických potíží ŽP. Nově vytvořená politika životního prostředí plně vycházela z nutnosti zharmonizovat environmentální priority ČR s nezbytnými požadavky souvisejícími s blížícím se vstupem do EU. Orientovala se na co nejrychlejší transpozici, implementaci a prosazení právních předpisů Evropských společenství.

Střed zájmu se přesunul z ochrany lidského zdraví k ochraně přírody. Řada konkrétních cílů byla postavena na přesném stanovení dosavadních environmentálních problémů, ale pouze část těchto cílů byla uskutečněna. Některé z nich byly velmi finančně náročné a naplněny nebyly, např. mechanické a biologické čištění odpadních vod všech sídel nad dva tisíce obyvatel do roku 2005, recyklace 25% hmotnosti obalů, zavedení EMAS do sto padesáti podniků do roku 2000. V lednu 2001 vláda přijala znovu aktualizovanou SPŽP, která již obsahovala podrobný výčet dílčích cílů a nutných opatření. Zároveň se hlásila k uplatňování principu udržitelného rozvoje, podílu odborné a laické veřejnosti na formování a prosazování environmentální politiky a k

mezisektorové součinnosti a provázanosti sektorových politik. Český právní řád postupně transponoval téměř sto environmentálních směrnic a byl zcela zaměnitelný s příslušnými evropskými předpisy a prioritami environmentální politiky EU (Bízková, 2005; Šimíčková, 2008).

7.4 Období po vstupu do EU (2004 – 2010)

Státní politika životního prostředí České republiky byla formulována jako koncepce vlády vzniklé po volbách v roce 2002. Byla zpracována na období 2004 až 2010, což bylo v souladu se 6. Akčním programem EU pro životní prostředí i se Strategií životního prostředí OECD pro první dekádu 21. století. Aktualizovaná SPŽP tak zohledňovala nejen závazky plynoucí z členství v Evropské unii, ale také v mezinárodních organizacích. Zaměřila se na ochranu přírody, krajiny a biologické rozmanitosti, ochranu vod a ochranu před povodněmi. Mezi další střednědobé cíle patřilo například udržitelné využívání přírodních zdrojů, optimální nakládání s odpady, zlepšování environmentálních standardů pro kvalitu lidského života.

Politika životního prostředí vymezila rámec pro dlouhodobý rozvoj environmentálního rozsahu směrem k udržitelnému rozvoji ČR, přičemž vycházela z hodnocení výsledků minulého období a nutnosti zachovat (nejlépe dále zlepšovat) ŽP České republiky i pro další generace. Jejím smyslem bylo poskytovat prostor pro rozhodování a působení jak na úrovni mezinárodní a státní, tak i na úrovni krajské a lokální. SPŽP směřovala k dosažení dalšího zlepšení kvality ŽP jak celku, tak i jeho složek a k prosazování pokračující integrace ŽP do sektorových politik (např. dopravy, energetiky, obchodu, zemědělství, ...).

V předcházejících obdobích bylo postavení České republiky především pasivní, jejím úkolem bylo pouze transponovat a implementovat právní předpisy EU v oblasti ŽP. Jako člen Evropské unie má však možnost se aktivně podílet na tvorbě evropské legislativy a politik EU. Z tohoto důvodu byla vypracována Strategie vlády ČR v rámci EU na období 2004 – 2013 (Bízková, 2005; Soukopová, 2011; Šimíčková, 2008).

7.5 Současná situace (2012 – 2020)

V současné době je Státní politika životního prostředí zpracována pro období 2012 – 2020 a je v souladu se 7. Akčním programem EU pro životní prostředí.

7.5.1 Vize Státní politiky životního prostředí ČR

Hlavní myšlenkou je efektivní ochrana životního prostředí v České republice až do roku 2020. Klíčovým cílem je zajistit zdravé a kvalitní prostředí pro občany České republiky, zřetelně napomoci k efektivnímu využívání všech zdrojů a minimalizovat negativní dopady lidských činností na ŽP. Zajímá se i o dopady přesahující hranice země a přispívá tak ke zlepšení kvality života jak v Evropě, tak i celosvětově. Státní politika životního prostředí ČR vymezuje pro ochranu životního prostředí tyto čtyři primární tematické okruhy:

- **Ochrana klimatu a zlepšení kvality ovzduší** s cílem redukovat emise skleníkových plynů, redukovat úroveň znečištění ovzduší, podpořit efektivní a šetrné využití obnovitelných zdrojů energie, zvýšit energetickou účinnost.
- **Ochrana a udržitelné využívání přírodních zdrojů** s cílem zajistit ochranu vod a zlepšit jejich stav, zajistit ochranu a udržitelné využití půdy, předcházet vzniku odpadů, zajistit jejich maximální využití a omezit škodlivý vliv na ŽP.
- **Ochrana přírody a krajiny** se především zabývá ochranou a posílením ekologických funkcí krajiny, zachováním přírodních a krajinných hodnot a zlepšením kvality ŽP ve městech.
- **Bezpečné prostředí** zahrnuje předcházení a redukci následků přírodního nebezpečí (např. eroze, povodně, dlouhodobé sucho apod.), prevenci vzniku antropogenních rizik a omezování negativních dopadů změny klimatu na ČR.

Prioritní oblasti jsou ještě doplněny o následujících sedm základních principů politiky životního prostředí:

- **Princip integrace politik**

Environmentální politika je politikou průřezovou a má stejnou platnost jako ostatní sektorové politiky. Tyto politiky spolu úzce souvisí a vyžadují vzájemnou koordinaci a propojenost. Důležitá je i kooperace na všech úrovních veřejné správy, kde

se připravuje spousta strategických a koncepčních dokumentů, které by měly vycházet ze společné analýzy vnějších vlivů, principů a scénářů případného vývoje.

- **Princip prevence**

Jedná se o nejdůležitější princip, jelikož nejefektivnější politika ochrany životního prostředí je založena na předcházení škodám na ŽP. Prevence je účinnější a ekonomicky efektivnější způsob ochrany než náprava škod nevratně znečištěných složek životního prostředí, narušených ekosystémů, vyčerpaných zdrojů a poškozeného zdraví. Příkladem prevence může být např. ekodesign.

- **Princip předběžné opatrnosti**

Princip předběžné opatrnosti je založen na skutečnosti, že jednat je potřeba i v situacích, kdy není jistota, že k negativním jevům vůbec dojde a případně jak rychle se to stane, a to při zvážení všech souvisejících nákladů.

- **Princip „Znečišťovatel platí“**

Tento princip vychází z domněnky, že každý subjekt je za své aktivity zodpovědný. Ve spojení s ochranou životního prostředí se jedná o to, že každý, kdo způsobí škodu na ŽP, by měl nést náklady s tím spojené. Realizace daného principu rovněž zahrnuje negativní externality do nákladů znečišťovatele. Cílem je tak snaha o eliminaci či zmírnění produkovaného znečištění prostřednictvím motivace znečišťovatelů k preventivnímu opatření a nákladově efektivnímu řešení.

- **Princip nákladové efektivity**

Princip nákladové efektivity spočívá v efektivní alokaci omezených zdrojů za účelem dosažení ekonomicky optimální úrovně znehodnocování a ochrany životního prostředí. Efektivnost zahrnuje účelnost, tedy do jaké míry bude požadovaného cíle dosaženo, a hospodárnost, to znamená, za jakých nákladů. Hlavním cílem tohoto principu je dosažení co nejlepšího vztahu mezi použitými zdroji a dosaženými výsledky.

- **Zvyšování povědomí veřejnosti o otázkách životního prostředí**

Povědomí veřejnosti o životním prostředí je zásadní podmínkou pro úspěšné uskutečnění Státní politiky životního prostředí ČR. Zvyšování veřejného zájmu o ochranu životního prostředí a jeho udržitelný způsob využití povede společnost k lepšímu pochopení souvislostí environmentálního, sociálního a hospodářského

rozvoje. Zároveň dojde ke zvýšení kvality rozhodování občanů a rovněž ke zlepšení kvality života.

- **Princip mezinárodní odpovědnosti**

Princip mezinárodní odpovědnosti je prosazován na základě rozvojové spolupráce, dodržování přijatých závazků v rámci EU, mezinárodních dohod, úmluv a členství v mezinárodních organizacích (např. OSN, OECD). Při sdílení globální a regionální zodpovědnosti z pozice ekonomicky vyspělé země je nutné dodržovat zvláštní podmínky a specifické zájmy České republiky a Evropské unie (Státní politika životního prostředí ČR, 2016).

7.5.2 Východiska Státní politiky životního prostředí ČR

V souvislosti s potřebou udržitelného rozvoje je stále očividnější reciproční provázanost dopadů hospodářských, sociálních a environmentálních politik, která s sebou přináší zvýšenou naléhavost jejich spolupráce, jak na přeshraniční tak i nadregionální úrovni. Strategický rámec udržitelného rozvoje České republiky schválený v lednu 2010 představuje zastřešující dokument pro všechny tyto politiky. Cílem dokumentu je podpořit jejich dlouhodobou orientaci a vzájemnou provázanost. Strategický rámec vytyčuje dlouhodobé cíle pro tři základní oblasti rozvoje společnosti, a to pro ekonomickou, environmentální a sociální. Zároveň slouží jako dlouhodobý rámec pro politické rozhodování v souvislosti mezinárodních závazků, které Česká republika přijala nebo hodlá přijmout. V roce 2017 byl nahrazen dokumentem „Česká republika 2030“, jehož přípravu významně ovlivnilo přijetí Agendy 2030 pro udržitelný rozvoj a v ní obsažených 17 Cílů udržitelného rozvoje OSN v září 2015 a přijetí Pařížské klimatické dohody. Česká republika 2030 slouží jako východisko pro vyhodnocení rozvoje ČR a její globální zodpovědnosti.

Pro dosažení cílů v ochraně životního prostředí je nutné, aby SPŽP a veškeré strategické dokumenty (např. Politika ochrany klimatu, Surovinová politika, Politika územního rozvoje, atd.) byly navzájem provázány. Provázanost je zaručena především souladem s prioritami a principy dokumentu Česká republika 2030. Státní politika životního prostředí podporuje opatření, které směřují k ekonomickému růstu bez omezování podstatných hospodářských odvětví. Dále podporuje proexportní politiku a inovace s úmyslem posílit inovační potenciál českých firem a jejich místo na českém i zahraničním trhu.

SPŽP plně dodržuje závazky vyplývající z členství v EU, OSN, OECD i dalších mezinárodních organizacích. Respektuje zejména princip udržitelnosti, který je významně zohledněn v dokumentech Evropské unie, a to v obnovené Strategii udržitelného rozvoje EU z roku 2006 anebo v Evropě 2020 – Strategii pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění z roku 2010. Česká republika v rámci Státní politiky životního prostředí plně uznává oba uvedené dokumenty a na jejich realizaci se podílí prostřednictvím tzv. Národního programu reforem (NPR), který je následně hodnocen na úrovni EU. SPŽP je zároveň provázaná s politikou soudržnosti.

Zásadním východiskem, které ovlivňuje současný stav a předpokládaný vývoj životního prostředí České republiky do roku 2020, je socio-ekonomický vývoj. S ním souvisí spousta vnějších činitelů hodnotících dosavadní vývoj klíčových hnacích sil a nástin jejich možného budoucího vývoje do roku 2020. Jedná se tedy o analýzu vnějších vlivů v oblasti demografie, makroekonomie, zemědělství, dopravy, výzkumu, vývoje a inovací, energetiky a nakládání se surovinami. S dalším zlepšováním stavu ŽP ovšem souvisí i určitá nebezpečí v podobě změny krajiny související s rozvojem sídel, rozvíjející se silniční infrastrukturou, nárůstem intenzity dopravy, intenzivním způsobem hospodaření v krajině a pochopitelně i se změnou spotřebního chování domácností a jednotlivců (Státní politika životního prostředí ČR, 2016; Strategický rámec ČR 2030, 2017).

7.5.3 Cíle a nástroje Státní politiky životního prostředí ČR

Pro určení prioritních oblastí, cílů a jejich opatření SPŽP vychází mimo jiné z vyhodnocení plnění předchozí Státní politiky životního prostředí pro období 2004 – 2010 a střednědobého zhodnocení současné environmentální politiky. Smyslem tak zůstává schopnost reagovat na nejdůležitější problémy v oblasti ŽP s cílem zlepšit nevyhovující stav a udržet dobré podmínky pro život.

Prioritní cíle

Cíle vycházející z prioritních oblastí (zmíněných v podkapitole 7.5.1 Vize SPŽP) jsou výsledkem SWOT analýzy v jednotlivých oblastech. Pro období 2012 – 2020 Ministerstvo životního prostředí stanovilo podle míry urgency hlavní a dílčí cíle.

Mezi nejdůležitější a neodkladné cíle patří celkem třináct cílů:

- Dosáhnout dobrého ekologického stavu, dobrého chemického a kvalitativního stavu útvarů povrchových vod, podzemních vod a zajistit ochranu vod v chráněných územích podle Rámcové směrnice o vodní politice.
- Snižit podíl skládek na celkovém odstranění odpadů.
- Zvýšit materiálové a energetické využití odpadů.
- Předcházet produkci odpadů.
- Omezovat trvalý zábor zemědělské půdy.
- Zlepšit kvalitu ovzduší tam, kde dochází k překračování imisních limitů.
- Zvýšit ekologickou stabilitu krajiny.
- Obnovit vodní režim krajiny.
- Omezit a zmírnit dopady rozpadu krajiny.
- Zajistit ochranu a péči o nejcennější část krajiny a přírody.
- Zlepšit funkční stav zeleně v sídlech.
- Zmírnit dopady přírodních hrozeb.
- Zmírnit dopady změn klimatu a adaptace.

Důležitými cíli střednědobého či dlouhodobého charakteru jsou:

- Snižit ohrožení zemědělské a lesní půdy erozí.
- Omezit a regulovat kontaminaci a ostatní degradace půdy a hornin způsobené lidskou aktivitou.
- Snižit emise skleníkových plynů v rámci EU ETS o 21 % a omezit nárůst emisí mimo EU ETS na 9 % do roku 2020.
- Plnit národní emisní strop (např. pro oxid siřičitý, oxidy dusíku, těkavé organické látky,...).
- Zajistit 13 % podíl energie z obnovitelných zdrojů na hrubé konečné spotřebě energie k roku 2020.
- Zajistit 10 % podíl energie z obnovitelných zdrojů v dopravě při současném snížení emisí.
- Zajistit závazek zvýšení energetické účinnosti do roku 2020.
- Zachovat a posílit mimoprodukční funkce zemědělské krajiny a lesů.
- Zastavit úbytek přírodních stanovišť.
- Omezit negativní vliv invazních druhů a zajistit opatření k jejich regulaci.
- Posílit obnovu brownfieldů s pozitivním vlivem na kvalitu ŽP.

- Předcházet vzniku zdrojů antropogenních rizik.
- Sanace kontaminovaných míst a náprava ekologické újmy.

Poslední částí jsou oblasti, které většinou nemají negativní trend, avšak z pohledu ochrany ŽP jsou důležité pro udržení jejich pozitivního stavu. Patří sem:

- Prevence a odstraňování negativních dopadů těžby nerostných surovin a hornických aktivit.
- Snížení emisí těžkých kovů a trvalých organických látek.
- Omezování důsledků antropogenních rizik (Soukopová, 2011; Státní politika životního prostředí ČR, 2016).

Nástroje environmentální politiky

Pro výše uvedené specifické cíle jsou potom stanovena jednotlivá opatření k jejich dosažení a zároveň nástroje, které podporují realizaci těchto opatření i cílů. Evropská unie prostřednictvím 7. Akčního plánu EU pro životní prostředí do roku 2020 zmiňuje právní požadavky, transfery technologií, tržní nástroje, dobrovolné a informační nástroje, výzkum, odpovědnost za ŽP, zelené veřejné zakázky, zapojení stakeholderů a další možné nástroje k dosažení cílů.

Aktuální Státní politika životního prostředí ČR naplňuje dané cíle prostřednictvím **normativních nástrojů**, které adresátům ukládají povinnost něčeho se zdržet, něco strpět nebo konat v rámci ochrany ŽP. K administrativně-právním nástrojům patří různé příkazy, zákazy, omezení, ale i povolení, souhlasy, stanoviska a standardy vydávané orgány na ochranu ŽP. Mezi **ekonomické nástroje** patří poplatky, sankce, daně, ale i různé formy podpory. V oblasti podpor je v současnosti využíváno finančních prostředků, jak z domácích zdrojů (SFŽP ČR, resortní programy), tak i ze zdrojů zahraničních (např. strukturální fondy, Kohezní fond, Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova).

Výkon státní správy, účinné sledování, vyhodnocování a zveřejňování výsledků o stavu a vývoji životního prostředí zajišťují **informační nástroje**. Důležitým nástrojem je Jednotný informační systém životního prostředí (JISŽP), na jehož základě je možné efektivně analyzovat a hodnotit vývoj složek ŽP, lépe pochopit jejich interakci a empiricky podporovat ostatní nástroje environmentální politiky. Žádoucí je i nezbytné

propojení JISŽP s evropskými informačními systémy zaměřující se na životní prostředí. Jako členský stát EU má Česká republika zároveň povinnost pravidelně předávat a vyhodnocovat požadované informace a zprávy (tzn. monitoring a reporting). SPŽP pro realizaci vytyčených cílů využívá i **dobrovolné nástroje**, které jsou podnikatelskými a jinými subjekty uskutečňovány zcela svobodně a nad rámec jejich povinností. V současné době jsou využívány tyto nástroje: zavádění systémů environmentálního řízení (EMAS, ISO 14001), označování ekologicky šetrných výrobků, čistší produkce, ekodesign, LCA, zelené veřejné zakázky a dobrovolné dohody.

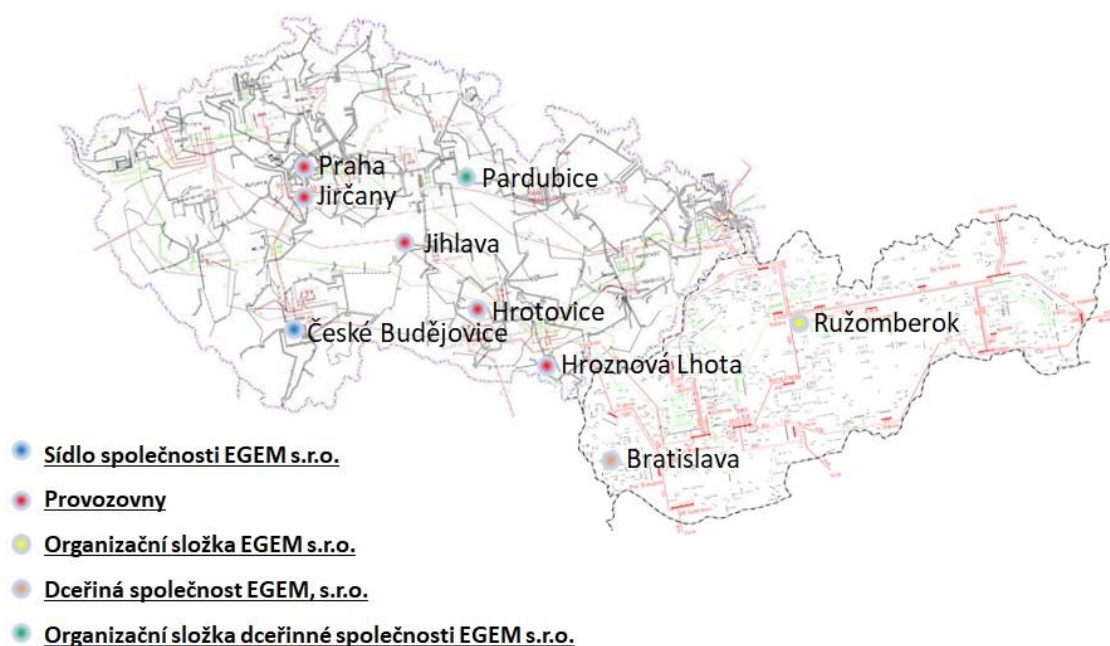
Fungování institucí veřejné správy v oblasti bezpečnosti, kontroly trhu a snižování rizik je upraveno **institucionálními nástroji**. Svým jednáním a prosazováním zásad environmentální politiky (např. v rámci environmentálně šetrných veřejných zakázek) by měly instituce veřejné správy být určitým vzorem. Důležitým dlouhodobým preventivním nástrojem směřujícím k omezování budoucích škod na ŽP, způsobených nepostačujícími znalostmi nebo neinformovaností, nekompetentním rozhodováním na úrovni firem, úřadů a jiných institucí, je **environmentální vzdělávání, výchova a osvěta**. Rozmach environmentálních znalostí, dovedností a postojů představuje v konečném důsledku zvýšení konkurenceschopnosti České republiky, jelikož české podniky potřebují adekvátní počet lidských zdrojů pro pružné reagování na zavádění environmentálně šetrných technologií v průmyslu (tzv. green jobs).

Ke snižování nepříznivých vlivů lidských činností na ŽP, zajišťování odstraňování vzniklých škod a následné nápravy, monitorování změn ŽP mají svými výstupy napomoci **výzkum, vývoj a inovace**. Stěžejními nástroji pro SPŽP jsou také **programové nástroje**, resp. nástroje strategického plánování, mezi které spadají především strategie, politiky, koncepce, programy a plány. Nepostradatelným předpokladem jejich účinnosti je vzájemná provázanost navrhovaných cílů a jejich nedílnou součástí často bývá i strategické posouzení vlivu na ŽP (SEA). Typickým nástrojem je samotná Státní politika životního prostředí ČR, Strategický rámec ČR 2030 a na úrovni municipalit místní Agenda 21 (Soukopová, 2011; Státní politika životního prostředí ČR, 2016).

8. Představení firmy EGEM s. r. o.

Společnost EGEM s. r. o. sídlí v Českých Budějovicích. Na Slovensku se nachází organizační složka EGEM s. r. o. a dceřiná společnost EGEM, s. r. o. Po České republice má ještě pět provozoven – v Praze, Jirčanech, Jihlavě, Hrotovicích a Hroznové Lhotě (viz. Obrázek 1 – Mapa kontaktů).

Obrázek 1 – Mapa kontaktů

Zdroj: Interní materiály společnosti.

EGEM s. r. o. poskytuje služby v oblasti výroby a distribuce elektrické energie, teplárenství a průmyslu. Především se zaměřuje na celkovou přípravu, zajištění a realizaci energetických děl nebo jejich komplexních částí včetně servisu a údržby v rozsahu velmi vysokého, vysokého a nízkého napětí a řídicích systémů včetně projektové přípravy. Zákazníkům tak nabízí všestranné služby – od návrhu řešení jeho požadavků, přes jejich realizaci, až po služby, které souvisejí s provozováním, servisem a údržbou (Společnost EGEM s. r. o., 2013).

Firma EGEM s. r. o. patří mezi přední inženýrsko-dodavatelské společnosti na českém a slovenském trhu, které se zaměřují na projektování, výstavbu, rekonstrukci, opravy, servis a údržbu rozvodných energetických zařízení včetně přenosových cest a

elektro částí zdrojů el. energie na napěťové úrovni 22 kV, 110 kV a 400 kV. Mimo jiné je významným dodavatelem kabeláže a nízkonapěťových rozvodných systémů (Energetické strojírenství, 2018).

Společnost EGEM s. r. o. působí celorepublikově i na zahraničním trhu, kde disponuje nejen vlastním úsekem projektů se zaměstnanci s dlouholetou praxí, ale také týmem technicky a odborně zkušených zaměstnanců a montážních skupin vlastních důležitě potřebné oprávnění pro práci v energetice. Firma je vybavena vlastní dopravou a mechanizací, profesionálním nářadím a speciálními stroji pro montáž vodičů na vedeních. Mezi další přednosti firmy tak patří využívání nejvhodnějších a nejkvalitnějších materiálů a nejnovějších technologických postupů a trendů. Dále navrhuje optimální řešení s ohledem na kvalitu, cenu a rychlost dodávky a přitom dodržuje plánované termíny uskutečnění jednotlivých částí i celého díla. Případné opravy a servis zařízení provádí přímo na stanovišti zařízení a tím tak šetří náklady vlastníků zařízení. Při všech aktivitách dbá na bezpečnost práce a ochranu životního prostředí. Navíc se zaměřuje na neustálé zvyšování kvalifikace svých zaměstnanců (Přednosti společnosti, 2013).

Cílem firmy je spokojený zákazník a trvalá prosperita partnerů i samotné společnosti (Přednosti společnosti, 2013). Vize společnosti zní: „*Být lídrem českého energetického trhu v oblasti projektování, výstavby, rekonstrukce a údržby rozveden, elektráren a vedení VVN a ZVN*“ (Profil společnosti, 2013).

Obrázek 2 – Logo společnosti

Zdroj: Interní materiály společnosti.

8.1 Historie firmy EGEM s. r. o.

Firma EGEM s. r. o. působí na trhu energetiky již od roku 1995, kdy byla založena mateřskou společností EGE, spol. s. r. o. pod názvem EGE – montáže. Od té doby prošla řadou velkých změn a zajistila si stabilní pozici u svých zákazníků, dodavatelů a dalších partnerů na trhu elektromontážních prací v energetice. Z původní malé montážní firmy vybudované v letech 1995 – 1997 se podařilo vytvořit silnou

společnost, která je schopna vlastními silami zajistit elektromontážní zakázku od studie, projektu až po uvedení hotového díla do provozu.

V roce 1999 byl vytvořen projekční útvar firmy, který svým obsazením a vybavením umožnil další kvalitativní růst firmy. V roce 2004 vznikla organizační složka EGEM s. r. o. na Slovensku. O čtyři roky později vstupem nového strategického partnera ukončila kapitálové propojení se skupinou EGE a v rámci posílení pozice na trhu založila dceřinou společnost EGEM, s. r. o. opět na Slovensku. Od roku 2008 navíc patří do silné investiční skupiny J&T, která znamená vysoký předpoklad splnění dalších cílů a je zárukou stability společnosti na trhu.

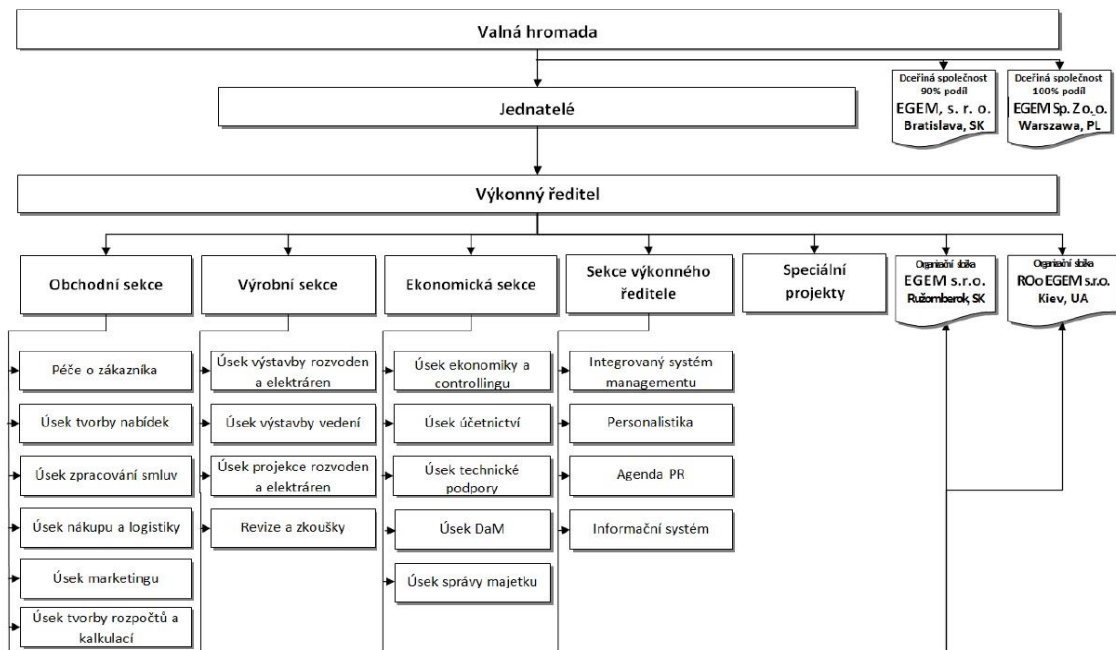
V následujícím roce firma EGE-montáže provedla fúzi se společností EGE-ENERGOVOD a vznikl tak silný hráč na energetickém trhu s názvem EGEM s. r. o. Díky této fúzi firma rozšířila svoje portfolio služeb o projektování, výstavbu, opravu a údržbu venkovních nadzemních vedení VVN a ZVN. Tento krok výrazně posílil postavení firmy nejen na českém, ale také zahraničním trhu. Od roku 2011 je členem EP INDUSTRIES, které v současnosti zahrnuje 12 firem působících v oblasti energetického strojírenství, dopravní infrastruktury a automobilového průmyslu. Dále je členem Svazu průmyslu a dopravy ČR, Hospodářské komory ČR, Komory autorizovaných inženýrů a Komory koordinátorů BOZP. Aktivně se také účastní na tvorbě technických norem a práce v mezinárodní organizaci CIGRE.

Ke konci roku 2014 došlo k propachtování projekce výstavby vedení po dobu pěti let, tedy do roku 2019. V únoru 2015 byla zavedena nová provozovna v Hroznové Lhotě, která se specializuje na výrobu rozvaděčů. Koncem roku 2015 byla zřízena sekce specializující se na zahraniční projekty. Na základě expanze na zahraniční trhy byla v minulém roce založena ještě organizační složka Representative Office of EGEM s. r. o. na Ukrajině a dceřiná společnost v Polsku (Hoke, 2017; Slovo ředitele, 2013).

Od začátku svého působení EGEM s. r. o. zaměstnává pracovníky s dlouholetými praktickými zkušenostmi v rámci inženýrsko-dodavatelské činnosti a montážních prací zejména v oblasti přenosu a distribuce elektrické energie v ČR i zahraničí. Po dosavadní dobu existence firma realizovala spoustu významných projektů, např. rekonstrukce TR Sokolnice 245 a 420 kV pro společnost ČEPS, a. s. nebo rekonstrukci rozvodny TR Řeporyje 110 kV pro ČEZ, a. s. (Slovo ředitele, 2013).

8.2 Organizační struktura firmy EGEM s. r. o.

Obrázek 3 – Organizační struktura firmy

Zdroj: Organizační řád, 2017.

Organizační strukturu EGEM s. r. o. tvoří organizační jednotky (sekce a úseky) a jejich vzájemné vztahy spolupráce, nadřízenosti a podřízenosti. Mezi organizačními jednotkami existují vazby vzájemné závislosti a součinnost mezi nimi je nezbytným předpokladem efektivního fungování systému řízení společnosti jako celku. Případné rozpory mezi nimi, které nelze vyřešit jejich dohodou, rozhoduje s konečnou platností výkonný ředitel, In. Jan Bendík.

Veškeré aktivity realizované ve společnosti jsou v nezbytném rozsahu pro zajištění jejich jednotného a efektivního výkonu přesně specifikovány v řídicí dokumentaci firmy a následně uspořádány do ucelených procesů. Samotné procesy a činnosti z nich plynoucí jsou poté realizovány jednotlivými organizačními jednotkami společnosti. Odpovědnost za metodické řízení realizace konkrétních procesů má vždy vedoucí organizační jednotky, která má daný proces na starost. Tento vedoucí má i zodpovědnost za realizaci jednotlivých aktivit, z nichž je proces složen.

Společnost EGEM je společností s ručením omezeným, tudíž nejvyšším orgánem je valná hromada společníků. Statutárním orgánem jsou jednatelé – Ing. Jan Bendík, Petr Kozojed a Mgr. Ing. Jiří Nováček. O jejich ustanovení rozhodla valná hromada.

Sekce je jedna z organizačních jednotek společnosti vytvořená za účelem výkonu komplexního organizačního řízení a možnosti efektivní spolupráce souboru činností stejné nebo obdobné povahy. V čele sekce stojí ředitel sekce, který organizačně řídí veškerou činnost realizovanou danou sekcí – obchodní sekce (Ing. Miloslav Kopf), výrobní sekce (Ing. Zbyněk Hába), ekonomická sekce (Ing. Robert Chaloupka) a sekce výkonného ředitele (Ing. Jan Bendík).

Organizační složka (OS) je vytvořena z důvodu zajištění podnikatelské činnosti na příslušném zahraničním trhu. Konkrétní rozsah činnosti navrhuje výkonný ředitel a musí být schválen minimálně dvěma jednatelemi. V čele organizační složky stojí vedoucí OS, který organizačně řídí její celou činnost a současně vykonává funkci odpovědného zástupce firmy EGEM s. r. o. v příslušném státu. Vedoucího navrhuje opět výkonný ředitel a do funkce ho ustanovují či odvolávají min. dva jednatele. EGEM s. r. o. má dvě organizační složky a to na Slovensku (EGEM s. r. o. Ružomberok) a na Ukrajině (ROO EGEM s. r. o. Kyjev).

Dceřiná společnost je založena s cílem realizovat konkrétní podnikatelskou aktivitu v zahraničí za podmínek, že je to pro mateřskou společnost ekonomicky výhodné nebo legislativně nezbytné. Rozsah její činnosti je obdobný jako u OS, akorát v jejím vedení stojí jednatele. EGEM s. r. o. vlastní také dvě dceřiné společnosti, a to EGEM, s. r. o. v Bratislavě a EGEM Sp. Z o. o. ve Varšavě.

Úsek je poslední z organizačních jednotek společnosti, který má na starost zajištění efektivního výkonu všech činností přidělených mu k realizaci. V jeho čele stojí vedoucí úseku – např. v rámci obchodní sekce vedoucí úseku tvorby nabídek Daniel Kukla; ve výrobní sekci vedoucí úseku projekce rozvodů a elektráren Ing. Čestmír Vášek; v ekonomické sekci vedoucí úseku účetnictví Bc. Zuzana Vochosková. V sekci výkonného ředitele nenajdeme jednotlivé úseky, ale oddělení s konkrétními specialisty – např. Integrovaný systém managementu zajišťuje Ing. Martin Hoke; Informační systém Ing. Jaroslav Studenovský (Matoušová, 2017).

9. Analýza firmy EGEM s. r. o. z hlediska environmentální politiky

Ve firmě EGEM s. r. o. se politika ochrany životního prostředí řeší v rámci integrovaného systému managementu, který je certifikován a vytvořen dle požadavků norem ČSN EN ISO 9001:2015, ČSN EN ISO 14001:2015, ČSN EN ISO 50001:2011 a ČSN OHSAS 18001:2007. Zavedený systém managementu tak tvoří management kvality (QMS), životního prostředí (EMS), hospodaření s energií (EnMS) a BOZP a je tudíž závazný pro všechny zaměstnance ve firmě včetně jejich organizačních složek a dceřiných společností.

Každý z pracovníků je ve svém poli působnosti zodpovědný za kvalitu a bezpečnost produktů, interních procesů, ochranu ŽP a hospodárné zacházení s energiemi. Všichni mají pravomoc a odpovědnost zjišťovat skutečnou i potenciální nehodu a iniciovat kroky k nápravě či prevenci. Přesné stanovení jejich odpovědností a pravomocí vztahujících se k výkonu konkrétních činností je určeno popisem pracovních funkcí. Fungování, řízení a zlepšování environmentálního systému v oblasti hluku, chemických látek, energie, odpadového hospodářství, požární a bezpečnosti ochrany, ochrany ovzduší a vod má na starost představitel vedení ISM, Zuzana Pospíšilová. Za celý ISM pak zodpovídá vrcholový management (tj. výkonný ředitel), který jmenuje představitele vedení ISM.

Povědomí o důležitosti ochrany ŽP a významných environmentálních aspektech je zajišťováno pomocí dobrovolného edukačního nástroje – každoročního periodického školení. Při školení na všech úrovních je dbáno o dosažení a udržení vysoké odbornosti důležité pro optimální výkon stanovených činností. Zaměstnanci jsou tak pravidelně informováni a vzděláváni mimo jiné i o politice ISM, daných cílech, environmentálních aspektech, přínosech a možných dopadech na životní prostředí při nedodržení provozních postupů.

Během celého roku pak vrcholové vedení udržuje interní komunikaci v rámci celé firmy prostřednictvím porad na všech úrovních vedení, interním informačním zpravodajem a software aplikací v síti LAN. Za další nástroj k rozšíření a udržení informovanosti o politice ISM a environmentálním manažerském systému lze považovat již pohovory s novými zaměstnanci a informační setkání se stávajícími zaměstnanci. V případě potřeby mohou všichni zaměstnanci kontaktovat přímo

představitele vedení ISM pomocí e-mailu nebo telefonu. Externí komunikace se zainteresovanými stranami se řídí dle požadavků legislativy na komunikaci se státní správou a je považována za nástroj k vyvarování se stížnostem. Provádí se přes e-mail, předepsaná hlášení orgánům státní správy, při odborných setkáních nebo přes firemní webové stránky (Hoke, 2017).

9.1 Politika integrovaného systému managementu kvality, ochrany životního prostředí, hospodaření s energií a BOZP

Souhrnná politika integrovaného systému managementu kvality, ochrany životního prostředí, hospodaření s energií a BOZP (viz. Příloha č. 1) je plně zdokumentována, zavedena, opakovaně přezkoumávána a vždy přizpůsobena aktuálním potřebám a daným cílům společnosti. Tento veřejný písemný dokument je výkonným ředitelem každý rok aktualizován a k nahlédnutí vyvěšen na webových stránkách firmy. Politika ISM pro rok 2018 se opírá o následující principy:

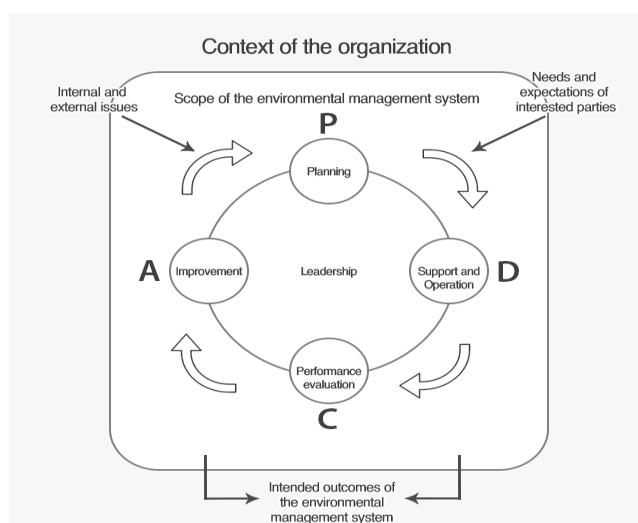
- maximální uspokojení potřeb zákazníků ve všech oblastech firmou poskytovaných služeb;
- zlepšení současného postavení firmy na konkurenčním trhu pomocí trvalého úsilí o optimalizaci procesů v souvislosti s kvalitou, životním prostředím, BOZP, a to vše při zachování přijatelné ceny;
- nepřetržité zlepšování procesů s cílem zvýšit kvalitu, ekonomickou efektivitu a zlepšit environmentální profil firmy;
- plnění legislativních požadavků z hlediska kvality, ochrany ŽP a BOZP;
- účinné kooperace s obchodními partnery při současném zvyšování kvality jejich produktů a služeb a snižování negativních dopadů na ŽP;
- neustálé pozorování technického vývoje v oblasti energetiky a neprodlené přenesení nových poznatků a zkušeností do firmou nabízených služeb s cílem zvýšit kvalitu produktů při zachování šetrného přístupu k ŽP;
- optimální využití přírodních zdrojů;
- upřednostňování dodavatelů s odpovědným přístupem k ŽP a BOZP;
- prevenci znečištění ŽP;
- vzdělávání zaměstnanců v oblasti systému kvality, ochrany ŽP a BOZP;

- interní a externí komunikaci;
- efektivní snižování energetické náročnosti;
- nákup energeticky úsporných produktů a služeb.

Plnění výše uvedených principů politiky ISM je zajištěno určením cílů v konkrétní oblasti na časově omezené období (zpravidla jeden rok). Dané cíle jsou vedením firmy rozpracovány na dílčí úkony, které jsou přenášeny na jednotlivé vedoucí zaměstnance. Podobným způsobem pak vedoucí zaměstnanci delegují tyto úkoly až na jednotlivé zaměstnance napříč celou firmou. Realizace politiky ISM je průběžně ověřována při kontrolách plnění jednotlivých úkolů během porad vedení a celkově při kontrole integrovaného systému minimálně jedenkrát ročně. Kontroly závisí na tom, zda jsou rozpracované cíle krátkodobého nebo dlouhodobého charakteru (Bendík, 2017).

Pro ochranu životního prostředí je ve firmě EGEM s. r. o. aplikován dobrovolný regulační nástroj environmentální politiky, environmentální systém managementu, jehož účelem je stanovení a dokumentování postupů pro výkon vybraných aktivit důležitých pro EMS. Zahrnuje organizační strukturu, stanovení environmentálních aspektů, plánování činností, odpovědnosti, procesů a zdrojů k rozvíjení, implementaci, dosahování a udržování EP a jejích cílů. Vzájemnou provázaností tak tvoří systém, který splňuje legislativní požadavky ČSN EN ISO 14001:2015 (viz. Obrázek 4 – Vztah mezi PDCA a požadavky ISO 14001:2015).

Obrázek 4 – Vztah mezi PDCA a požadavky ISO 14001:2015

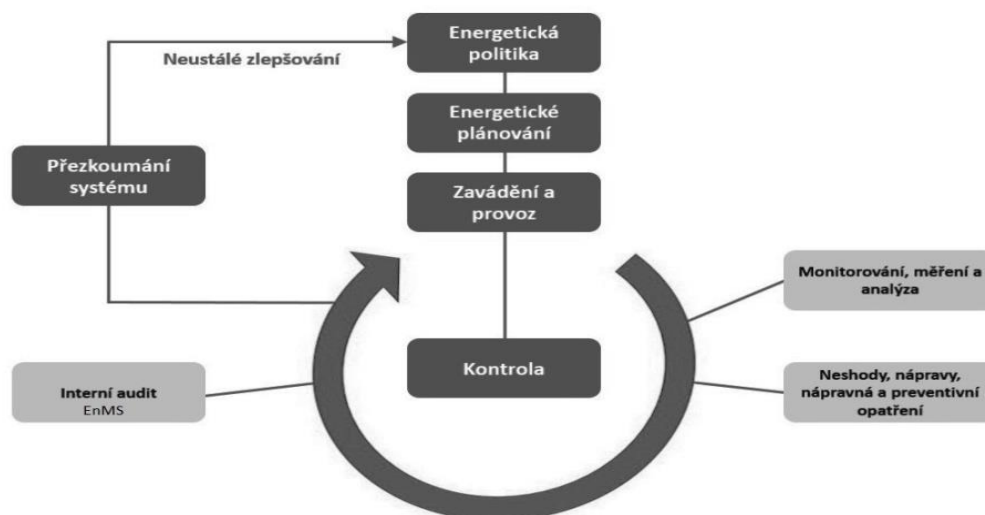

Zdroj: ČSN EN ISO 14001:2015 Systémy environmentálního managementu – Požadavky pro použití.

Koncepce modelu „Plánuj – Dělej – Kontroluj – Jednej“ (PDCA) představuje opětovací proces, který firma využívá k dosažení vytrvalého zdokonalování v rámci environmentálního systému managementu. Model zjednodušeně spočívá ve stanovení cílů a procesů k jejich dosažení, samotné implementaci procesů, následné kontrole jejich plnění a přijmutí opatření pro nepřetržité zlepšování EMS.

Pro hospodaření s energií je zaveden systém, jehož záměrem je naplňovat politiku hospodaření s energií a dosahovat tak konkrétních cílů v oblasti snižování energetické náročnosti objektů, dopravy a zařízení firmy. EnMS je založen na přístupu neustálého zlepšování modelu PDCA (viz. Obrázek 5 – Model systému PDCA pro EnMS) stejně jako výše zmíněné EMS.

Obrázek 5 – Model systému PDCA pro EnMS

Zdroj: ČSN EN ISO 50001: 2011 Systémy managementu hospodaření s energií.

Na základě tohoto modelu jsou stanoveny konkrétní principy racionálního, efektivního a trvalého snižování energetické náročnosti a zajišťování všech informací a zdrojů potřebných k naplnění daných energetických cílů při respektování požadavků platné legislativy a všech ostatních zainteresovaných stran.

Systém OHSAS je implementován pro ochranu zdraví při práci a jeho úkolem je stanovit a zdokumentovat postupy pro zabezpečení vybraných aktivit. Povinností firmy je identifikovat všechna závažnější nebezpečí vztahující se k prováděným aktivitám, stanovit zdroje rizik a uvést stávající a plánované bezpečnostní opatření.

Prostřednictvím nastavených procesů jsou výše uvedené systémy postupně realizovány, měřeny a monitorovány z důvodu přijmutí případných účinných opatření.

Podléhají internímu auditu, za jehož plánování a realizaci zodpovídá představitel vedení ISM, který zpracovává plán interních auditů na dobu jednoho roku a podle potřeby provádí jeho aktualizaci. Audity jsou realizovány na základě stavu a důležitosti procesů, činností, rozmístění lokalit a zakázek. Dále je podstatné zohlednit environmentálně významné aspekty, rizika pracovišť, energetickou náročnost a výsledky předchozích auditů. Vysoce kvalifikovaní auditoři jsou při konkrétních auditech rozděleni tak, aby neprověřovali vlastní činnost a byli tak nezávislí na kontrolovaném útvaru. Jednou za tři roky jsou systémy podrobeny externímu certifikačnímu a dozorovému auditu, který ve firmě provádí společnost LRQA (Lloyd's Register Quality Assurance Limited) podle standardů ISO 9001:2015, ISO 14001:2015, ISO 50001:2011 a OHSAS 18001:2007. Aktuální certifikát platný do 22. 6. 2021 je k nahlédnutí v Příloze č. 2.

9.2 Stanovení environmentálních aspektů a dopadů

Napříč celým ISM jsou určeny environmentální aspekty konkrétních činností, produktů a služeb včetně aspektů, které lze ovlivnit, a s nimi spojené environmentální dopady. Při zjišťování jednotlivých aspektů jsou brány v úvahu aspekty současné i budoucí, aspekty s významnými dopady na ŽP, abnormální podmínky a předvídatelné havarijní situace. Při stanovování a aktualizaci konkrétních environmentálních aspektů jsou dána jednoznačná pravidla a postupy, na základě kterých dojde k jejich identifikaci. Podstatné je správně určit aspekty, které mohou mít významný vliv na životní prostředí a zařadit je do interního „Registru environmentálních aspektů a vlivů“. Dopady těchto environmentálně významných aspektů slouží jako podklad pro vytyčení environmentálních cílů, cílových hodnot a programů firmy v oblastech ochrany životního prostředí.

Environmentálními aspekty ve firmě rozumíme spotřebu vody, energií, materiálů, surovin, polotovarů a jiné využívání zdrojů. Životní prostředí firma navíc ovlivňuje produkcí odpadu, emisemi znečišťujících látek do ovzduší a hlukovými emisemi. Ohrožení můžeme vidět v neúmyslném vypuštění závadných látek do vody či v kontaminaci půdy. Environmentální vlivy těchto aspektů dělíme na vlivy trvale významné z hlediska managementu a vlivy významné z hlediska potencionálního rizika. Mezi vlivy významné pro management firmy lze zařadit regulaci aspektů, jež požaduje legislativa nebo některá ze zainteresovaných stran. O trvale se vyskytující aspekt, i když

jeho míra rizika bude nízká, se management také zajímá. Trvalá pozornost managementu je věnována produkci odpadu, čerpání zdrojů, emisím do ovzduší, spotřebě pohonných hmot a nakládání s nebezpečnými a chemickými přípravky. Vlivy významné z hlediska potencionálního rizika se trvale nevyskytují, ale existuje eventuelní riziko jejich výskytu, které je vyhodnoceno podle daných postupů (Pospíšilová, 2018).

9.2.1 Postup identifikace environmentálních aspektů

Firma určuje svoje environmentální aspekty plynoucí z jejích aktivit, služeb, produktů, které může řídit nebo nějakým způsobem ovlivnit. Identifikací environmentálních aspektů se zabývá „Pracovní tým pro environmentální manažerský systém“, který svolává, a v jeho čelo stojí, představitel vedení ISM.

Prvním krokem je definovat procesy zajišťované firmou a rozlišit je na hlavní, obslužné a pomocné. Výrobní, montážní a servisní procesy se považují za procesy hlavní. Mezi obslužné lze zařadit dopravu, výrobu tepla a skladování. Pomocnými procesy jsou pak administrativní činnosti. V rámci všech procesů je podstatné stanovit jednotlivé činnosti a vztáhnout je k místu výkonu. Dalším krokem je pro jednotlivé environmentální aspekty definovat jejich dopad na životní prostředí (např. pro spotřebu pohonných hmot je dopad na ŽP čerpání přírodních zdrojů), zjistit jejich příčinu (např. technologický proces) a míru ovlivnění společností. Dále je žádoucí objasnit opatření, která jsou při řízení daného aspektu ve firmě realizována (např. pracovní postup, proškolení zaměstnanců). Na základě přesného postupu je následně provedeno vyhodnocení rizikovosti daných aspektů (Pospíšilová, 2018).

9.2.2 Postup vyhodnocení významu environmentálních aspektů a vlivů

Environmentální aspekty a vlivy jsou firmou vyhodnocovány s ohledem na jejich závažnost pro životní prostředí, legislativní požadavky a ekonomická rizika. Míra závažnosti je posuzována podle celkového rizika, které se vyjadřuje hodnotou míry rizika (MR). Míra rizika se vypočte vynásobením těchto parametrů:

- pravděpodobnost výskytu daného vlivu na životní prostředí,
- význam vlivu z hlediska ŽP,
- pravděpodobnost odhalení daného vlivu.

Tabulka 1 – Kritéria pro určení parametrů

Pravděpodobnost výskytu (PV)	Bodové hodnocení	Význam vlivu (VV)	Bodové hodnocení	Pravděpodobnost odhalení (PO)	Bodové hodnocení
Nepravděpodobné	1	Nepatrný vliv	1	Vysoká	1
Velmi malá	2 - 3	Minimální vliv	2 – 3	Střední	2 – 5
Malá	4 - 6	Středně významný vliv	4 – 6	Malá	6 – 8
Zvýšená	7 - 8	Významný vliv	7 – 8	Velmi malá	9
Vysoká	9 - 10	Mimořádně významný vliv	9 - 10	Zanedbatelná	10

Zdroj: Interní materiály společnosti, vlastní zpracování.

Podle míry rizika se aspekty člení na nevýznamné, významné a velmi významné. Nevýznamný environmentální aspekt je takový aspekt, který v bodovém hodnocení dosahuje hodnoty MR ve výši 1 – 64 bodů. Jen nepodstatným způsobem tedy ovlivňuje environmentální profil firmy a není nutný žádný preventivní zásah. Jeho pozitivní ovlivnění nemá reálný vliv na plnění environmentální politiky ve firmě. Naopak významný aspekt má vliv na profil společnosti a jeho pozitivní vliv je součástí naplňování politiky ochrany životního prostředí. V bodovém ohodnocení dosahuje hodnot ve výši 65 – 99 bodů. Environmentální profil firmy nejvíce ovlivňuje velmi významný aspekt, který dosahuje hodnot MR 100 – 1000 bodů a efektivně naplňuje firemní environmentální politiku. Pro tento aspekt je nutno naplánovat a realizovat nápravná opatření. Na aspekty vyhodnocené jako významné či velmi významné jsou přednostně zaměřeny environmentální cíle a programy firmy.

K vlastnímu vyhodnocení je použit formulář „Registr environmentálních aspektů a vlivů“, který je výstupem celého týmu pro EMS. Registr je navíc doplněn o doporučená opatření, jejich popis, termín realizace a odpovědnost za plnění v návaznosti na zajištění environmentálních cílů a programů firmy. Při plánování a realizaci preventivních opatření je důležité brát zřetel na konkrétní hodnotu míry rizika,

technickou řešitelnost, dostatek zdrojů (finančních, technických i personálních) a přínos pro celou firmu (úspora nákladů, omezení rizik, zlepšení image).

9.2.3 Aktualizace environmentálních aspektů

Ve firmě EGEM s. r. o. platí a je dodržováno pravidlo, že environmentální aspekty a jejich negativní dopady na ŽP musí být přezkoumávány a v případě potřeby aktualizovány vždy, pokud dojde k nějaké změně. Aktualizovat aspekty je žádoucí při zavedení zcela nové výrobní technologie, nového procesu, materiálu, produktu, služby nebo opatření i těch preventivních snižujících pravděpodobnost vzniku a vlivu aspektů. Jestliže dojde ke změně zákonných předpisů měnících požadavky na společnost v oblasti ochrany životního prostředí či k úpravě požadavků dalších zainteresovaných stran (např. zákazníků), je potřeba znovu zaktualizovat tyto aspekty.

K revizi environmentálních aspektů a jejich dopadů dochází minimálně jedenkrát za rok bez ohledu na to, že k žádné z výše uvedených změn nedojde. Za aktualizaci aspektů je opět zodpovědný představitel vedení ISM (Pospíšilová, 2018).

9.3 Oblasti ochrany životního prostředí

V rámci veškerých procesů firmy EGEM s. r. o. jsou pro všechny organizační jednotky jasně vymezeny zásady, postupy, odpovědnost a povinnost při ochraně životního prostředí. Prioritou jsou složky životního prostředí, voda, ovzduší, odpady, energie a chemické látky, které se pravidelně měří a monitorují. Měření a monitoring se provádí dle stanovených postupů splňujících kritéria, která plynou z právních předpisů a z jiných závazků a požadavků vztahujících se na firmu. Provedené záznamy jsou uloženy u zodpovědných osob, popřípadě posílány orgánu státní správy. Kde to vyžaduje legislativa, je nutné výsledky porovnat s povolenými limity. Získané výsledky jsou dále přezkoumávány vedením firmy a jsou součástí hodnocení environmentálního profilu firmy.

9.3.1 Ochrana vod

Mezi základní povinnosti firmy, které jsou v souladu s platnou legislativou ČR, patří odebírat pitnou vodu z veřejného vodovodního řádu buď na základě smlouvy s dodavatelem, nebo nájemní smlouvy s provozovatelem pitné vody. Odpadní vody je možné vypouštět pouze do kanalizace nebo zkolaudovaných jámek. U strojů a zařízení

obsahující závadné látky (hydraulické oleje, emulze, chladicí kapaliny) je nutné provádět čištění úkapů a rozmístit pod ně záchytné vany. Při případných únicích provozních náplní z dopravních a manipulačních prostředků je nezbytné zajistit dostatečné množství absorpčních materiálů a provést odstranění úniku provozních kapalin. Důležitým úkolem při nakládání s vodami včetně monitoringu odpadních vod je spolupráce s provozovatelem a státní správou.

Nakládání s vodami je proto alokováno do třech oblastí (vlastních a pronajatých objektů a na stavby). Ve vlastních objektech je dodávka pitné vody a odvod splaškových vod zabezpečen na základě smlouvy s lokální vodovodní a kanalizační společností. Odpovědnost za uzavřenou smlouvu má vedoucí provozovny. Pitná voda je dodávána externě včetně výdejních automatů, užitková voda studnou s čerpadlem a nádrží, odpadní vody se vypouští do jímky. Čerpadlo, nádrž i jímka musí být pravidelně kontrolovány. Pronájem nebytových prostor zahrnuje i dodávku pitné vody a odvod splaškových vod, dodávky tepla a elektrické energie. Na základě kolaudačního rozhodnutí jsou v pronajatých objektech provozována i vodní díla (odlučovač lehkých kapalin, dešťová kanalizace, retenční dešťová nádrž). Na stavbách dodávku pitné vody obstarává vedoucí zakázky, který spolupracuje s investorem.

S ohledem na vodní zdroje je přísně zakázáno manipulovat s ropnými látkami mimo manipulační prostor určený vedoucím provozovny nebo stavby, skladovat nebezpečné látky v poškozených obalech, splachovat do kanalizace nebo nechat vsakovat do půdy i minimální množství ropných látek (Pospíšilová, 2017).

9.3.2 Ochrana ovzduší

I ochrana ovzduší ve firmě podléhá platným právním předpisům ČR a je zaměřena na omezování, nejlépe předcházení, vzniku znečištění ovzduší a redukcii množství vypouštěných znečišťujících látek. Produkty obsahující organické těkavé látky včetně pohonných hmot je možné skladovat a používat pouze v souladu s požadavky na jejich kvalitu. Dále platí zákaz spalování látek ve zdrojích znečištění ovzduší, které nejsou určeny přímo výrobcem. Při provozování mobilních i stacionárních zdrojů znečištění je důležitá kooperace s orgány státní správy. Za správnou kategorizaci zdrojů znečištění ovzduší v areálu a za příslušné měření vždy zodpovídá vlastník zařízení. Mobilními zdroji ve firmě jsou zejména dopravní prostředky, stavební stroje a zařízení a přenosná nářadí obsahující spalovací motory. Za jejich údržbu, revizi a

kontrolu ručí úsek technické podpory. Mezi stacionární zdroje patří plynové kotle a pracovní prostor montážní jámy. Jelikož firma nemá jiné velké stacionární zdroje znečištění, nezabývá se emisními povolenkami. Za revizi, kontrolu a měření účinnosti spalování plynového kotle zodpovídá vedoucí provozovny. Vedoucí autodopravy a mechanizace ve spolupráci se správou majetku odpovídají za revizi a kontrolu pracovního prostoru montážní jámy (Pospíšilová, 2017).

9.3.3 Odpadové hospodářství

Odpadové hospodářství se ve společnosti zabývá jak produkcí, shromažďováním a předáváním odpadů, tak i odpovědností a spoluprací v této oblasti. Vzniklé odpady jsou tříděny do zabezpečených shromažďovacích prostředků, kdy na první pohled je zřejmé, pro jaké druhy odpadu jsou určeny. Například jako shromažďovací prostředky na nebezpečný odpad slouží zejména speciální nádoby, kontejnery, obaly, jímky a nádrže, které splňují technické nároky kladené na shromažďovací prostředky nebezpečných odpadů. Technické požadavky odpovídají zákonu a právním předpisům na ochranu ŽP a zdraví lidí. Důležité je rozlišit jednotlivé shromažďovací prostředky na odpady (tvarově, barevně, popisem) od prostředků, které se nepoužívají k nakládání s odpady. Dalším krokem je zajistit ochranu odpadů před povětrnostními vlivy a odolnost shromažďovacích nádob vůči chemickým vlivům. V případě, že nádoby slouží i jako přepravní obaly, musí splňovat požadavky na přepravu nebezpečných věcí a zboží. Prostředky pro nakládání s komunálním odpadem jsou v souladu s technickými normami a zaručují, že odpad do nich uložený je chráněn před krádeží, nechtěným znehodnocením, zneužitím, smícháním s jinými druhy odpadů nebo únikem ohrožující životní prostředí. Zajistit správné shromažďování odpadu a domluvit jeho následný odvoz má za úkol vedoucí provozovny nebo vedoucí zakázky (stavby). Odvoz odpadu z provozoven, pronajatých nemovitostí a staveb je pak prováděno externími firmami mající oprávnění k nakládání s příslušnými druhy odpadu.

Základní povinností všech zaměstnanců včetně externích je předcházet zbytečnému vzniku odpadů, případně na místě vzniku odpadů třídít odpady do příslušných shromažďovacích prostředků. Při nakládání s odpady jsou povinni řídit se pokyny vedoucího pracoviště a s odpady manipulovat tak, aby nedošlo k ohrožení jejich zdraví, zdraví ostatních a znečištění ŽP. V případě objevení nového druhu odpadu, nedostatku shromažďovacích nádob nebo jejich špatného stavu či poškození musí neodkladně upozornit vedoucího pracoviště (Pospíšilová, 2017).

9.3.4 Energie

Mezi další klíčové povinnosti firmy patří hospodárné a účelné zacházení s elektrickou energií, zemním plynem a pohonnými hmotami. Dodávky elektrické energie jsou zajištěny na základě sjednaných smluv mezi externí firmou a úsekem logistiky ve spolupráci se správou majetku. Zaměstnanci, kteří využívají tepelnou a elektrickou energii kontrolují stav a provozuschopnost všech částí topného zařízení a případné poruchy jsou povinni ihned hlásit nadřízenému. Nákup nových zařízení a elektrických spotřebičů i jejich provozování schvaluje vedoucí jednotlivých úseků. Za správu a revize zodpovídá správa majetku. Při navrhování nového, změněného nebo obnoveného zařízení, vybavení, systémů a procesů bere firma v úvahu příležitost pro snižování energetické náročnosti. Měření spotřeby elektrické energie je zajišťováno externími měřidly, která vlastní dodavatel nebo pronajímatel zodpovídající za jejich kalibrační stav. Se spotřebou pohonných hmot se počítá u dopravních prostředků a stavebních mechanismů, kdy povinností všech zaměstnanců je rozumně plánovat a čerpat pohonné hmoty s cílem minimalizovat spotřebu a tím šetřit přírodní zdroje a chránit životní prostředí. Spotřeba pohonných hmot se kontroluje na základě dokladů o nákupu. Automobily je potřeba provozovat tak, aby spotřeba nepřesahovala maximální hranici 120 % průměrné spotřeby podle osvědčení o technickém průkazu. Při překročení hranice 110 % je nutné prozkoumat důvod překračování. Tento průzkum dělá vedoucí úseků při schvalování měsíčního vyúčtování knihy jízd.

9.3.5 Chemické látky a přípravky

Zodpovědnost za bezpečnost práce a ochranu ŽP při používání nebezpečných chemických látek a přípravků mají vedoucí pracovníci ve spolupráci s představitelem vedení, který vykonává dohled nad oblastí nakládání s chemickými látkami a přípravky. Dohled spočívá v prověřování bezpečnostních listů a ostatní dokumentace související s určeným rizikem nakupovaných a přepravovaných chemických látek a předávání této informace interním a externím orgánům. Představitel vedení ISM zároveň vede registr používaných chemických látek a bezpečnostních listů. Vedoucí pracovišť jsou povinni požadovat aktuální provozní předpisy nebezpečných chemických látek a přípravků pro danou stavbu a na základě těchto předpisů opatřit svá pracoviště nutnými osobními ochrannými pomůckami, sanačními prostředky, hasicími přístroji a prostředky první pomoci (Pospíšilová, 2017).

9.3.6 Ochrana přírody a krajiny

Při realizaci konkrétních zakázek je nutné vycházet ze zákona o ochraně přírody a krajiny a ochraňovat všechny druhy rostlin a živočichů před zničením, poškozením, sběrem či odchytém. V případě nutnosti kácení dřevin je až na výjimky nezbytné povolení orgánu ochrany přírody, které je vydáváno ze závažných důvodů po vyhodnocení funkčního a estetického významu dřevin. Jestliže povolení ke kácení dřevin dodává investor, musí si vedoucí stavby tato povolení před začátkem kácení u investora vyžádat. V opačném případě je vedoucí stavby povinen si povolení zajistit u příslušného správního orgánu sám. Ostatní dřeviny rostoucí na staveništi, které není nutné kácet nebo jejich kácení nebylo povoleno, je nutné ochránit před poškozením obedněním kmene či jinou účinnou ochranou. Konkrétní podmínky a nezbytné požadavky na ochranu přírody a krajiny, případné získání povolení, podání žádostí, oznámení apod. jsou přesně definovány projektem nebo smlouvou s investorem (Pospíšilová, 2017).

9.4 Výrobní proces z environmentálního hlediska

Firma EGEM s. r. o. určila pravidla pro realizaci a řízení všech zakázek výrobní sekci společnosti, a to včetně zakázek uskutečňovaných zcela subdodavatelsky nebo zakázek obchodních. Proces výroby a poskytování služeb je rozdělen na šest částí – návrh a řízení zakázky, montáže, servis, inženýring, revize a zkoušky. Po stránce organizační je proces realizace ve výrobní sekci vyřešen rozdělením jednotlivých činností do organizačních úseků, a to elektromontáží a projektů elektromontáží, montáží a projektů vedení, inženýringu, revizí a zkoušek. Nejen v průběhu výroby, montáže, zkoušení, ale i při samotném uvádění do provozu a poskytování služeb je udržována identifikace environmentálních aspektů a dopadů. V oblastech ochrany životního prostředí se výrobní proces zaměřuje především na nakládání s odpady a chemickými látkami.

Při zpracování projektové dokumentace firma odpovídá za dodržování požadovaných parametrů zařízení se snahou minimalizovat jejich negativní působení na životní prostředí. Úsek projektů navrhuje použití produktů s minimálním možným negativním vlivem na ŽP. Dále stanovuje optimální množství jednotlivých dílů potřebných k realizaci zakázky s úsilím omezit obtížně použitelné zbytky materiálu.

Úsek montáže vedení je zodpovědný za vypracování technologických postupů (např. stavby, montáže) tak, aby docházelo ke snížení negativního dopadu technologického procesu výroby na co nejnižší možnou míru. Zvýšená pozornost je věnována množství a škodlivosti vypouštěných emisí do ovzduší např. při aplikaci barev nebo při svařování. Zároveň se řeší energetická náročnost hlavního procesu výroby i pomocných procesů, množství vyprodukovaného odpadu a možnosti jeho využití z hlediska technologického procesu (především recyklací, likvidací nebo jiným užitím). Environmentálně správný postup při realizaci zakázky zahrnuje i optimalizaci výrobního procesu s ohledem na dosažení požadovaných jakostních kritérií produktu. Optimalizace parametrů procesu dále spočívá v minimalizaci emisí do ovzduší a hlukových emisí, snížení množství odpadu, separaci odpadu a jeho předání odpovědné osobě. Všechny dílčí úkoly při provedení zakázky musí splňovat dodávky odpovídající kvalitě, kvantitě a termínu při minimálních negativních dopadech na ŽP a to vše při zachování konkurenceschopnosti firmy. Při zajišťování daných úkolů v oblasti ochrany životního prostředí spolupracují konkrétní úseky s pracovním týmem pro EMS a představitelem vedení pro ISM.

Ředitel výrobní sekce, Ing. Zbyněk Hába, je zodpovědný za dodržování technologické kázně, stanovených intervalů údržby technologických zařízení a kritérií procesu výroby. S ohledem na ŽP a BOZP posuzuje případná rizika montáže, dohlíží na minimalizaci rizik havárií a mimořádných událostí s nepříznivým vlivem na ŽP. Způsob uchovávání a nakládání s nebezpečnými chemickými látkami a nakládání s odpady (značení, třídění, uložení) patří k dalším kompetencím výrobního ředitele. Jednotliví vedoucí zakázky neboli vedoucí stavby musí obstarat potřebnou dokumentaci k realizaci zakázky, seznámit ostatní zaměstnance s danými pracovními postupy včetně postupu vztahujících se k ochraně ŽP a s havarijními postupy pro případ úniku nebezpečných chemických látek a přípravků. Vedoucí stavby ještě kontrolují dodržování pracovních postupů a nezbytně nutné množství materiálu na pracovišti. Při ohrožení kvality, množství produkce, životního prostředí, bezpečnosti a hygieny práce jsou povinni neprodleně odstranit poruchy technologických zařízení. Každý zaměstnanec ve výrobě pak musí dodržovat stanovený pracovní postup tak, aby byla zabezpečena kvalitní a kvantitativní produkce, množství znečišťujících látek bylo minimální a docházelo ke snižování tvorby odpadu. Samozřejmostí je dodržování ostatních postupů, které se vztahují k ochraně ŽP, a zaručení bezpečnosti práce. Pro tyto činnosti jsou zaměstnanci každoročně školeni. V případě nejasností se mohou

informovat u vedoucího pracoviště nebo vedoucího zakázky. Pokud narazí na odchylku v procesu, mají povinnost okamžitě informovat vedoucího pracoviště (Kantor, 2010).

Následující podkapitoly se budou zabývat vybranými procesy ve výrobě a jejich environmentální aspekty a dopady na životní prostředí.

9.4.1 Výroba a servisní činnost – svařování, pálení autogenem

Svařování a pálení autogenem patří mezi hlavní procesy firmy, kterými se zabývá úsek montáže vedení. Environmentální aspekty a vlivy, příčiny jejich vzniku a popis současného stavu včetně míry rizika zobrazuje Tabulka 2.

Tabulka 2 – Montáž (servis) – Proces svařování, pálení autogenem

Environmentální aspekt	Projev (Vliv)	Příčina	Současný stav	PV	VV	PO	Míra rizika
Nadměrná spotřeba el. energie	Spotřeba el. energie (čerpání přírodních zdrojů); Spotřeba plynu na pálení (čerpání přírodních zdrojů)	Technologický proces; vysoušení elektrod; stav zařízení	Stanovení optimální velikosti svarů a svařovacích postupů; průměrná kvalifikace pracovníka; vakuově balené elektrody; prohlídky, údržba a opravy svářeček	3	3	5	45
Spotřeba materiálu na výrobek	Spotřeba přídavného mat. na svar (čerpání přírodních zdrojů)	Technologický proces	Stanovení optimální velikosti svarů	2	5	5	50
Spotřeba materiálu na zmetky	Spotřeba přídavného mat. (čerpání přírodních zdrojů)	Nedodržení technologický proces	Stanovení pracovního postupu; kvalifikace a školení pracovníků, kontrola	2	1	5	10
Spotřeba materiálu na odpad	Nepoužité zbytky elektrod, svařovacích drátů (čerpání přírodních zdrojů)	Technologický proces	Kvalifikace a školení pracovníků, kontrola; vakuované elektrody	2	2	5	20
Produkce odpadů z výroby (zbytky elektrod, svařovacích drátů na cívce; cívka na svařovací drát)	Produkce odpadu (znečištění ŽP odpady)	Technologický proces	Smlouva na odvoz kontaminovaného chem. odpadu; školení pracovníků	2	2	5	20
Produkce zmetků	Produkce odpadu (znečištění ŽP odpady)	Stav zařízení; nedodržení technologického	Prohlídky, údržba, opravy a separace odpadů; kvalifikace a školení pracovníků	2	2	4	16
Emise plyných látek	Produkce škodlivin (znečištění ŽP emisemi plyných a tuhých látek do ovzduší)	Technologický proces; stav zařízení	Stanovení optimálních parametrů procesu a jejich kontrola; kvalifikace a školení pracovníků; prohlídky, údržba a opravy	10	2	3	60
Emise hluku	Hluk při svařování (zatížení ŽP hlukem)	Stav zařízení	Prohlídky, údržba a opravy	3	3	3	27
Emise škodlivin v případě požáru	Produkce dýmu, škodlivých zplodin, tepla, kontaminované vody z hašení (zatížení ŽP emisemi do ovzduší, kontaminace půdy, riziko pro vody)	Porucha zařízení; chyba zaměstnance (nedodržení stanovených postupů)	Technologický postup, prohlídky, údržba a opravy zařízení; školení pracovníků; požární řád a zásahový plán	2	10	2	40
Produkce odpadů z výroby (nadměrný odpad)	Pevné zbytky po pálení, odřezky mat. (nekontrované zatížení ŽP)	Technologický proces	Optimální polotovary, sběr a separace odpadu	2	3	4	24

Zdroj: Interní materiály společnosti, vlastní zpracování.

Při svařování se firma zaměřuje zejména na environmentální aspekty a jejich negativní dopady na životní prostředí týkající se spotřeby elektrické energie, materiálu, produkce odpadu a vypouštění emisí do ovzduší. Jednotlivé míry rizika se pohybují v rozsahu 1 – 64 a tak lze vytyčené aspekty brát jako aspekty nevýznamné. Tabulka 2 se nezabývá doporučenými opatřeními k jejich minimalizaci.

9.4.2 Výroba a servisní činnost – výroba rozváděčů

Proces výroby rozváděčů se vyznačuje environmentálními aspekty v oblasti produkce odpadů, emisí plyných látek a hlukových emisí. Míry rizik u těchto aspektů se od procesu svařování liší především u emisí plyných látek při technologickém procesu. Rozdíl v bodovém ohodnocení lze vidět v následující Tabulce 3. V případě pochybení nebo nedostatečného posouzení environmentálních rizik může dojít k negativnímu působení projektovaného zařízení na životní prostředí, což je považováno za další environmentální aspekt dosahující míry rizika ve výši 63 bodů. Z hlediska výpočtu míry rizik se stále jedná o nevýznamné aspekty.

Tabulka 3 – Výroba – Proces výroby rozváděčů

Environmentální aspekt	Projev (Vliv)	Příčina	Současný stav	PV	VV	PO	Míra rizika
Produkce odpadů (odpad z obalů a zbytkového materiálu)	Odpad z výroby (zátížení ŽP)	Technologický proces	Posouzení rizik (projekt, vlastní realizace, preventivní opatření, výběr vhodných společností odstraňujících odpady)	2	6	4	48
Emise plyných látek při technologickém procesu	Znečištění pracovního prostředí (zvýšení koncentrace škodlivin v pracovním prostředí)	Technologický proces	Minimální používání chemických látek a směsí	3	6	2	36
Emise hluku při činnosti zařízení	Negativní ovlivnění pracovního prostředí (zátížení ŽP hlukovými emisemi)	Stav zařízení (porucha)	Prohlídky, údržba a opravy	3	6	2	36
Negativní působení projektovaného zařízení na ŽP v důsledku nedostatků v projektu	Bližší nespecifikované negativní působení díla na ŽP (čerpání přírodních zdrojů, hlukové emise, kontaminace vod, půdy)	Nedostatečné nebo chybné posouzení environmentálních rizik	Dokumentovaný postup pro projekční činnosti; povinné posouzení enviro. rizik v rámci zpracování nabídky; přezkoumání návrhu a schválení; minimalizace negativních environmentálních vlivů	3	7	3	63

Zdroj: Interní materiály společnosti, vlastní zpracování.

9.4.3 Výroba a servisní činnost – nátěry volných konců zemnicích pásků

Úsek montáže vedení se mimo jiné zabývá i nátěry volných konců zemnicích pásků. Tento úkol je součástí výrobního a montážního procesu, při kterém je nutné brát v úvahu nebezpečný únik plyných látek do ovzduší, únik barvy na nežádoucí místa, spotřebu materiálu a nakládání se vzniklými odpady. Spotřebou materiálu se rozumí spotřeba barvy a materiálu na náhradu zmetků, která se projevuje vyšším čerpáním přírodních zdrojů. Zbytky barev, materiálu a obaly zase zatíží životní prostředí odpady. Tyto environmentální aspekty jsou dle míry rizika hodnoceny jako aspekty nevýznamné, tudíž pro ně nejsou určena žádná doporučená opatření. Naopak velká pozornost je věnována znečišťování ovzduší při technologickém procesu, kdy dochází ke zvýšení koncentrace škodlivin na pracovišti. Míra rizika je ve výši 80-ti bodů a představuje tak významný aspekt, který je potřeba řešit minimalizací použití barev s organickými ředidly. Podrobnější popis všech environmentálních aspektů obsahuje Tabulka 4.

Tabulka 4 – Montáž (servis) – Nátěry volných konců zemnicích pásků

Environmentální aspekt	Projev (Vliv)	Příčina	Současný stav	PV	VV	PO	Míra rizika	Doporučená opatření
Spotřeba materiálu na výrobek	Spotřeba barvy (čerpání přírodních zdrojů)	Technologický proces	Požadavky v postupu; přiměřená kvalifikace pracovníka	3	2	5	30	
Spotřeba materiálu na zmetky	Spotřeba mat. na náhradu zmetků (čerpání přírodních zdrojů)	Nedodržení technologický proces;	Stanovení pracovního postupu; školení; přiměřená kvalifikace pracovníka	1	1	8	8	
Spotřeba materiálu na odpad (rozstřík, úkapy, rozlití)	Únik barvy na nežádoucí místa (kontaminace ŽP škodlivými látkami)	Nedodržení technologický proces; chyba pracovníka	Přiměřená kvalifikace pracovníka; školení; optimální nádoby na barvy	7	2	3	42	
Produkce zmetků	Zbytky barev a materiálu (zatížení ŽP odpady)	Technologický proces	Prohlídky, údržba a opravy zařízení	2	6	4	48	
Produkce odpadů z výroby	Zbytky barev a obaly znečištěné barvami (zatížení ŽP odpady)	Technologický proces	Zajištění shromáždění, sběru a třídění odpadu; smlouva na odvoz odpadu	3	6	1	18	
Emise plyných látek při technologickém procesu	Znečištění pracovního prostředí (zvýšení koncentrace škodlivin v pracovním prostředí)	Technologický proces	Stanovený nátěrový materiál	10	2	4	80	Minimalizace používání barev s organickými ředidly (Náhrada barvami ředitelnými vodou - pokud je to s ohledem na požadavky zákazníků možné)
Emise škodlivin v případě požáru	Produkce dýmu, škodlivých zplodin, tepla, kontaminované vody z hašení (zatížení ŽP emisemi do ovzduší, kontaminace půdy, riziko pro vody)	Porucha zařízení; chyba pracovníka; nedodržení postupů	Prohlídky, údržba a opravy zařízení; školení pracovníků; hasicí prostředky; Požární řád	2	10	2	40	

Zdroj: Interní materiály společnosti, vlastní zpracování.

10. Zhodnocení získaných údajů a informací

Na základě posledního certifikačního auditu, který proběhl ve dnech 14. - 18. května 2018 pod vedením Ing. Jana Milera, a zjištěných údajů a informací o fungování nejen environmentální politiky v EGEM s. r. o. byla provedena SWOT analýza k odhalení silných, slabých stránek, příležitostí a ohrožení z hlediska zavedeného environmentálního systému managementu, managementu kvality, hospodaření s energií a BOZP (viz. Tabulka 5).

Tabulka 5 – SWOT analýza

	pozitivní	negativní
	Silné stránky	Slabé stránky
interní	Kompetentní a loajální zaměstnanci s nadstandardním povědomím v oblasti ochrany ŽP a zajištění BOZP.	Porušení povinností ze strany dodavatelů i zaměstnanců v oblasti BOZP.
	Rízení rizik v rámci zakázek firmy.	Nedostatek měřicích zařízení životního prostředí.
	Kvalitní integrovaný systém managementu.	Finanční náročnost spojená s vytvořením, zavedením a udržováním EMS, EnMS, QMS a OHSAS.
	Správně nastavený EMS, EnMS, QMS a OHSAS.	Náklady spojené s pravidelnými audity.
	Zhotovení díla v požadované kvalitě a termínu dle požadavků BOZP, EMS.	
	Environmentální reporting.	
	Příležitosti	Hrozby
externí	Zlepšení realizovaných činností s ohledem na minimalizaci negativních dopadů na ŽP a BOZP.	Pokuty za nedodržení daných požadavků na systém EMS, EnMS, QMS a OHSAS.
	Certifikace organizační složky (UA) a dceřiné společnosti (PL).	Nedostatek kvalifikovaných auditorů při interních auditech.
	Investiční záměry firmy.	Zvýšení emise plyných látek.
	Získání nových obchodních partnerů.	Stížnosti od externích zainteresovaných stran.
	Obchodovatelná emisní povolení.	
	Zavedení environmentálního účetnictví a EMAS.	

Zdroj: Interní materiály společnosti, vlastní zpracování.

Zavedený systém EMS, EnMS, QMS a OHSAS ve firmě EGEM s. r. o. tvoří ucelený integrovaný systém managementu, který je zcela certifikovaný a odpovídá všem legislativním požadavkům i požadavkům ostatních zainteresovaných stran. Politiku integrovaného systému managementu kvality, ochrany životního prostředí, hospodaření s energií a BOZP lze tedy považovat za trvale vhodnou a aktuální, jelikož je opakovaně přezkoumávána a vždy přizpůsobena aktuálním potřebám a daným cílům společnosti. Je funkční a dává záruku naplnění požadavků zákazníků, platné legislativy a dalších požadavků na ochranu životního prostředí a BOZP.

Aplikování nejen systému environmentálního řízení bylo pro firmu finančně i časově náročné, ale znamenalo získání ekonomické výhody, díky které si firma zlepšila a upevnila své postavení na trhu s energetickými službami. Další výhodou je zajišťování neustálého snižování negativních dopadů firmy na životní prostředí včetně pravidelného informování zaměstnanců. O problematice ŽP, odpovědnosti za stávající stav,

environmetálních aspektech a dopadech jsou zaměstnanci informováni prostřednictvím zavedeného dobrovolného edukačního nástroje minimálně jednou za rok v rámci periodického školení. Navíc pomocí environmentálního reportingu firma rovněž dobrovolně poskytuje informace o svém environmentálním profilu jednotlivým zainteresovaným stranám, pokud o to projeví zájem. Nicméně zprávy o zodpovědném přístupu firmy k životnímu prostředí jsou součástí interního informačního zpravodaje a výroční zprávy.

Případné zavedení systému environmentálního řízení a auditu (EMAS) by pro firmu znamenalo povinnost vypracovávat oficiální environmentální prohlášení, avšak měla by k dispozici logo dokazující zavedení systému environmentálního řízení. Při současném zavedeném EMS firma získá pouze certifikát. Pro prezentaci environmentálního profilu podniku a pro environmentální reporting je z hlediska EMS také vhodné se zaměřit na environmentální manažerské účetnictví, které se zabývá nejen vlivem podniku na životní prostředí, ale také vlivem životního prostředí na podnik. EMA respektuje jak principy klasického účetnictví, tak i environmentální a ekonomické aspekty podnikání.

Systém managementu hospodaření s energií je zacílen na neustálou zvýšenou pozornost při snižování spotřeby energií, zvyšování efektivity práce a dosahování energetických cílů. Snižování spotřeby energie a negativních dopadů na ŽP bylo podpořeno např. výměnou tiskáren napříč celou firmou a zregulováním kotle na provozovně v Hrotovicích pomocí termoregulačních čidel. Realizace dalších kroků v oblasti snižování spotřeby el. energie závisí na investičních záměrech firmy.

I přes nadstandardní povědomí zaměstnanců v oblasti ochrany ŽP a BOZP může občas dojít k nesprávnému rozhodnutí a následnému pochybení jak na straně dodavatelské, tak i na straně společnosti. Firmě EGEM s. r. o. byla například vyčíslena pokuta ve výši 230.000 Kč, protože při výrobním procesu dodavatel z větší části nedodržel stanovené povinnosti v oblasti BOZP. Pokuta ve výši 180.000 Kč mu pak byla předložena k úhradě. Na základě přijatých pokut bylo představením vedení pro ISM provedeno poučení všech zaměstnanců na stavbě.

Jelikož ve firmě byla posílena oblast zahraničního obchodu a ke konci roku 2017 založena organizační složka EGEM na Ukrajině a dceřiná společnost v Polsku lze velkou příležitostí vidět i v jejich certifikaci systému EMS, EnMS, QMS a OHSAS.

11. Doporučení a návrhy na zlepšení environmentální situace v EGEM s. r. o.

Na základě provedené SWOT analýzy autorka doporučuje v oblasti ochrany životního prostředí, stanovení environmentálních aspektů a dopadů využít další dobrovolný regulační nástroj environmentální politiky, a to systém environmentálního řízení a auditu. EMAS vznikl na úrovni Evropské unie a podléhá Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 761/2001 o dobrovolné účasti organizací v systému řízení podniků a auditu z hlediska ochrany životního prostředí. Česká republika implementovala dané nařízení prostřednictvím Aktualizovaného programu EMAS, pomocí kterého mají jednotlivé organizace přístup k informacím o obsahu evropského nařízení, hlavních prvcích a cílech systému EMAS.

Doporučený nástroj je v podstatě určitá nadstavba již zavedeného environmentálního managementu a tak podle nařízení Rady EU č. 761/2001 by měl přechod na systém EMAS proběhnout bez větších potíží. Pro lepší orientaci při zavedení tohoto systému vydala Evropská komise rozhodnutí, kterým se vytváří příručka pro uživatele obsahující přesné kroky vedoucí ke správné implementaci systému EMAS. Požadavky na zavedení systému přesahují rámec ČSN EN ISO 14001, která má mezinárodní charakter. Pokud podnik obdrží ověření a registraci v Programu EMAS, okamžitě vyhovuje i normě ČSN EN ISO 14001.

Jestliže se firma EGEM s. r. o. rozhodne registrovat v systému environmentálního managementu a auditu je povinna prokázat respektování příslušné legislativy v oblasti ochrany ŽP a zavázat se k vytrvalému zlepšování vlivu svých aktivit na ŽP. Další podmínkou je vést otevřený rozhovor se všemi zúčastněnými zainteresovanými stranami včetně většího zapojení zaměstnanců. Podstatné je také pravidelně publikovat a aktualizovat ratifikované environmentální prohlášení systému EMAS pro potřeby externí komunikace a uskutečnit environmentální přezkum a přehodnocení všech environmentálních aspektů. V konečné fázi je nutné doručit environmentálním ověřovatelem ratifikované environmentální prohlášení příslušnému subjektu (Agentuře EMAS). Po úspěšné registraci do Programu EMAS musí firma prohlášení zpřístupnit veřejnosti a pak získá právo užívat logo EMAS. Pro udržení registrace je žádoucí, aby firma každý rok nechala systém environmentálního řízení znovu ověřit a vypracovala nové environmentální prohlášení zahrnující veškeré změny.

Jednou za tři roky se pak zaměří na „velké“ environmentální hlášení, které lze přirovnat k tříletému certifikačnímu auditu probíhajícímu v rámci EMS dle ISO 14001.

Reálné náklady a výnosy spojené s aplikováním environmentálního systému EMAS se v jednotlivých firmách podstatně liší v závislosti na velikosti, zaměření a současné situaci v oblasti environmentálního řízení organizace. Nicméně příležitost registrace v systému EMAS je vhodné brát jako investici, kdy se prvotní vynaložené náklady (interní i externí) firmě vrátí zpět v podobě vyššího zisku. Eventuální přechod na EMAS může firmě EGEM s. r. o. přinést více obchodních příležitostí, získání nových zahraničních zakázek (například v Německu, Rakousku) a tím zvýšit její konkurenceschopnost v rámci jednotného vnitřního trhu EU. Dalším přínosem je rozšíření možností při získávání státních zakázek, kdy svou registraci může použít k prokázání technických prostředků pro plnění požadavků ohledně environmentálního řízení. Pozitivum v zavedení EMAS lze spatřit i v technické a finanční podpoře nabízené členským státem a příslušnými orgány EMAS (Radou Programu EMAS, Agenturou EMAS, Českým institutem pro akreditaci, Českou inspekcí životního prostředí). Ke snížení nákladů může také vést fakt, že systém hospodaření s energií jako součást systému EMAS splňuje požadavky normy ISO 50001 a není tedy nutné provádět certifikaci zvlášť. Veliký přínos můžeme vidět v rozsahu uplatnění EMAS, poněvadž nabízí evropským firmám možnost aplikování systému i v mimoevropských zemích. Pro firmu EGEM s. r. o. by to s ohledem na případnou certifikaci organizační složky na Ukrajině znamenalo šanci na globální registraci u Programu EMAS (Růžička, 2004; Úřední věstník EU, 2009; Úřední věstník EU, 2013).

Další návrh na zlepšení environmentální situace ve firmě EGEM s. r. o. autorka shledává v zavedení environmentálního manažerského účetnictví (EMA), které sleduje environmentální finanční toky a přínosy zavedeného environmentálního managementu (EMS i EMAS). EMA vyhodnocuje a řídí environmentální náklady podniku, kdy těmito náklady rozumíme všechny náklady, které mají bezprostřední vazbu na stav životního prostředí, zdraví a spokojenost lidí. Celkově posuzuje ekonomickou realizovatelnost zakázek ve vztahu k ochraně životního prostředí. Díky environmentálnímu účetnictví může firma objevit nové alternativní strategie výroby, údržby výrobních strojů a tím zvýšit účinnost využívaných materiálů, snížit spotřebu energií i produkci odpadu.

12. Diskuze a závěr

Problematika ochrany životního prostředí je v současné době z důvodu zvyšování negativních dopadů na životní prostředí velmi diskutované téma, ať už z pohledu mezinárodního, národního, regionálního či lokálního.

Ve srovnání přístupu k environmentální politice v České republice a například v Rakousku můžeme vidět určité rozdíly. Podle provedené komparativní analýzy Lízalové (2011) uvedené v její diplomové práci lze usoudit, že Rakousko se environmentální politice věnuje v globálním měřítku již od 70. let, naopak pro Českou republiku byl zlomový rok až 1989, kdy došlo ke zřízení Ministerstva životního prostředí, posléze i přijetí Státní politiky životního prostředí. V 90. letech docházelo v ČR k postupnému rozvoji a zlepšování stavu životního prostředí a informovanosti o něm. Zatímco v Rakousku se vývoj ochrany ŽP kvůli rozpadu centrálně plánovaných ekonomik zpomalil. Po roce 2004 se environmentální politiky obou států dostaly na podobnou úroveň, jelikož byly již oba členskými státy Evropské unie. Tato skutečnost je zavazuje k respektování daných podmínek, požadavků a cílů environmentální politiky EU. V případě, že firma EGEM s. r. o. do budoucna získá nové zakázky v Rakousku, je nutné, aby respektovala danou politiku ochrany životního prostředí.

Důležité je nezapomínat na fakt, že činnosti firem mají vždy určitý dopad na životní prostředí. Týká se to zejména aktivit v průmyslové sféře, dopravě, obchodě i ve výrobě, které jsou podle docenta Pány (2012) zdrojem významného tlaku na životní prostředí. Zodpovědné chování firem je podmíněno především povinnou legislativní úpravou anebo dobrovolným přístupem, kdy jejich chování vede např. ke zvýšení zisku, snížení provozních nákladů, získání image environmentálně zodpovědné firmy. Autorkou zjištěné poznatky se shodují s touto teorií. Firmy, které se dobrovolně rozhodnou pro využívání dobrovolných nástrojů (v případě firmy EGEM s. r. o. se jedná o EMS a možné zavedení EMAS) přispívají k ozdravení životního prostředí a k uskutečnění udržitelné výroby a spotřeby. Zároveň získají konkurenční výhodu (např. získání nových zakázek, lepší image). Pokud by se pouze přizpůsobily legislativním požadavkům, žádné výhody by nedosáhly.

Remtová (2006) se ve svém článku zabývala všemi dobrovolnými environmentálními aktivitami a na základě získaných údajů z portálu České informační agentury životního prostředí porovnávala výhody a nevýhody systémů EMAS a EMS.

Nevýhodu systému EMAS vidí v nutnosti pravidelného zveřejňování environmentálního prohlášení obsahující konkrétní údaje o dopadech firmy na ŽP. Kvůli tomuto požadavku dává většina firem přednost aplikování systému EMS dle normy ISO 14001. Avšak v současné době se očekává, že některá zvýhodnění nebo zelené veřejné zakázky budou upřednostňovány pro firmy se zavedeným EMAS. Autorka po nastudování odborné literatury a interních materiálů firmy dospěla ke stejnému názoru a firmě EGEM s. r. o. tak doporučila zavedení systému EMAS včetně environmentálního manažerského účetnictví.

Hlavním cílem práce bylo provést a vyhodnotit environmentální politiku ve firmě EGEM s. r. o. Dílčím cílem práce bylo pak zanalyzovat fungování environmentální politiky v Evropské unii a České republice. Cíl diplomové práce byl naplněn provedením kvalitativního výzkumu zaměřeného na vyhodnocení získaných informací ohledně zavedené environmentální politiky ve firmě, stanovených oblastech ochrany životního prostředí a výrobního procesu z hlediska významnosti vytyčených environmentálních aspektů. Hodnocení environmentálních aspektů a vlivů bylo realizováno pomocí výpočtu míry riziky, podle kterého byly definovány nevýznamné environmentální aspekty, významné a velmi významné aspekty. Na základě jednotlivých výsledků byla vypracována SWOT analýza zaměřená na silné a slabé stránky, příležitosti a ohrožení zkoumaného podniku. Za přidanou hodnotu diplomové práce lze považovat doporučení a návrhy autorky na zlepšení environmentální situace ve firmě EGEM s. r. o.

Závěrem můžeme konstatovat, že pro podniky se zavedenou environmentální politikou je potenciál pro předcházení poškozování životního prostředí větší, než v podniku kde tato politika chybí.

I. Summary

Keywords: **environmental policy; environment; environmental protection; selected company**

The diploma thesis deals with the analysis, assessment and implementation of environmental policy in selected company. The subject of the thesis is the introduction of environmental policy and its operation across the European Union and the Czech Republic. The main aim of this work is to analyze and evaluate the environmental policy in EGEM Ltd. The partial aim of the thesis is to analyze the functioning of environmental policy in the European Union and the Czech Republic.

This thesis is divided into two basic parts, the first of which presents a theoretical description of environmental policy including its object and subjects. It also deals in more detail with environmental policy objectives and instruments. It will then analyze environmental policy in the Czech Republic and the European Union. The second part is the qualitative research of company EGEM Ltd., which deals with the provision of services in the field of electricity generation and distribution, heating and industry, in terms of its environmental situation and attitudes towards environmental protection. The conclusion of the diploma thesis brings an overall picture of the analyzed environmental policy issues in the selected company on the basis of the acquired knowledge with the addition of the discussion.

II. Seznam použitých zdrojů

Tištěné zdroje:

- Anton, D. K., Shelton, D. L. (2011). *Environmental protection and human rights*. New York: Cambridge University Press.
- Bízková, R. a kol. (2005). *The Environment in the Czech Republic 1989 – 2004*. Praha: CENIA.
- Brundtland, G. H. (1987). *Report of the World Commission on environment and development: "Our common future"*. Oslo: Oxford University Press.
- Burritt, R. L. (2005). Challenges for environmental management accounting. In Rikhardsson P.M. a kol., *Implementing Environmental Management Accounting: Status and Challenges*. Netherlands: Springer.
- Drhová, Z. (1999). Politika EU a demokratizace rozhodovacích procesů, dosavadní zkušenosti České republiky. In P. Šauer a kol., *Environmentální ekonomie, politika a vnější vztahy České republiky*. Praha: Vysoká škola ekonomická.
- European Commission (2014). *General Union Environment Action Programme to 2020 'Living well, within the limits of our planet'*. Luxembourg: Publications Office of the EU.
- Hyršlová, J., Vaněček, V. (2002). *Environmentální manažerské účetnictví podniku*. Pardubice: Univerzita Pardubice.
- Hyršlová, J., Kubáňková, M. (2009). Účetnictví udržitelného rozvoje jako nástroj řízení výkonnosti podniku směrem k udržitelnému rozvoji. *Český finanční a účetní časopis*. 4 (4), 46-55.
- Jordan, A. (2005). *Environmental Policy in the European Union: Actors, Institutions, and Processes*. London: Earthscan.
- Kaplanová, B. (2011). Ekonomické nástroje ochrany životního prostředí. In J. Soukopová a kol., *Ekonomika životního prostředí*. Brno: Masarykova univerzita.
- Kozielová, Z., Najmanová K., Šlesinger, J. (2008). *Čistší produkce: Příručka pro podniky a veřejnou správu*. Praha: Cenia.
- Kreuz, J., Vojáček, O. (2007). *Firma a životní prostředí*. Praha: Oeconomica.
- Kulhavý, V. (2011). Dobrovolné nástroje ochrany životního prostředí. In J. Soukopová a kol., *Ekonomika životního prostředí*. Brno: Masarykova univerzita.

- Lenschow, A. (2002). *Environmental policy integration: Greening sectoral policies in Europe*. London: Earthscan.
- Lisa, A., Pána, L. (2012). *Environmentální politika*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií.
- Mezřický, V. (2005). *Environmentální politika a udržitelný rozvoj*. Praha: Portál.
- Moldan, B. (2009). *Podmaněná planeta*. Praha: Karolinum.
- Obršálová, I., Munzarová, S., Kožená, M., Bařa, R., Převrátíl, B. (2006). Příspěvek k problematice environmentálního účetnictví v českých podnicích. *Planeta*, 14 (2), 15-19.
- Polášková, A. a kol. (2011). *Úvod do ekologie a ochrany životního prostředí*. Praha: Karolinum.
- Ragin, Ch. C., Amoroso, L. M. (2010). *Constructing social research*. NewburyPark: Pine Forge Press.
- Remtová, K. (2001). Environmentální účetnictví z hlediska environmentální politiky. In *Sborník přednášek z mezinárodního regionálního semináře k problematice podnikového environmentálního účetnictví (Česká republika, Slovensko, Polsko a Maďarsko)*. Pardubice: Univerzita Pardubice.
- Remtová, K. (2006). Dobrovolné environmentální aktivity: orientační příručka pro podniky. *Planeta*, 14 (6), 8-25.
- Remtová, K. (2009). *Výkladový slovník základních pojmů z oblasti udržitelného rozvoje*. Praha: Ministerstvo životního prostředí.
- Růžička, P. (2002). Vztah EMS/EMAS a environmentálního manažerského účetnictví (informace o projektu CHEMAS). In Hájek a kol., *Sborník přednášek z pracovního jednání k problematice podnikového environmentálního účetnictví*. Pardubice: Univerzita Pardubice.
- Rynda, I. (2000). *Trvale udržitelný rozvoj: Ekologie a média (přednášky na FSV UK)*. Praha: Univerzita Karlova.
- Slavík, J. (2012). Environmentální regulace – co se skrývá v pozadí? In L. Slavíková, E. Vejchodská, J. Slavík a kol., *Ekonomie životního prostředí*. Praha: Alfa Nakladatelství.
- Soukopová, J. a kol. (2011). *Ekonomika životního prostředí*. Brno: Masarykova univerzita.

- Šauer, P. (1997). *Úvod do ekonomiky životního prostředí*. Praha: Vysoká škola ekonomická.
- Šauer, P. (2002). *Dobrovolné dohody v politice životního prostředí*. Praha: Vysoká škola ekonomická.
- Šauer, P. (2007). *Kapitoly z environmentální ekonomie a politiky i pro neekonomy*. Praha: Univerzita Karlova.
- Šauer, P. (2009). *Hodnocení efektivnosti implementace environmentálních politik*. Praha: Cenia.
- Šimíčková, M. (2006). *Environmentální ekonomie a environmentální politika: Environmentální vzdělávání*. Ostrava: Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava.
- Šimíčková, M. (2008). *Environmentální politika (Textové opory pro kombinované studium UOP)*. Ostrava: Ostravská univerzita.
- Šoljaková, L. (2009). Environmentální manažerské účetnictví a kalkulace výkonů. *Český finanční a účetní časopis*. 4 (4), 65-72.
- Tomšík, K. (2013). *Evropská integrace a environmentální ekonomika*. Praha: Česká zemědělská univerzita.
- Vymětal, J. (2012). *Informační zdroje v životním prostředí*. Praha: Wolters Kluwer.

Internetové zdroje:

- Dobrovolné dohody (2017). Dostupné z: http://www.mzp.cz/cz/dobrovolne_dohody
- Dobrovolné nástroje (2017). Dostupné z: http://www.mzp.cz/cz/dobrovolne_nastroje
- Ekologicky šetrné výrobky (2012). Dostupné z: <http://www1.cenia.cz/www/ekoznaceni/ekologicky-setrne-vyrobky>
- EMAS (2017). Dostupné z: <http://www.mzp.cz/cz/emas>
- Energetické strojírenství (2018). Dostupné z: <http://www.epindustries.cz/segmenty/energeticke-strojirenstvi/#egem-s-r-o>
- Environmentální politika (2017). Dostupné z: <http://www.enviweb.cz/eslovník/68>

- Environmentální politika a nástroje (2017). Dostupné z: http://www.mzp.cz/cz/environmentalni_politika_nastroje
- Environmentální prohlášení typu III (2012). Dostupné z: <http://www1.cenia.cz/www/ekoznaceni/environmentalni-prohlaseni-o-produktu>
- Evropská agentura pro životní prostředí (2015). *Evropské životní prostředí – stav a výhled 2015: shrnutí*. Dostupné z: <https://www.eea.europa.eu/soer-2015/synthesis/evropske-zivotni-prostredi-2013-stav>
- Kuchyňková, P. (2018). *Životní prostředí*. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8926/sekce/zivotni-prostredi>
- Lízalová, E. (2011). *Komparativní analýza environmentální politiky ČR a Rakouska*. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/puudn/Komparativni_analyza_environmentalni_politiky_C_R_a_Rakouska.pdf
- O čistší produkci (2012). Dostupné z: <http://www1.cenia.cz/www/node/298>
- Ode dneška do roku 2020: nový akční program EU pro životní prostředí (2018). Dostupné z: https://ec.europa.eu/environment/efe/themes/here-2020-eu's-new-environment-action-programme_cs
- Ohliger, T. (2018). *Environment policy: general principles and basic Framework*. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/en/displayFtu.html?ftuId=FTU_2.5.1.html
- Politika životního prostředí (2012). Dostupné z: <http://www1.cenia.cz/www/environmentalni-ekonomika/politika-zp>
- Profil společnosti (2013). Dostupné z: <http://www.egem.cz/profil-spolecnosti>
- Přednosti společnosti (2013). Dostupné z: <http://www.egem.cz/profil-spolecnosti/prednosti-spolecnosti>
- Růžička, P. (2004). *Systém environmentálního řízení podle Programu EMAS*. Dostupné z: <http://www.enviweb.cz/50565>
- Slovo ředitele (2013). Dostupné z: <http://www.egem.cz/uvodni-strana/profil-spolecnosti/slovo-reditele>
- Společnost EGEM s. r. o. (2013). Dostupné z: <http://www.egem.cz/>
- Udržitelný rozvoj (2017). Dostupné z: [http://www.ekoznacka.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/MZPMSFHV0HSB](http://www.ekoznacka.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/MZPMSFHV0HSB)

- Úřední věstník EU (2009). *Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1221/2009 o dobrovolné účasti organizací v systému Společenství pro environmentální řízení podniků a audit.* Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009R1221&from=lv>
- Úřední věstník EU (2013). *Rozhodnutí Komise, kterým se vytváří příručka pro uživatele, která stanoví kroky nutné k účasti v systému EMAS.* Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013D0131&from=SK>
- Vlastní environmentální tvrzení (2012). Dostupné z: <http://www1.cenia.cz/www/ekoznaceni/vlastni-environmentalni-tvrzeni>

Právní předpisy:

- ČSN EN ISO 50001: 2011. *Systémy managementu hospodaření s energií.*
- ČSN EN ISO 14001:2015 *Systémy environmentálního managementu – Požadavky pro použití.*
- ČSN EN ISO 14021: 2016. *Environmentální značky a prohlášení – Vlastní environmentální tvrzení (environmentální značení typu II).*
- ČSN EN ISO 14040: 2006. *Environmentální management - Posuzování životního cyklu - Zásady a osnova.*
- Ministerstvo životního prostředí (2012). *Státní politika životního prostředí České republiky 2012 – 2020 ve znění aktualizace roku 2016.*
- Úřad vlády České republiky (2017). *Strategický rámec Česká republika 2030.*
- Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí

Firemní materiály:

- Interní materiály společnosti.
- Bendík, J. (2017). *Politika integrovaného systému managementu kvality, ochrany životního prostředí, hospodaření s energií a BOZP.* České Budějovice: EGEM s. r. o.
- Hoke, M. (2017). *Příručka integrovaného systému managementu.* České Budějovice: EGEM s. r. o.
- Kantor, J. (2010). *Environmentálně správné postupy ve výrobě.* České Budějovice: EGEM s. r. o.
- Matoušová, H. (2017). *Organizační řád.* České Budějovice: EGEM s. r. o.

- Pospíšilová, Z. (2017). *Oblasti ochrany životního prostředí*. České Budějovice: EGEM s. r. o.
- Pospíšilová, Z. (2018). *Stanovení environmentálních aspektů a dopadů*. České Budějovice: EGEM s. r. o.

III. Seznam zkratek

BOZP	Bezpečnost a ochrana zdraví při práci
CIGRE	International Council on Large Electric Systems
CENIA	Česká informační agentura životního prostředí
ČEPS	Česká energetická přenosová soustava
ČEZ	České energetické závody
ČR	Česká republika
EEA	Evropská agentura pro životní prostředí
EHS	Evropské hospodářské společenství
EMA	Environmentální účetnictví
EMAS	Systém environmentálního řízení a auditu
EMS	Environmentální manažerský systém
EnMS	Management hospodaření s energií
EP	Environmentální politika
EPD	Environmentální značení III. typu
ETS	Evropský systém obchodování s emisemi skleníkových plynů
EU	Evropská unie
EVVO	Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta
J&T	Finanční skupina
JISŽP	Jednotný informační systém životního prostředí
LAN	Local Area Network
LCA	Posuzování životního cyklu produktů
LRQA	Lloyd's Register Quality Assurance Limited
MR	Míra rizika
NPR	Národní program reforem
OECD	Organization for Economic Cooperation and Development

OHSAS	Management bezpečnosti a ochrany zdraví při práci
OS	Organizační složka
OSN	Organizace spojených národů
QMS	Management kvality
SEA	Strategic Environmental Assessment
SFŽP	Státní fond životního prostředí
SPŽP	Státní politika životního prostředí
UNCSD	Komise OSN pro trvale udržitelný rozvoj
UNEP	United Nations Environmental Programme
UNESCO	Organizace pro výchovu, vědu a kulturu
USA	Spojené státy americké
VVN	Velmi vysoké napětí
ZVN	Zvlášť vysoké napětí
ŽP	Životní prostředí

IV. Seznam obrázků

Obrázek 1 – Mapa kontaktů

Obrázek 2 – Logo společnosti

Obrázek 3 – Organizační struktura firmy

Obrázek 4 – Vztah mezi PDCA a požadavky ISO 14001:2015

Obrázek 5 – Model systému PDCA pro EnMS

V. Seznam tabulek

Tabulka 1 – Kritéria pro určení parametrů

Tabulka 2 – Montáž (servis) – Proces svařování, pálení autogenem

Tabulka 3 – Výroba – Proces výroby rozváděčů

Tabulka 4 – Montáž (servis) – Nátěry volných konců zemních pásků

Tabulka 5 – SWOT analýza

VI. Seznam příloh

Příloha č. 1: Politika integrovaného systému managementu kvality, ochrany životního prostředí, hospodaření s energií a BOZP

Příloha č. 2: Certifikát integrovaného systému dle ISO 14001, ISO 9001, OHSAS 18001 a ISO 50001

VII. Přílohy

Příloha č. 1: Politika integrovaného systému managementu kvality, ochrany životního prostředí, hospodaření s energií a BOZP

POLITIKA INTEGROVANÉHO SYSTÉMU MANAGEMENTU KVALITY, OCHRANY ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ, HOSPODAŘENÍ S ENERGIÍ A BOZP

Zavedené systémy QMS, EMS, EnMS a BOZP v naší společnosti zahrnují činnosti související s dodávkami zařízení energetických bloků v oblasti energetiky, návrhy a výrobu rozvaděčů nízkého napětí, projektováním, instalací, montáží a opravou elektrických zařízení, elektrických strojů a přístrojů včetně jejich revizí, diagnostiky, údržby a servisu, navrhováním, vývojem, výstavbou, opravou, údržbou a revizí venkovních elektrických vedení bez omezení napětí, navrhováním včetně statických výpočtů, montáží a opravou souvisejících kovových konstrukcí včetně projektování souvisejících staveb a zabezpečování jejich provádění, změn a odstraňování.

Špičková kvalita je klíčovou otázkou u všech služeb a činností zajišťovaných společností.

Politika integrovaného systému (kvality, ochrany životního prostředí, hospodaření s energií a BOZP) je založena na následujících principech:

- maximálního uspokojení požadavků našich zákazníků ve všech oblastech námi poskytovaných služeb
- zlepšování současného postavení EGEM s.r.o. mezi konkurenčními společnostmi a to trvalým úsilím o optimalizaci procesů souvisejících s naší produkcí a poskytovanými službami jak v oblasti kvality, environmentu, tak i BOZP a to vše při zachování přijatelné ceny
- plnění právních a jiných požadavků z hlediska kvality, ochrany životního prostředí a BOZP
- účinné spolupráce s našimi obchodními partnery při zvyšování kvality našich výrobků a služeb při současném snižování negativních dopadů na životní prostředí
- trvalého sledování technického vývoje v oblasti energetiky a to jak na tuzemských, tak i na zahraničních trzích a neprodlené aplikace nejnovějších poznatků a zkušeností do sortimentu služeb nabízených naší společností s cílem zvýšit kvalitu produkce při zachování šetrného přístupu k životnímu prostředí
- optimálního využívání přírodních zdrojů potřebných pro činnost společnosti
- preferování dodavatelů s odpovědným přístupem k životnímu prostředí a oblasti BOZP
- preference preventivních opatření omezujících riziko vzniku neshod a v oblasti environmentu prevence znečišťování životního prostředí
- věnování trvalé pozornosti problematice identifikace a vyhodnocení rizik a zjišťování jejich příčin a zdrojů, zejména při realizaci zakázek
- vytváření podmínek pro bezpečné, nezávadné a zdravé neohrožující pracovní prostředí a přijímání opatření k prevenci rizik za účelem jejich odstranění nebo omezení
- důsledné prevence předcházení vzniku úrazů a poškození zdraví
- kontinuálního zlepšování procesů s cílem zvýšení kvality, ekonomické efektivity, zlepšení environmentálního profilu společnosti
- zlepšování realizovaných činností a pracovních podmínek našich zaměstnanců tak, aby byl minimalizován jejich negativní dopad na bezpečnost a ochranu zdraví při práci

- využívání systému vzdělávání zaměstnanců ke zvyšování jejich odborných znalostí a odpovědnosti v návaznosti na zajištění systému kvality, ochrany životního prostředí a BOZP
- komunikace a spolupráce s odpovědnými veřejnoprávními a správními orgány a rovněž tak i s vlastním okolím společnosti
- zpřístupnění Politiky zainteresovaným stranám,
- racionální, efektivní a trvalé snižování energetické náročnosti,
- zajišťování veškerých informací a potřebných zdrojů pro naplňování stanovených energetických cílů a cílových hodnot,
- plnění požadavků platné legislativy a požadavků všech ostatních zainteresovaných stran,
- podpora nákupu energeticky úsporných produktů a služeb,
- podporou oblasti hospodaření s energií dosáhnout snižování energetické náročnosti objektů, dopravy a zařízení společnosti.
- posilování vědomí závažnosti energetického managementu u všech zaměstnanců a zainteresovaných osob.

K dosažení těchto cílů je ve společnosti zaveden a trvale optimalizován integrovaný systém řízení kvality, ochrany životního prostředí, hospodaření s energií a BOZP odpovídající požadavkům ISO 9001:2015, ISO 14001:2015, ISO 50001:2011 a OHSAS 18001:2007

V naší společnosti platí zásada, že:

- uvedená politika je plně závazná pro všechny její zaměstnance
- vrcholové vedení společnosti poskytuje účinnou pomoc při zajištění potřebných zdrojů pro jejich úspěšné zavedení a další rozvíjení
- v případě sporu v otázce zabezpečení kvality, životního prostředí nebo BOZP rozhoduje výkonný ředitel s konečnou platností

Plnění politiky kvality, životního prostředí, hospodaření s energií a BOZP :

- je zajištěno stanovením cílů v dané oblasti na časově omezené období zpravidla jednoho roku. Cíle jsou rozpracovány vedením společnosti na dílčí úkoly, které jsou přenášeny na jednotlivé vedoucí pracovníky. Obdobným způsobem přenášejí vedoucí pracovníci tyto úkoly až na jednotlivé pracovníky EGEM s. r.o.
- je ověřováno průběžně při kontrolách úkolů v rámci porad vedení společnosti a celkově v rámci přezkoumání integrovaného systému vedením společnosti minimálně jedenkrát za rok v závislosti na tom, zda rozpracované cíle jsou krátkodobého, či dlouhodobého charakteru.

Ing. Jan Bendík
Výkonný ředitel společnosti

21.12.2017

Příloha č. 2: Certifikát integrovaného systému dle ISO 14001, ISO 9001, OHSAS 18001 a ISO 50001

Certifikát

Potvrzujeme, že systém managementu společnosti:

EGEM s.r.o.

Novohradská 736/36, 370 01 České Budějovice 6, Česká republika

byl schválen společností LRQA podle následujících standardů:

ISO 14001:2015 | ISO 9001:2015 | OHSAS 18001:2007 | ISO 50001:2011

P.G. Cornelissen - Area Manager North Europe

Vystaveno v: Lloyd's Register EMEA

v zastoupení: Lloyd's Register Quality Assurance Limited

Tento certifikát je platný pouze ve spojení s přílohou certifikátu označenou stejným číslem, kde je uveden seznam certifikovaných míst.

Současný certifikát vystaven: 23. červen 2018
Platnost certifikátu do: 22. červen 2021
Identifikační číslo certifikátu: PRA 0004356/A

První certifikát vystaven:
ISO 14001 – 18. leden 2005
ISO 9001 – 06. prosinec 2001
OHSAS 18001 – 12. březen 2008
ISO 50001 – 9. červen 2016

Číslo smlouvy: ISO 14001 – 0053308 / ISO 9001 – 0053309 / OHSAS 18001 – 0053310 /
ISO 50001 – 0051494

Rozsah certifikace je uplatněn na:

Dodávky zařízení energetických bloků v oblasti energetiky.

Návrh a výroba rozvaděčů nízkého napětí. Projektování, instalace, montáž a opravy elektrických zařízení, elektrických strojů a přístrojů včetně jejich revizí, diagnostiky, údržby a servisu. Navrhování, vývoj, výstavba, opravy, údržba a revize venkovních elektrických vedení bez omezení napětí. Navrhování včetně statických výpočtů, montáž a opravy souvisejících kovových konstrukcí. Projektování souvisejících staveb a zabezpečování jejich provádění, změn a odstraňování.

001